

Luk

Namnusən Təwîr Rəha İesu Kristo İtəm Luk Təməte

Nəghatən əkuəkîr rəha naoa u Luk

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu, mətə in fren wîr kit rəha Pol, kən təmaliwək tepət ilau Pol. In sənəmə etəm İsrəl, in İaihluə əm kit, mətə in iəfak kit. In tokita kit itəm təmöl wîr sîkul. In təməplan wîr natimnat itəm kəmotiet e nəmegəhən rəha İesu. In təməte naoa mil u: Namnusən Təwîr İtəm Luk Təməte, ne Wək Mîn Rəha Aposol Mîn.

?Təməte tatuwîn kəm pah? Təməte naoa u tatuwîn kəm rəhan kit fren, nərgîn u Teofilas. Nîpəti nərig u məmə, “Etəmim itəm tolkeike Uhgîn.” Luk təməte naoa u tatuwîn o suah u, mətə in titun məmə İaihluə mîn tepət okotafîn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət, nîkilat təht məmə Luk təmətətig Rom o Sisaria nian təməte naoa u. E nian əh, namnusən tepət e İesu təmîtəlau.

?Təməte naoa u o naka? Luk tolkeike məmə otəte namsu kit itəm tətətip məhag-əhag wîr e nəmegəhən rəha İesu. Kən in təməghat ilat netəm kəmotaliwək ilat İesu moatəplan wək rəhan. Nian təmətə rəkis rəhalat nəghatən, kən Luk təməte naoa u. In tolkeike məmə otəgətun məmə İesu in etəm pahrien kit, mətə in təməsölən nolən rat kit. Kən in Uhgîn, kən in İosmegəh.

¹ Teofilas, ik etəm-iasol katisiai-in ik.

Netəmim tepət kəmotalkut pik məmə okotəte rəkis ətuatip namnusən rəha natimnat min itəm Uhgın təmöl ilugın itimat. ² Kəmotəte rəkis natimnat itəm netəmim neen kəmotən, netəm min əh kəmotatig e nian rəha nətuounən rəha natimnat min əh, kən ilat kəmotehm ətuatip e niganəmtilat natimnat min əh, kən moatən-iarəp. ³ Kən io emitəp wir nəghatən min lan məmə ekitun wir natimnat min əh e nətuounən rəhan, kən roiu rəhak nətəligən məmə təwir io min ekəte rəkis ətuatip natimnat rafin min əh məmə onakatafin. Ekəte ətuatip natimnat itəm kəmotaupən, kən natimnat itəm kəmotuarisig. ⁴ Ekolkeike məmə ekən natimnat min əh kəm ik məmə nəkitun ətuatip nıpahrienən rəha namnusən itəm kəmən rəkis.

Nagelo təməghat-in naiirən rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nərgin u Herot Asol, kig rəha Jutia, inəh pris kit nərgin u Sekaraea. In kit e pris min kətaun-in ilat məmə, Pris min rəha Apia, u təmişi-pən e noanol rəha pris u Aron aupən ikin. Rəhan pətaguihl, nərgin u Elisapet, kən in min təmişi-pən e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kən ilau kuətuatip e niganəmti Uhgın, kən e nian rafin katuətəu-pən wir nolən rəha Lou ne nəghatən min rəhan, kən məsuərəkınən kit. ⁷ Məto nətilau tikə məto-inu Elisapet, in təməseməkən mətoahgin minipitaguıhl, kən ilau kərən kinuaguıhl.

⁸ Kən nian ətuatip tinuwa məmə, Pris min rəha Apia okotuwin e Nimə Rəha Uhgın motol rəhalat wək. Kən Sekaraea, in min təmuwin mol

wək rəha Uhg̃in. ⁹ E nolən rəha pris m̃in, ilat koatərakin kəpiel əkəku m̃in kotahmen-pən e taes məmə okotegəs-in məmə otəgətun pah otol wək e Nimə Rəha Uhg̃in məmə otuwaan nat pien-pien itəm tatuw̃in kəm Uhg̃in. E nolən əh təməgətun Sekaraea. ¹⁰ Kən e nian itəm təmuw̃in imə matuwaan nat pien-pien, nimanin netəmim tepət koatətul ihluə katəfak.

¹¹ Kən nagelo kit rəha Uhg̃in tiet-arəpa ron matətul əh e rəhan matip̃ ikin, itəm katuwaan nat pien-pien m̃in ikin. ¹² Kən nian Sekaraea təməplan, kən narmin təmiwig̃ mətasiəp̃ m̃inəruru əfəməh nat, kən nəginən təmər̃ioah e ñikin. ¹³ Məto nagelo təmən-ipən məmə, “Sekaraea, əsəginən, məto-inu Uhg̃in tinəto rəham nəfakən. Kən rəham pətəguihl Elisapet ot̃iləs nət̃in kit iərman. Kən onakəkəike maun-in nərg̃in məmə Jon. ¹⁴ Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otuwa etəmiasol e ñiganəmt̃i Iərəmərə. Kən in otəsəñimən wain ne nəñimən əskasik m̃in. Kən Narmin Rəha Uhg̃in otər̃ioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərp̃i rəhan mama, matuw̃in əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kən in ot̃iuw-pa netəm Isrel tepət kot̃itəlig-pa o Iərəmərə, Uhg̃in rəhalat. ¹⁷ Kən in otətəupən-in Iərəmərə e narmin ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata m̃in koat̃itəlig-pən m̃in o rəhalat nisualkələh m̃in, kən in otəuhlin m̃in netəm koatəht nəwia Uhg̃in okotuwa m̃in e nenat̃igən rəha netəm kotət̃uatip̃. E nolən əh, in otol nəpen-əpenən o nəmegəhən rəha netəmim o

nuwamən rəha İərəmərə.”

¹⁸ Kən Sekaræa təmən-ipən kəm nagelo məmæ, “?Oekahro min-nulan mıtun məmæ nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enaguıhl rəkis, kən rəhak pətan tınıptaguıhl mın.”

¹⁹ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmæ, “Io, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e nıganəmtı Uhgın e nian rafın. Kən in təmahl-ıpa io məmæ ekuwa məghat kəm ik, kən mən-ıpınə namnusən təwır u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsagətən mətoarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, məto-inu nəməsən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatıp rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgın Sekaræa, kəmoatətəlig-in məmæ tahro tınan tınuwəh-pık nəhlan e Nimə Rəha Uhgın. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, məto tınəruru nəghatən, kən ilat kınotıtun məmæ in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgəwın-asgəwın əm e nelmın kəm ilat, məsagətən məto-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın tınol namnun, kən in təmıtəlig-pən latuənu.

²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətaguıhl tınəpəs məwıg e suakəku. Kən e məwıg faif, pətaguıhl u in təmatəhluaig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmæ, “Inu wək əm rəha İərəmərə. Aupən ikın, nətik tikə kən etaulis. Məto roiu əh, Uhgın təmol təwır ron io, kən nıkın tagien məmæ ekıləs nətik, kən io esaulis mınən e nıganəmtı netəmim.”

Nagelo təmən-ıarəp məmæ İesu otaiir

26 Nian Elisapet tınəpək-əpək minos məwığ sikis, Uhgın təmahlı-ıpən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuwın e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. 27 In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, məto kinən rəkis məmə okos rəhan kətım kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin u Meri. 28 Kən nagelo təmuwın met-arəpən, kən mən kəm in məmə, “Təwir, Meri. Uhgın təmələhəu rəhan nəwırən kəm ik, kən mətatig itəmlau min.”

29 Məto Meri tınatəruru əfəməh nəghatən əh, kən nikin tınatəht pık məmə nıpəti nəghatən əh tahro. 30 Kən nagelo təmən-ıpən kəm in məmə, “Əsəginən, Meri, məto-inu Uhgın təmitəpun məmə in otawte-in rəhan nəwırən kəm ik. 31 Kən inəh, ik onakəpəs-in məwığ e nətım kit, kən mıləs iərman. Kən onəkaun-in nərgin məmə Iesu. 32 In otuwa etəm-iasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmə Nəti Uhgın İlis Ağin. Kən İərəmərə Uhgın otol in tuwa Kig, tahmen-pən əm e tıpın rat Tefit. 33 Kən in otərəmərə e noanol mın rafın itəm koatısi-pən e Jekop, kən rəhan nərəmərəən otatig lılın matuwın matuwın namnun tıkə.”

34 Kən Meri təmən-ıpən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mıləs suakəku kit okəmə esətəu-pənən əh iərman?” 35 Kən nagelo təmən-ıpən kəm in məmə, “Narmin Rəha Uhgın otuwa matig lam, kən nəsanənən rəha Uhgın İlis Ağin otəfətain ik. Kən inəh, suakəku onəkıləs, okaun-in məmə in təmisi-pən o Uhgın, kən in Nəti Uhgın.

³⁶ Kən iatən kəm ik məmә ik kit Elisapet tinəpək-əpək rəkis in nətın kit iərman, nat əpnapın in tinipətaguihl rəkis. Kəmatən lan məmә pətaguihl itəm təseməkən, mətō roiu əh tinəpəs məwīg sikis rəkis e nətın. ³⁷ Natimnat min u tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın məmә, ‘Uhgın titun nolən natimnat rafın, kən nat kit təsiəkisən ron.’ ” ³⁸ Kən Meri təmən-ipən məmә, “Əwəh, io pətan iolwək əm rəha Iərəmərə. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik nınən rəkis.” Kən nagelo təmapəs in, kən matuwın.

Meri təmaliwək matuwın məmә otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmiet iman ikın maliwək uəhai əm matuwın əpəh ikın e nitot min e taon kit rəha nitən Jutia məmә otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kən in təmuwın latuənu rəha Sekarəea, muwın imə matən təwır kəm Elisapet. ⁴¹ Kən e nian Elisapet təmətō nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpın təmāut, kən Narmin Rəha Uhgın təmər e niki Elisapet. ⁴² Kən təmagət əfəməh məmә, “!Uhgın təmol təwır kəm ik taprəkis-in nıpitan min rafın, kən in otol təwır kəm suakəku itəm onəkiləs! ⁴³ Ekisitunən məmә o naka Uhgın təmol təwır kəm io min-nulan məmә mama rəha Iərəmərə rəhak təmuwa mətəg io. ⁴⁴ Iatən nəhlan mətō-inu e nian ematətō rəham nəghatən, kən suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpik təmagien maut. ⁴⁵ Kən Uhgın otol təwır kəm ik mətō-inu nəmən nıpahrienən e nəghatən itəm Iərəmərə təməghat-in lam.”

Napuən rəha Meri

⁴⁶ Kən Meri təmən məmә,

“E nāmegāhən rafin rəhak, iatənwiwi İərəmərə,
 47 kən nikik tətāgien pik o Uhgın İosmegāh rəhak,
 48 mətō-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat
 əpnarın əm, mətō nıkin tatəht io.

Kən roiü ne matuwın, netəmim rafin okotən məmə
 Uhgın təmöl təwır kəm io;

49 mətō-inu Uhgın u nəsanənən rəhan in iahgin,
 in təmöl nat pispis mın təwır pik agın kəm io,
 kən nərgın in tasim.

50 Kən in tətəsəkitun netəm mın u itəm koatisiai-
 in in, inu netəm rəha noanol mın aupən
 ikin mətōarus-pa itəm rəha noanol mın
 kəsotairən əh.

51 In təmöl nat pispis mın e nəsanənən e nelmın.
 In təmahl-iarəp netəm kotausit e nətəligən rəhalat.

52 In təmos-İəhau İərəmərə mın e rəhalat
 nərəmərəən,
 kən in təmiləs-İpər netəm mın u rəhalat nətəligən
 teiuaiu.

53 Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətāgwən ilat e
 nagwənən itəm təwır,
 kən netəm rəhalat nautə tepət, in tətahl-iarəp ilat
 kən nat tıka e nelmılat.

54 Uhgın təmasitu e noanol mın rəha İsrəl u rəhan
 iolwək mın,
 kən təməsaluinən məmə otasəkitun 55 Epraham ne
 rəhan mın noanol,
 matuwın matuwın namnun tıka.”

56 Kən Meri tətətig İlau Elisapet mətōarus-pən
 məwıg kısıl, kən in təmıtəlig-pən mın əpəh iman
 ikin.

1:46: 1 Saml 2:1-10   1:50: Sam 103:13,17   1:52: Job 12:19;
 5:11; Sam 147:6   1:53: Sam 34:10   1:54: Sam 98:3   1:55:
 Jen 17:7; Maeka 7:20

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatip rəha Elisapet tīnuwa məmə otemək lan, kən təmīləs nətīn iərman. ⁵⁸ Kən netəmim itəm kotatig iuəhkīr ron ne rəhan mīn noanol, kəmotəto namnusən əh məmə Iərəmərə təmasəkītun mol təwīr pīk kəm in nəhlan, kən ilat kəmotuwa motol kitīəh ilat mīn məmə okotagien kələh. ⁵⁹ Nian suakəku əh tīnos nian ilat eit, kən ilat kəmotuwa məmə okotəhg-ipən. Kən iuəhkīr kotaun-in nərgīn məmə iahunī rəhan tata Sekaraea, ⁶⁰ mətə rəhan mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgīn u məmə Jon.” ⁶¹ Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “?Tahro? Rəham kit noanol tikə itəm kotaun-in nərgīn əh Jon.” ⁶² Kən kəmoatəghat e noanelmīlat moatətapəh o Sekaraea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgīn məmə pah. ⁶³ Kən in təmətapəh o nat kit məmə in otəte rəkis nat kit lan, kən təməte-pən məmə, “Nərgīn u Jon.” Nian kəmotehm, narmīlat təmiwīg pīk ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tīnəg-ətuatip, kən tīnatəghat matənwiwi Uhgīn. ⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotatig iuəhkīr kəmotəgīn. Kən netəmim kəmotəghat-in natīmnat mīn əh tītəlau ikīn mīn rafin e narīt mīn nītən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kən kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətapəh məmə, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən mīn-nulan mətə-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha Iərəmərə tətatig lan.

Sekaraea təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kæn Narmîn Ræha Uhgîn tæmæ e nîki Sekaraea, tata ræha Jon, kæn in tæmæn-iaræp næghatæn itæm Uhgîn tæmos-ipæn kæm in. Kæn tæmæn min-nulan mæmæ,

⁶⁸ “Pæs kotænwiwi Iæræmæ, u Uhgîn ræha netæm Isrel,

mæto-inu in tæmuwa mæmæ otasitu e ræhan min netæmim,

kæn tæmæmki-rækis ilat e nelmi tikimîr min ræhalat.

⁶⁹ In tæmilæs-ipær iosmegæh tæsanæn itæm otosmegæh kitat,

in tæmisi-pæn e noanol ræha iolwæk ræhan Tefit.

⁷⁰ Kæn in tahmen-pæn æm e næghatæn u itæm Uhgîn tinæmæn rækis kæm kitat e næghatæn ræha ien min ræhan aupæn.

⁷¹ In tinæmæn-iækis rækis mæmæ otosmegæh kitat o tikimîr min ræhatat ne netæmim rafin itæm kotetæhau kitat.

⁷² In tæmilæs-ipær iosmegæh æh mæmæ otasækitun pipi rat min ræhatat,

kæn tæsaluinæn ræhan næghatæn itæm in atip tæmæn e ræhan næniækisæn ræha nasituæn,

⁷³ inu næniækisæn itæm tæmæn kæm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In tæmilæs-ipær iosmegæh æh mæmæ otosmegæh kitat,

kæn milæs-irækis kitat e nelmi tikimîr min ræhatat,

mæmæ nian min rafin e næmegæhæn ræhatat,

kitat kotitun nol wækæn ræhan e niganæmti Uhgîn,

kæn mæsotæginæn,

1:68: Sam 72:18   **1:69:** Sam 18:2   **1:71:** Sam 106:10

1:72: Jen 17:7; Sam 105:8-9   **1:73:** Jen 22:16-17

75 kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian mīn rafin.

76 “Kən ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgīn Ilis Agīn, mətə-inu ik onakaupən-in Iərəmərə məmə onəkol əpen-əpenə e rəhan suatip.

77 Ik onakən-iarəp kəm rəhan mīn netəmim məmə Uhgīn otosmegəh ilat nian in otafəl rəkis rəhalat təfagə rat mīn.

78 In otol mətə-inu, in tətəsakitun kitat matol təwir kəm kitat.

E nasəkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mītgar təmər e neai,

79 mətəsəgəpīn kitat netəm koatatig e napinəpən ne əpəh ikīn nīmīsən tatoh itəm ikīn, kən matit wīr nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”

⁸⁰ Kən suakəku təmatepət e nīpətīn, kən narmin rəhan təsənən. Kən nian rafin in tətətig əpəh ikīn taruən-aruən ikīn mətəsahgīn nian rəhan otuwa itəm otətuoun wək lan e nīganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha Iesu (*Mat 1:18-25*)

¹ E nian mīn əh, suah kit etəm Rom, nərgīn u Sisa Okastas, in tətərəmərə nītən mīn rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətig məmə okafin rafin netəmim itəm koatatig rafin əh-ikīn. ² Inu nāfinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria. ³ Kən o nəghatən əh rəha nāfinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlīg-pən

1:75: Taet 2:12-14

1:76: Aes 40:3

1:77: Jer 31:34

1:78:

Aes 60:1-2

iməlat mɪn ikin itəm kəmotaiir ikin məmə okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman.

⁴ Kən Josep ne Meri kəmiaiet e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nitən Jutia e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh məto-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian məmə okos nərgilau. Kɪnagətosig-in rəkis Meri məmə in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶ Nian ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmə otemək-in nətɪn. ⁷ Kən suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e nıməhan, mələhəu-pən e pəkis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh mɪn kotagwən-pən ikin. Təmol min-nəhlan məto-inu nımə tikə məmə okuapil ikin, kən ilau kətuapil əm əh e nımə rəha nat megəh mɪn.

Iolwək e sipsip mɪn ne nagelo mɪn

⁸ Kən e nɪkali Petlehem, iolwək e sipsip mɪn koatehm wɪr rəhalat sipsip mɪn lapɪn. ⁹ Kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmɪet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha Iərəmərə təmasiəgəpɪn ilat, kən kəmotəgin pɪk. ¹⁰ Məto nagelo təmən kəm ilat məmə, “Əsotəginən, məto-inu io iatuwa məmə ekos-ɪpɪnə namnusən təwɪr kəm itəmat itəm otol nɪki netəmim kotagien pɪk, kən namnusən u in rəha netəmim rafɪn. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In Iosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgɪn təmən aupən məmə otahl-ɪpa otəmat, kən in Iərəmərə. ¹² Inu nəmtətɪn rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e nıməhan, kən kələhəu-pən e pəkis kətagwən-pən nat megəh mɪn ikin.”

13 Kən roiu agin-əh mın, nagelo mın tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat mın, moatənwiwi Uhgın, moatən məmə,

14 “Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agin-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmim itəm niki Uhgın tətəgien olat, ilat okotatig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip mın kəmotuwın motehm Iesu

15 Nian nagelo mın kəmotapəs iolwək e sipsip mın motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip mın kəmotən kəm ilat mın məmə, “Pəs kotuwın Petlehem motehm-tu nat əh itəm İərəmərə təmən kəm kitat.”

16 Kəmotərüməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətəgwən-pən nat megəh mın ikın.

17 Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmos o nagelo. 18 Kən netəmim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip mın, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. 19 Məto Meri təmatos əm e nikin natimnat mın u rafin, matətəlig-in e nian mın. 20 Kən iolwək e sipsip mın kəmoatitəlig, moatiləs-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

21 Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmaiir lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə İesu, nərgin u itəm

nagelo tāmən-ipən kəm Meri aupən ikīn, nian in tāməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmiäləs İesu mian e Nimə Rəha Uhgīn

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruətuəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tīnuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kiałəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm İərəmərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha İərəmərə itəm tāmən məmə, “Suakəku iərman mīn itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgīn məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit mīn, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mo-hamnu matioas-ipən kəm Uhgīn o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha İərəmərə tatən mihin.

Simeon təmehm İesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tətətiğ əh Jerusalem, nərgīn u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətəuətīp wīr, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgīn. Kən in tatəsahgīn nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmin Rəha Uhgīn təmuwa marioah e nīkin.

²⁶ Narmin Rəha Uhgīn tīnən rəkis kəm in məmə otəsimisən mətoarus in otehm Kristo itəm İərəmərə tāmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmin Rəha Uhgīn təməuhlin nīkin məmə in otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn. Kən Josep ne Meri kəmiäləs suakəku u İesu mian e Nimə Rəha Uhgīn məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən

Simeon tāməplan Iesu, kən tāmīləs mägəfəlin, kən matənwiwi Uhgīn, mən-ipən məmə,

²⁹ “Tərəmərə, nəmōl rafin rəham nəghatən o nəniəkisən kəm io, iōlwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰ mətō-inu enəplan e niganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.

³¹ Ik nəmōl əpen-əpenə məmə in Iosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm Iaihlua mīn,

kən netəmim okotīləs-ipər rəham mīn netəm Isrel o Iosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmīlau tāmīwig o nəghatən mīn itəm Simeon təmən lan.

³⁴ Kən Simeon tāməfak məmə nəwīrən rəha Uhgīn otuwīn olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “Onakatehm, Uhgīn tāmītəpun məmə suakəku u otol məmə netəmim tepət əpəh Isrel okoteiuaiu motorin, kən tepət mīn okotər. Kən in otuwa nəmtətin kit itəm netəmim tepət okotəghat rat lan məmə,³⁵ netəmim okotəplan nətəligən mīn e niki netəmim tepət. Kən ik Meri, nīkim otītəgīt tahmen e suah kit təmaru nīkim e naip asol.”

Ana təməhm Iesu

³⁶ Kən pətaguīhl kit əh-ikin tətətig, nərgīn u Ana, kən in ien kit. In nətī Fanuel, etəmim kit itəm tāmisi-pən e noanol rəha Aser aypən ikin.

2:30: Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11   **2:32:** Aes 42:6; 49:6; 52:10

2:34: Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8

Pətaguihl əh, rəhan nup tēpət. Nian təmatetəm-aluə əm, kən mətəu-pən rəhan iaguihl. Kən ilau kəmuan o nup sepın əm, kən rəhan iaguihl təmimis. ³⁷ Kən pətan u təmətətig əm nulan mətoarus-pa nian əh in tınuwa pətaguihl kit. Kən roiu mınos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətig e Nimə Rəha Uhgın matəfak, inəh laulaugin ne ehnaipən tatətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm Uhgın. ³⁸ Kən in təmuwa ikin əh e nian ətuatıp itəm Simeon tatəghat-in suakəku əh. Kən pətaguihl u tatənwiwi Uhgın ron, kən matəghat-in suakəku əh kəm netəmim rafin itəm kəmoatəzahgin məmə Kristo in otikis netəm Isrel.*

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmioal natımnat rafin u itəm Lou rəha İərəməərə təmən, kən kəməhalitəlig-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikin. ⁴⁰ Kən suakəku təmatepət muwa məskasık, kən in tenatig tenatig wır, kən nian rafin nəwırən rəha Uhgın təmərıoah e rəhan nəmegəhən.

Etəm aluə İesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın

⁴¹ E nup mın rafin, tata ne mama rəha İesu kə-tian Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən. ⁴² Nian İesu tınos nup tuelef, təmətəu-pən ilau məhaluwın əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm

---

* **2:38:** Nəghatən u “Kristo in otikis netəm Isrel” rəhan suatıp kəiu. Netəmim neen itəm kotatig e nian rəha İesu, nıkilat təht məmə Kristo otıləs-irəkis netəm Isrel e nelmı tikimır mın u netəm Rom. Məto nıpətın asol məmə Kristo otikis netəm Isrel o təfagə rat mın rəhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

e nolən rəha netəm Isrel. ⁴³ Nian lafet t̄inol namnun, kən rəhan m̄in kinot̄it̄əlig m̄inoatuw̄in iməlat ikin, məto etəm aluə Iesu in t̄əməsət̄əu-pənən rəhan tata ne mama, in mətat̄ig əm Jerusalem, məto ilau k̄əməsiatunən. ⁴⁴ N̄ikilau tat̄əht m̄əmə k̄ətah in t̄ətaliw̄ək ilat n̄imanin net̄ənim r̄əhalat, kən ilat k̄əmotaliw̄ək o nian ap̄iəpiə kit. Kən ilau k̄əmuətuoun matueam-in o r̄əhalau m̄in, ne net̄ənim it̄əm kiātun ilat. ⁴⁵ Məto nian ilau k̄əməsuehm̄ən in, kən k̄əmiat̄əlig m̄ueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ K̄əmueam-in nian kis̄il, kən muəplan e Nimə Rəha Uhḡin, tat̄əp̄əl̄əh ilat iəḡətun m̄in mat̄ət̄əlig-in ilat, kən mat̄ət̄ap̄əh olat o nat̄imnat neen. ⁴⁷ Kən net̄ənim raf̄in it̄əm k̄əmot̄əto in, narm̄ilat t̄əmiw̄ig p̄ik o r̄əhan n̄itunən ne r̄əhan nuhalp̄inən nəghat̄ən m̄in.

⁴⁸ Kən nian rəhan tata ne mama k̄əmuehm̄, kən narm̄ilau t̄əmiw̄ig p̄ik ron. Kən rəhan mama t̄əmən-ipən k̄əm in m̄əmə, “N̄ət̄ik. ?N̄əmahro mol min-nulan et̄imlau? !Əplan-tu! It̄imlau r̄əham tata n̄ikit̄imlau t̄əməht p̄ik ik, kən iakatueḡəs-in p̄ik ik.” ⁴⁹ Kən in t̄əmən k̄əm ilau m̄əmə, “?Natueḡəs-in io o naka? ?Nak̄əsiatunən m̄əmə io ek̄ək̄əike mətat̄ig e nimə rəha r̄əhak Tata?” ⁵⁰ Məto ilau k̄əməsiatunən n̄ip̄ət̄i nəghat̄ən it̄əm t̄əmən k̄əm ilau.

⁵¹ Kən in t̄əmət̄əu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluw̄in əp̄əh Nasaret. Kən in t̄əmat̄isiai-in ilau matol nəw̄ialau. Məto nian raf̄in r̄əhan mama tat̄ət̄əlig-in nat̄imnat raf̄in m̄in əh e n̄ikin. ⁵² Kən Iesu t̄əmatep̄ət e n̄ip̄ət̄in, kən rəhan nenat̄iḡən tatol iahgin, kən e nian m̄in raf̄in, Uhḡin ne net̄ənim, n̄ikilat t̄ətaḡien əm ron.

3

Jon Baptais tāmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgìn

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kən uarisig e natimnat min əh, etəm Rom, nərgìn u Sisa Taepirias, in tatərəmərə nītən min rafin rəha Rom. Kən e nian in təmatərəmərə mətoarus-pa nup fiftin, kən netəm-iasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas təmatərəmərə əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəmərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisantias təmatərəmərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agìn mil.

E nian əh, Jon nəti Sekaraea, itəm tīnepət rəkis u-roiu, in təmətətiḡ əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgìn təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in təmuwìn mətan ikin min rafin iuəhkìr o nəhau Jotan təmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgìn. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwìn o Uhgìn, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təməte e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha Iərəmərə, kən motol rəhan suatip tətəuətíp. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouin wìr, kən nītot min ne narit min rafin okos-iəhau, kən suatip

eko-eko min okæg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-apər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotehm suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim.’ ”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! !Nikitəmat otəsəhtən məmə onəkotagim tənin neməha ne nalpınən rəha Uhgın itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat min kən motuwın o Uhgın. Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnapin əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnapin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərakin-pən e nigəm.”

¹⁰ Kən nimanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹ Kən Jon təmən kəm ilat məmə, “Okəmə rəham napən kəiu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kən okəmə nigam nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹² Netəm neen rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən kəmotətapəh o Jon məmə, “? Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹³ Kən Jon təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotosən məni o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmə onəkotos.”

3:6: Aes 40:3-5**3:7:** Mat 12:34; 23:33**3:8:** Jon 8:33,39**3:9:** Mat 7:19**3:12:** Luk 7:29

14 Kən mopael mīn neen kəmotətapəh mīn, “? Kən tahro etimat? ? Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotolən nəgīnən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsos-īpamən məni, kən oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kən sotolən nəgīnən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsos-īpamən məni, kən oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmə nəmotol nat kit tərət.’ Nīkitəmat otəkəike magien o nos ətuatīpən nətouən rəhatəmat kən in əm un.”

15 Kən netəm mīn əh koatəsahgīn, kən nīkilat tatəht Jon məmə kətah in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa. 16 Kən Jon təmuhalpīn rəhalat nətəlīgən məmə, “İatol baptais etəmat e nəhau, məto etəmim kit tatuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agīn, esahmenən məmə ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.* Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmin Rəha Uhgīn ne nīgəm. 17 In tatətul matīp o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwīr ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətəsum. Tatīləs fok o nafəl rəkisən nuwigī noa wit məmə otos nīpətīn itəm təwīr. Netəmim itəm kotəwīr kotahmen e nīpətī wit, tatos ilat matuwīn latuənu. Məto netəmim itəm kotərat kotahmen-pən e nuwigī noa wit, tatərakīn-pən ilat e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

18 Kən Jon təmamnus-iarəp namnusən təwīr e nəghatən tepət məmə otiuw-pa nətəlīgən rəha netəmim kotuwīn o Uhgīn.

---

* **3:16:** Nəghatən ətuatīp rəha Jon tatən məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef. **3:16:** Wək 13:25

Herot tāmīlās-ipən Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguihl rəha pian, kən təmol natimnat tepət itəm kotərat. Kən o nolən mīn əh, Jon təmən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mīn rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatig mol mīn nolən rat kit mīn taprəkis, inəh tāmīlās Jon muwīn mahtosig-in e kalapus.

Jon təmol baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwīnən əh e kalapus, kən in təmatol baptais e netəmim mīn, kən Iesu mīn in təmuwa, kən Jon təmol baptais lan. Kən nian Iesu təmatəfak, Uhgīn təmerəh e neai, ²² kən Narmin Rəha Uhgīn təmisi-pər matite, nīpətīn tahmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu, kən nəwia Uhgīn təmisi-pən e nego e neai matən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pīk ik, kən nīkik tagien pīk aɡin ron ik.”

Pipi rat mīn rəha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup tahmen-pən e tate. Netəmim nīkilat tatəht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

3:19: Mat 14:3-4; Mak 6:17-18
4:22; Jon 6:42

3:22: Jon 1:32

3:23: Luk

25 Josep in nətɪ Matatias,
Matatias in nətɪ Amos,
Amos in nətɪ Neham,
Neham in nətɪ Esli,
Esli in nətɪ Nagae,
26 Nagae in nətɪ Mahat,
Mahat in nətɪ Matatias,
Matatias in nətɪ Semein,
Semein in nətɪ Josek,
Josek in nətɪ Jota,
27 Jota in nətɪ Joanan,
Joanan in nətɪ Resa,
Resa in nətɪ Serupapel,
Serupapel in nətɪ Sealtiel,
Sealtiel in nətɪ Neri,
28 Neri in nətɪ Melki,
Melki in nətɪ Ati,
Ati in nətɪ Kosam,
Kosam in nətɪ Elmatam,
Elmatam in nətɪ Er,
29 Er in nətɪ Josua,
Josua in nətɪ Eliesa,
Eliesa in nətɪ Jorim,
Jorim in nətɪ Matat,
Matat in nətɪ Lifae,
30 Lifae in nətɪ Simeon,
Simeon in nətɪ Juta,
Juta in nətɪ Josep,
Josep in nətɪ Jonam,
Jonam in nətɪ Eliakim,
31 Eliakim in nətɪ Melea,
Melea in nətɪ Mena,
Mena in nətɪ Matata,
Matata in nətɪ Natan,

Natan in nətɪ Tefit,
³² Tefit in nətɪ Jese,
Jese in nətɪ Opet,
Opet in nətɪ Poas,
Poas in nətɪ Salmon,
Salmon in nətɪ Nason,
³³ Nason in nətɪ Aminatap,
Aminatap in nətɪ Atmin,
Atmin in nətɪ Ani,
Ani in nətɪ Hesron,
Hesron in nətɪ Peres,
Peres in nətɪ Juta,
³⁴ Juta in nətɪ Jekop,
Jekop in nətɪ Aisak,
Aisak in nətɪ Epraham,
Epraham in nətɪ Tera,
Tera in nətɪ Nahor,
³⁵ Nahor in nətɪ Seruk,
Seruk in nətɪ Rehu,
Rehu in nətɪ Pelek,
Pelek in nətɪ Eper,
Eper in nətɪ Sela,
³⁶ Sela in nətɪ Kaenan,
Kaenan in nətɪ Apaksat,
Apaksat in nətɪ Sem,
Sem in nətɪ Noah,
Noah in nətɪ Lamek,
³⁷ Lamek in nətɪ Metusela,
Metusela in nətɪ Inok,
Inok in nətɪ Jaret,
Jaret in nətɪ Mahalalel,
Mahalalel in nətɪ Kenan,

38 Kenan in n̄ati Enos,
 Enos in n̄ati Set,
 Set in n̄ati Atam,
 k̄an Atam t̄amisi-p̄an e Uhḡin.

4

Setan t̄amos-ip̄an-os-ip̄an

k̄am Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narm̄in R̄aha Uhḡin t̄am̄arioah e n̄ameḡah̄an r̄aha Iesu, k̄an e nian in t̄amisi-p̄an e n̄ahau Jotan, k̄an Narm̄in R̄aha Uhḡin t̄am̄aghat-p̄an e n̄iki Iesu m̄am̄a in otuw̄in ap̄ah̄ ikin tarūan-arūan ikin. ² K̄an e nian foti, Setan t̄amos-ip̄an-os-ip̄an k̄am Iesu. E nian m̄in rafin ah̄, in t̄am̄asagw̄an̄an, k̄an e nam-nun nian m̄in ah̄, n̄aum̄is t̄amus wir in. ³ K̄an Setan t̄am̄an-ip̄an k̄am Iesu m̄am̄a, “Ok̄am̄a ik N̄ati Uhḡin, an-ip̄an k̄am k̄apiel u m̄am̄a ot̄auhlin muwa mol p̄iret lan.” ⁴ K̄an Iesu t̄amuhalp̄in m̄am̄a, “K̄am̄ate e Naoa R̄aha Uhḡin m̄am̄a, ‘Net̄amim okol k̄asotatiḡan e nagw̄an̄an am’ ”

⁵ K̄an Setan t̄amit Iesu mian ap̄ah̄ nitot af̄am̄ah kit, k̄an roiu agin-ah̄ m̄in am, t̄am̄aḡatun in e kantri m̄in rafin e n̄atueint̄an, ne n̄asan̄an̄an r̄ahalat, ⁶ k̄an t̄am̄an-ip̄an k̄am in m̄am̄a, “Io ek̄al̄ah̄u-p̄in̄a e nelm̄am̄ n̄er̄am̄er̄an̄ e n̄im̄apt̄an m̄in, ne naut̄a r̄ahalat m̄in rafin, m̄ato-inu natimnat rafin ah̄ t̄atatiḡ e nelm̄ak, k̄an ek̄itun neḡahan-in̄an k̄am et̄amim pah it̄am iakolkeike m̄am̄a ekos-ip̄an k̄am in. ⁷ M̄ato ok̄am̄a ik onak̄afak k̄am io, k̄an natimnat rafin m̄in u, okotuwa r̄aham.”

⁸ Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

⁹ Kən Setan təmit in minuwın əpəh Jerusalem e nətuei nimə əpəh ilis ağin e Nimə Rəha Uhgın. Kən təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, kən iwıg ukın-u, ¹⁰ məto-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘In otahl-ipa nagelo mın rəhan okotuwa motehm wır ik,’ ¹¹ kən təməte-pən məmə, ‘Okotiləs ik ilis e nelmilat məmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən mın məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat mın, o kəp.’ ”

¹³ Kən nian Setan tınol namnun rafın nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təməgım muwın isəu o Iesu matəsahgın məmə nian wır kit mın rəhan otəpanuwa mın.

*Iesu təmətuoun rəhan wək əpəh Kalili
(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)*

¹⁴ Kən Iesu təmitəlig-pən Kalili, kən nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın təmərioah e nəmegəhən rəhan. Kən kəmamnus-amnıs in tıtəlau e niməptən əh. ¹⁵ Kən Iesu təməgətun e nimə rəha nuəfımınən mın, kən netəmim rafın koatənwiwi in.

4:8: Dut 6:13   **4:11:** Sam 91:1,12   **4:12:** Dut 6:16; 1 Kor 10:9
4:13: Hip 2:18; 4:15

*Netəm Nasaret
kəmotapəs Iesu*

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kən Iesu təmuwa Nasaret, ikin əh in təmepət ikin aypən. Kən e nian rəha Sapat, in təmuwin e nimə rəha nuəfiminən tahmen əm məmə in təmatol mihin nian mīn. Kən in təmətul məmə otafin Naoa Rəha Uhgīn, ¹⁷ kən kəmos-ipən naoa itəm kəmaiu-aiu rəha ien u Aesea. Kən in təmurapik itəm Aesea təməte-pən tatən nəhlan məmə, ¹⁸ “Narmīn Rəha Uhgīn tətətig lak məto-inu təmītəpun io məmə ekən-iarəp namnusən təwīr kəm ian-rat mīn. Kən təməhl-ipa io məmə ekuwin mən-ipən kəm netəm kotətig e kalapus məmə ekikis ilat, kən məhl-iarəp ilat, kən mən-ipən kəm iganəmtin əpīs mīn məmə okotehm mīn nat. Kən təməhl-ipən io məmə ekuwin mikis nikin rat mīn itəm kotətig e nelmīn netəm pīsīn, itəm koatol tərət kəm ilat, ¹⁹ kən mən-iarəp məmə nian tīnuwa rəkis məmə İərəməərə otəgətun rəhan nəwīrən kən mosmegəh netəmim.”

²⁰ Təməfin rəkis naoa un, kən maiuau mīn mos-ipən tītəlig-pən o etəm tatehm wīr naoa mīn, kən təməpələh məmə otəgətun netəmim. Kən niganəmti netəmim rafin e nimə rəha nuəfiminən təmatətul əm lan. ²¹ Kən in təmatəghat kəm ilat matən min-nulan məmə, “Roiu agīn e nian itəm nakoatətəlig lan e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatol əp nəghatən mīn əh məmə tīnatuwa otol nīpahrienən.”

²² Netəmim rafin koatənwiwi in, kən narmilat tatiwig o nəghatən wīr mīn itəm tatən, kən motən

kəm ilat mīn mēmə, “?Nəti Josep u, o kəp?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, “Ekıtun mēmə onakoatən nəghatən oas u kəm io u tatən min-nulan mēmə, ‘Tokita, ol-wır atıp-tu nıpətım,’ u nıpətın mēmə, ‘Natımnat mīn əh itəm katən mēmə nəmol rəkis ilat əpəh Kapaneam, təwır mēmə nakuwa mol mīn ilat ikin-u imam ikin.’” ²⁴ Nıpahrienən, iakatən kəm itəmat mēmə netəmim okol kəsotisiai-inən ien kit itəm təmisi-pən elat. ²⁵ E nian rəha Elaija, nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwig sikis, kən nəumis təman ikin mīn rafın nagwənən təmikə. Kən ekən nıpahrienən kəm itəmat mēmə, e nian əh, nəutahlımis tepət ikin-u Isrel, ²⁶ məto Uhgın təməsahl-ipənən Elaija mēmə otuwın masitu elat. Kəp. In təmahl-ipən mēmə otasitu əm e nəutahlımis kit əpəh ikin Saeton e taon Sarefat, kən pətan u in İaihlua kit. ²⁷ Kən e nian rəha ien Elisa, netəmim tepət kəmotatig Isrel itəm kəmoatos nımısən rəha nuwigıtəm u leprosi, kən Elisa təməsol-wırən kit ne. Məto in təmol-wır əm Neman u etəm Siria, İaihlua kit.”

²⁸ Kən e nian netəmim e nımə rəha nuəfımınən kəmotəto nəghatən əh, neməha təmol pik ilat. ²⁹ Kən kəmotəruapik kətul motaskəlim Iesu, motıləs motiet e taon, motuwın əpəh lekiəkis e nıkali taon mēmə okotərakin-iarəp. ³⁰ Məto Iesu təmaliwək əm miet ilugın-in ilat mīnatuwın.

*Iesu təmahl-iarəp narmın rat e etəmim kit
(Mak 1:21-28)*

4:22: Luk 3:23; Jon 6:42

4:24: Jon 4:44

4:25: 1 King 17:1,7

4:26: 1 King 17:8-16

4:27: 2 King 5:1-14

³¹ Kən Iesu təmeiuaiu muwın əpəh Kapaneam, taon kit mın rəha Kalili. Kən e nian rəha Sapat, in təmatəgətun netəmim. ³² Kən netəmim itəm kəmoatəto rəhan nəgətunən, narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

³³ Kən in əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kən suah kit əh-ikin itəm narmin rat kit tətətig lan. Kən in təmagət əfəməh məmə, ³⁴ “!Ei, Iesu etəm Nasaret! ?Tahro? ?Nəmatuwa məmə onakərəkın itimat? Ekitun rəkis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgın!” ³⁵ Məto Iesu təməghat əskasik lan məmə, “!Ahh, sagətən! !Iet magım e suah un!” Kən narmin rat əh təmol suah un tiet morin-pən e niməptən ilugin-in ilat, kən in təmiet magım lan, məto təməsərəkınən suah un.

³⁶ Kən netəmim rafın ikın əh, narmilat təmiwig kən moatən-ipən kəm ilat mın məmə, “!Ei! ? Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmin rat mın e nəghatən rəha nepətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmim.” ³⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mıtəlau e nitən əh.

*Iesu təmol-wır netəmim tepət
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwın əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatımis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wır. ³⁹ Kən Iesu təmətul-pən iuəhkır ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən,

---

4:32: Mat 7:28-29   * **4:38:** Nian mın neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.”

kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min əm, pətaguihl u təmətul minatol nagwənan nigilat.

⁴⁰ Nian mit tiniwig rəkis,[†] netəmim kəmotos netəmim rafin itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiəh kitiəh, kən ilat rafin kəmotəmegəh.
⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motagim e netəmim tepət motagət əfəməh məmə, “! Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigin, Iesu təmiet ikin əh muwin əpəh ikin kit itəm netəmim kotikə ikin. Məto netəmim kəmoteam-in, kən nian kəmotehm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iəhau məmə in otəsagimən mapəs ilat. ⁴³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın, məto-inu Uhgın təmahl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwın mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nimə rəha nuəfimınən min.

5

Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat (Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

[†] **4:40:** Lou tatən məmə etəmim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tiniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netəmim kotitun niləsən netəmim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23

¹ Nian kit, Iesu tēmatətul e nīkali nēhau asol, nērgin u Lek Kalili.* Kēn nīmanin netēmim kēmotuwa kətul kitəlau lan mēmə okotəto nēghatən rēha Ughin. ² Kēn in tēmehm pot kəiu itəm netəm rēha niuwən nēm kēmotapəs katuəməhl e noa nīməkləkīl, mətō-inu ilat kotaikuas e rehalat net min. ³ Kēn Iesu tēmər e pot rēha Saimon†, kēn in tēmətapəh o Saimon mēmə otiuw-iarəp pot tuwīn ihluə mēsīn. Nian Saimon tēmətig-iarəp pot, kēn Iesu tēməpələh lan matəgətun netēmim.

⁴ Nian Iesu tēməghat rəkis kēm netēmim, kēn mən-ipən kēm Saimon mēmə, “Saimon, otasūə kotuwīn əpəh lokamnim, kēn nakotərakin rəhatəmat net mēmə nakotos nēm neen.” ⁵ Kēn Saimon tēmən mēmə, “Etəm-iasol, lapin itimat emotalkut pīk o nat u mətōahgin-pa tinian, mətō eməsotosən nēm kit ne. Mətō ik nīnən min mēmə okotuwīn, kēn tol nēhlan, pəs okotuwīn min motərakin rəhatimat net min.”

⁶ Kēn e nian kēmōtol min-nēhlan, kēmotos nēm tepət tepət e rəhalat net, kēn net min rəhalat kēmōtər kasis wīr e nēm min, kēn net min kīnotətuoun mīnotəhap-əhap. ⁷ Kēn ilat kēmōtaun-in-pən ilat min neen e pot kit min mēmə okotuwa kasitu elat. !Kēn kēmōtuwa kēmki-pən nēm e pot kərən mil kuər mərīoah e nēm, iuəhkīr əm pot mil kətuamnim!

⁸ Nian Saimon Pita tēmehm nat u, kēn tēmīsīn-pən nulīn o Iesu e nīsīaiiən matən mēmə, “!

---

* **5:1:** Nēghatən Kris ətuatīp tatən mēmə, “Lek Kenesaret” u nērgin kit min rēha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8

Iarəmərə, uwın isəu ron io mətə-inu, io esah-menən, io iol təfagə rat!”⁹ In tatəghat min-nulan mətə-inu in ne netəm mın əh e pot mil, kəmotaut pik narmilat tiwig o nəm mın itəm kotepət pik nəhlan.¹⁰ Kən Jemes ne Jon, nəti Sepeti mil itəm kətəhalol wək iləhal Saimon, ilau mın kəmuaut pik narmilau tiwig o nəm mın u.

Mətə Iesu təmən-ipən kəm Saimon məmə, “Əsəginən. Ik etənim rəha niuwən nəm, mətə roiu əh matuwın, ik onakiuw-pa netənim.”¹¹ Kən e nian ilat kəmotiuw-par rəhalat pot mın, kən moatapəs natimnat rafin motuarisig-in əm Iesu, kən motuwa rəhan mın netənim.

*Iesu təmöl-wir etəm tatos nimisən u leprosi‡
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Nian Iesu təmətaliwək e taon kit, suah kit itəm tatos nimisən u leprosi təmaliwək muwa. Nimisən u leprosi təmərəfin nıpətin. Kən nian in təmehm Iesu, təmeiuaiu misin-pən nıpınəgin e nisip matos-ipən nisiiən kəm in, kən in təmətəsək matəkəike ron matən məmə, “Iarəmərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io, kən mafəl rəkis namkimikən lak.”

¹³ Kən Iesu təməg-əfəməhin-pən nelmin mələhəu-pən lan mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwir-ta!” Kən roiu agın-əh əm, nimisən u leprosi təmagim mikə lan.

5:11: Mat 19:27 ‡ **5:11:** E Naoa Rəha Uhgın, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin mın rəha nuwigitəm. Nimisən mın u tatərəkin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e nigənəmti Uhgın. Afın Levitikas itəm tepət 13-14.

¹⁴ Kən Iesu təmən-iəhau məmə otəsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, məto in təmən-ipən kəm in məmə, “Uwīn mehm pris kit pəs in otehm məmə nīpətīm tīnol min-nulan, kən os-ipən sakrifais kəm Uhgīn itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tatikə, kən netəmim okotītun məmə nīpahrienən nīnəwīr, kən rəham namkīmīkən tīnikə.”

¹⁵ Məto namnusən rəha Iesu tatiet matuwīn ikīn mīn rafīn, kən nīmanīn netəmim kəmotuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəgətunən kən məmə in otol-wīr nīmīsən mīn rəhalat. ¹⁶ Məto nian tepət, tatuwīn ikīn taruən-aruən ikīn, in pīsīn əm, məmə otatəfak.

Iesu təmol-wīr etəm nīpətīn məsīn təmīmīs
(*Mat 9:1-8; Mak 2:1-12*)

¹⁷ Nian kit, Iesu təmatəgətun əpəh imə e nīmə kit, kən Farisi mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou, ilat əh-ikīn koatəpələh, kəmotīsī-pən əpəh latuənu mīn e nītən Kalili, ne nītən Jutia, ne taon Jerusalem. Kən nəsanənən rəha Iərəməərə tətətig o Iesu məmə in otol-wīr netəmim u koatīmīs. ¹⁸ E nian əh, netəmim neen kəmotīləs suah kit motuwa itəm tətəpīl əm e nīmītiwīn rəhan məto-inu nīpətīn məsīn təmīmīs. Kən ilat kotalkeike məmə okotīləs motələhəu-pən e nelki Iesu. ¹⁹ Məto ilat kotəruru nuwīnən imə məto-inu netəmim tepət əh-ikīn. Kən kəmotuwīn əpəh ilis e nīmə motos-irəkīs nəhgi nīmə məsīn, § kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nīmītiwīn rəhan muwīn iuəhkīr əm o Iesu.

5:14: Lev 14:1-32   **§ 5:19:** E nian əh, kəmol nəhgi nīmə neen e tael. Kən netəm mīn u kəmos-irəkīs tael mīn neen məmə otol kuhāl tahmen e suah u itəm in tatīmīs.

20 Nian Iesu tæmehm rəhalat nahatətəən, kən tæmən mæmə, “Iolik. Rəham nolən rat mìn, io emos-irəkis.”

21 Kən iəgətun mìn rəha Lou ne Farisi mìn nīkilat təht mæmə, “?Etəmim naka u tatəghat ausit mæmə in Uhgìn? Uhgìn əm in tītun nos-irəkisən nolən rat mìn rəha netəmim.” 22 Iesu in tītun əm rəhalat nətəligən, kən in tæmən-ipən kəm ilat mæmə, “? Tahro nakoatətəlig mìn-nulan? 23 ? Naka in tīmətīg mæmə ekən, ‘Ekos-irəkis rəham tefagə rat mìn,’ o ‘Ətul maliwək’? 24 Kən roiu onəkotehm mæmə Nəti Etəmim tatos nepətən o nos-irəkisən təfagə rat mìn ikin-u e nətueintən.” Kən in tæmən kəm suah u tatimis mæmə, “Ətul, mīləs rəham nīmītiwīn maliwək matuwīn imam ikin.” 25 Kən roiu agīn-əh mìn, suah u tæmətul mīləs rəhan nīmītiwīn mīnataliwək matənwīwi Uhgìn mīnatuwīn. 26 Kən ilat rafīn kəmotaut pīk ron narmīlat tiwīg, kən moatənwīwi nərgi Uhgìn, kən motasiəp kən moatəgīn məsīn moatən mæmə, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pīspīs agīn.”

Iesu təmaun-in Lifae

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Uarisīg e natimnat mìn u, Iesu tæmīet maliwək matuwīn, kən in tæmehm suah kit itəm tatos mənī rəha takīs, nərgīn u Lifae, tatəpələh ikin katətou takīs ikin. Kən Iesu tæmən-ipən kəm in mæmə, “Wa, muarisīg-in io muwa rəhak etəmim.”

28 Kən in təmapəs natimnat mìn rafīn rəhan, mətul muarisīg-in Iesu.

29 Kən Lifae tæmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nīmə. Kən netəmim tepət itəm

koatos mæni ræha takis, ne netæmim ærnapin min kæmotuwa moatæpælæh kælæh ilat min ilat mæmæ okotagwæn. ³⁰ Kæn Farisi min ne netæmim neen min ræhalat itæm iægætun min ræha Lou, nikilat tæsagienæn kæn moatæn-æn kæm netæmim ræha Iesu mæmæ, “?Tahro itæmat nakotagwæn kælæh æm itæmat netæmim itæm koatos mæni ræha takis ne netæm nol tæfagæ rat?”

³¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Etæmim itæm in tæsimisæn, tæsuwinæn mehm tokita. Mæto etæm tatimis, in otækæike muwin mehm tokita. ³² Io emæsuwamæn mæmæ ekaun-in netæm itæm nikilat tæht mæmæ kotætuation rækis mæmæ okotæuhlin nætæligæn ræhalat o nolæn tærat min itæm koatol. Mæto emuwa mæmæ ekaun-in netæm kotærat mæmæ okotæuhlin ræhalat nætæligæn.”

*Nolæn ræha napæsæn nagwænæn o Uhgîn
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)*

³³ Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Netæmim ræha Jon Baptais, nian rafin koatapæs nagwænæn kæn katæfak kæm Uhgîn, kæn netæmim ræha Farisi min koatol æm nat kitiah, mæto ræham netæmim min kotagwæn æm katilpin. ?Tahro?” ³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Nian itæmat nækoatol nagwænæn ræha etæmim itæm tæmol æm marit, mæto nakotæn kæm ræhan min mæmæ okotækæike motapæs nunæn nagwænæn, o kæp? !Kæp! ³⁵ Mæto nian tatuwa itæm netæmim okotilæs-irækis suah u itæm tæmol æm marit motilæs

kan isəu o rəhan mɪn netəmim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh mɪn nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsɪn, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsɪn okol təsəhl-pən wɪrən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmöl e nuwigi nəni.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otahləpik kən mol pətəl oas in otasis kən mimerəh mahtiperəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl mɪn, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etəmim itəm təmənim wain oas rəkis, in təsolkeikeən məmə otənim mɪn wain wi, məto-inu in otən məmə, ‘Wain oas in təwir.’”

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mɪn netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən mɪn rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan mɪn netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi mɪn neen koatən məmə, “!

* **5:35:** “Etəmim itəm təmol əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan mɪn netəmim” tatəpsen-pən netəmim mɪn rəha Iesu.

† **5:37:** E nian əh, kəmöl pətəl rəha wain e nuwigi nəni. Pətəl wi in timətmətig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsəhgigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin təahləpik pətəl tətasis. **6:1:** Dut 23:25

Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətgəhl Lou. ? Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nəsofainən e Naoa Rəha Uhgın, natimnat min əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan min netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwın imə e nimə tapolən rəha Uhgın, təmos pıret u itəm pris min kınotos-ipən rəkis kəm Uhgın. Kən Lou tatən məmə pris min əm kotitun nunən, məto Tefit təmün kən mos-ipən neen kəm rəhan min netəmim məmə okotun.” ⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat.”

*Iesu təmol-wır etəmim e nian rəha Sapat
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Kən e nian pısın kit min rəha Sapat, Iesu təmuwın əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikın əh, suah kit əh-ikın nelmin matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min, ilat koatalkəlik məmə okotehm-tu Iesu məmə otol-wır suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmə Iesu təmətgəhl Lou.

⁸ Məto Iesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis məmə, “Wa, mətul aupən e niğənəmti netəmim rafin.” Kən təmuwın mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Tahro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatip e Lou məmə okol, okol nat wır, o okol nat tərət? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu

etəmim?” ¹⁰ Kən təmisiḷu ilat rafin miṭəlau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, “Əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin təməwir. ¹¹ Məto netəm min əh, nīkilat tinərat pik aḡin, kən kīnoatəghat-əghat kəm ilat min məmə okotahro e suah əh İesu.

*İesu təmitəpun tuelef aposol min rəhan
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Kən e nian min əh, İesu təmuwin əpəh ilis e niṭot məmə otəfak, kən in təmətatiḡ matəfak kəm Uhgın e nian əh mətoarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan min netəmim məmə okotuwa kehm. Kən təmitəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilət məmə aposol min. ¹⁴ Nərgi aposol min u tol min-nulan: Saimon itəm İesu təmaun-in nərgin wi məmə Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas İskariot itəm təmegəhan-in-pən İesu kəm rəhan min tikiṃir min.

*İesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim
itəm kəmoatimis
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Kən İesu ne rəhan aposol min kəmotiet e niṭot u moteiuaiu motuwa motatiḡ e niṭən iəməhl ilat rəhan netəmim tepət, ne nimanin netəmim tepət min kəmotisi-pən niṭən Jutia, ne Jerusalem, ne nīkalkal niṭəhəi ikin Taea ne Saeton. ¹⁸ İlat kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha İesu kən məmə in otol-wir nīmisen min rəhalat. Kən in təmol-wir netəmim itəm narmin rat min

* **6:15:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4.

kəmoatərakin ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatitəlau lan, kəmotalkut məmə okotek məto-inu nəsanənən tatisi-pən lan matol-wir ilat rafin.

Nagienən ne nəratən
(Mat 5:1-12)

²⁰ Kən Iesu təmasipən mehm rəhan min netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmə,

“Itəmat u ian-rat min, nakoatatig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəməyə etəmat.

²¹ Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatatig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, təhmen.’

Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatatig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu onəkotalah.

²² Nakoatatig e nəwirən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitiəh itəmat min ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkin-rəkin nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis min, kən ilat koatol nolən min əh kəm itəmat məto-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak min.

²³ “E nian min əh, otagien, kən motətəp-ətəp e nagienən məto-inu nətəuən asol rəhatəmat rəha natimnat min əh tətətig əpəh e nego e neai. Nikitəmat otagien məto-inu təpəlat min kəmoatol nolən kitiəh əm kəm ien min əupən ikin.

6:21: Sam 126:5-6; Aes 61:3; Nol Əpən 7:16-17   **6:22:** Jon 15:19; 16:2; 1 Pita 4:14

- 24 “Məto, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tərət roiu məto-inu, nınotos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.
- 25 Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nako-tagwən pik moatəto təwir lan əh-roiu məto-inu, nəumis otəpanus itəmat.
- Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu məto-inu, nəpanotasək onəkotasək aɡin.
- 26 Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatıləs-ipər nərgitəmat məto-inu, tıpılat mın kəmotıləs-ipər mihin nərgi ien eiueiuə mın aıpən ikın.”

Otolkeike rəhatəmat

tikimır mın

(Mat 5:38-48; 7:12)

27 Kən təmən mın məmə, “Məto ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motıtun məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimır mın, kən motol təwir kəm netəm koatətəhau itəmat, 28 kən nian netəmim koatau iərmis-in itəmat, məto itəmat onakotətapəh-in o Uhgın məmə otos-ipən rəhan nəwırən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.

29 “Okəmə suah kit tatem nıkapım, kən ahwin-pən nıkalın kit mın tem. Okəmə suah kit tatıləs rəham kot, kən atətul matıp o nos-ipən mınən rəham sot. 30 Os-ipən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasiə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natımnat, apəs əm, məsətapəh-inən. 31 Kən otol təwir kəm netəmim rafin e nolən mın rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol mın kəm itəmat.

³² “?Okəmə nakotolkeike əm netəm mīn u koatolkeike itəmat, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mīn koatol təwīr kəm ilat mīn, kən moatolkeike ilat mīn. ³³? Kən okəmə nəkoatol əm təwīr kəm netəm mīn əh itəm koatol təwīr kəm itəmat, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mīn koatol əm nat kitiəh mīn. ³⁴?Kən okəmə nakoategəhan-in natimnat kəm netəmim neen itəm ilat kotitun nos-ipa mīnən nitain, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mīn koategəhan-in natimnat kəm ilat mīn məmə nian kit kəpanotos-ipən mīn nitain tahmen.

³⁵ “Məto nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimīr mīn, kən moatol təwīr kəm ilat, kən moategəhan-in natimnat itəm kəmos məmə okəsotalpīnən. Okəmə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətouən asol tətətig, kən nakotuwa nenəti Uhgīn Ilis Agīn, məto-inu in tatol təwīr kəm netəm naumis mīn, kən tatol təwīr mīn kəm netəmim itəm kəsətənən məmə nīkilat tagien o natimnat wīr itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otasəkitun netəmim tahmen əm e rəhatəmat Tata tətəsəkitun netəmim.”

Əsənən nolən rəha etəmim
(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kən Iesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etəmim məmə in tərət, kən pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərət; əsənən məmə suah kit otəkəike mos nalpīnən o təfagə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onakəkəike mos nalpīnən o təfagə rat kit rəham; aluin nolən rat rəha etəmim itəm təmol kəm ik, kən pəs kaluin nolən rat rəham.

³⁸ Awte kən məhan nelməm kəm netəmim, kən kos-
ipinə natimnat kəm ik, natimnat tepət tepət itəm
kəmii-pən kasin-asin kəgətəin, tər matərioah itəm
okələhəu-pən ilat e nelməm. Okəmə natos-ipən
tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, məto okəmə natos-
ipən noan məsin əm, okos-ipinə noan məsin əm
kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə,
“İganəmtin əpis ko təsitən iganəmtin əpis kit min.
! Kəsi, okiaiwig-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm
tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, məto
etəmim itəm təmətəlig-in wir matətəu-pən iəgətun
e nətəligən min rafin, in otuwa mahmen e rəhan
iəgətun.

⁴¹ “? Tahro nakatən nisip noan məsin itəm
təmuwin e niganəmti piam, məto niki təsəhtən
nig asol itəm tətətig e niganəmtim? ⁴² ? Okəmə
nakəsehman nig asol əpəh e niganəmtim,
kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e
niganəmti piam? ! Rəhatəmat nənən təwir, məto
nikitəmat tamkimik! Aupən mos-irəkis nig asol
e niganəmtim, kən mitun nehm wirən nisip e
niganəmti piam kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tikə itəm
tatəe-in nig kəsunən, təhmen-pən əm e nig kəsunən
təsoe-inən nig katun, ⁴⁴ məto-inu etəmim tatitun
nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig
katun e nolkosik, kən ko etəmim təsəhlən noa nig
tətəhen e nol e luən. ⁴⁵ Etəm təwir, niki tərioah
e natimnat wir min, kən in tatol natimnat itəm
təwir. Kən etəm tərət, niki tərioah əm e nolən tərət

mīn, kən in tatol əm nolən tərət; mətō-inu e nian tatəghat, kən natimnat mīn əh e nīkin koatiet.”

⁴⁶ Kən Iesu təmən məmə, “?Tahro nakotaun-in io məmə ‘Iərəmərə, Iərəmərə,’ mətō nəsotolən nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matətō nəghatən mīn rəhak, kən matol natimnat mīn itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmīləkin rəhan nīmə. Aupən, təmel nisip meiuaiu muwīn mafəl wīr kəpiel apīn əpəh ləhau, kən mīləkin-pən rəhan ikin nīmə. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mīləs pīkən, mətō təsəloalən lan, mətō-inu təmīləkin wīr tiəkis. ⁴⁹ Mətō etəmim itəm tatətō nəghatən rəhak kən məsələn, in tahmen-pən e etəmim itəm tatīləkin-pər rəhan nīmə tatəpələh-pər əm e nīməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mīləs pīkən nīmə, kən əmun nīmə tiet morin mīməlkin-məlkin.”

7

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mōpael mīn (Mat 8:5-13)

¹ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwīn əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mōpael mīn rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikīn rəhan itəm in tolkeike pīk, mətō slef əh tatīmīs pīk, rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təmətō nam-nusən rəha Iesu, kən in təməhləpis netəm-iasol neen rəha netəm Isrel məmə okotuwīn mōtən-ipən kəm Iesu məmə otuwīn mol-wīr rəhan slef. ⁴ Kən

nian netəm-iasol mīn əh kəmotuwa motehm Iesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “Iərəmərə, tətuatip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ mətə-inu in tolkeike pik kitat netəm Isrel, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən Iesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kīnoatuwa iuəhkīr o nimə, etəm-iasol rəha mopael mīn təmahlipən rəhan mīn netəmim kotuwīn motehm Iesu moatən-ipən məmə, “Iərəmərə, əsəlīkiamtəən ik o nuwamən, mətə-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikīn. ⁷ Kən tol min-nəhlan, io esīmnəən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, mətə io etəm ləhau əm. Mətə əghat əm, kən rəhak slef, in otəsanən mīn. ⁸ Ekītun məmə nīmīsən əh otəkəike mol nəwīam, mətə-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəmərə lak, kən iatol nəwialat, kən mopael mīn neen əh-ikīn itəm io ekərəmərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian Iesu təməto nəghatən u, narmin təmīwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nīmanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekātən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapīn noanol mīn rəha Isrel, mətə esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis mīn rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmotehm slef əh tīnəsanən rəkīs.

Iesu təmosmegəh nətī nəutahlīmīs kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natīmnat mīn u, Iesu təmuwīn e taon kit, nərgīn u Nain, ilat rəhan

min netəmim ne nımanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹² Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkır o nafiluə rəha taon, kən təmehm netəmim koatısi-pən e taon moatalis etəm təmimis kit. In etəm aluə iərman, nəti nəutahlımis kit noan kitiaə əm. Kən nımanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlımis əh. ¹³ Kən nian İərəmərə təmehm nəutahlımis əh, in təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwın mek pet itəm kətalis suah u təmimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!Etəm aluə! !İatən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵ Kən etəm təmimis tinəmegəh mınətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!İen asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən mın məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan mın netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mıtəlau ikın mın rafin e nitən Jutia kən e nıməptən mın rafin iuəhkır ron.

Iesu ne Jon Baptais (Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natımnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən tahləpis ilau məmə okian muehm İərəmərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit mın?”

20 Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptaıs təmahl-ıpa itımlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasıpən o etəm pısın kit mın?” ”

21 Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, məto Iesu tatol nımısən tepət koatəwır. Neen koatos nımısən pısın pısın mın, neen narmin rat tətatıg elat. Kən netəmim tepət nıganəmtılat təpıs, məto Iesu təmol-wır ilat. 22 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İatəlıg mian muən-ipən natımnat mın u rafın kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm nıganəmtılat təpıs kınəatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkılət tərat kınətəto təwır kən mınətalıwək. Kən netəm mın u kəmotos nımısən leprosi, nuwigılət tınəwır. Kən netəm mın u matəlgılət təmalu, roıu matəlgılət tınəog, kən netəm mın u kəmotımis, kınətəmegəh mın. Kən ian-rat mın, roıu əh suah kit tınatən-ıarəp nən-nusən təwır kəm ilat. 23 Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm netəmim itəm kəsətəmeən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nölən.”*

24 E nian ıahləpıs mil rəha Jon ilau kəmiatəlıg mın, kən Iesu təmətuoun matəghat-in Jon kəm nımanın netəmim. In təmən məmə, “?Aupən ıkın, itəmat nəmoatuwın əpəh ıkın taruən-aruən ıkın məmə onəkotehm naka? ?Nəmoatuwın məmə onəkotehm suah kit əpnəpın əm itəm tahmen e nuwig itəm nımətag tətahl tatahuın-ahuın? !

7:20: Sam 40:7; Mal 3:1; Nöl Əpən 1:8   **7:22:** Aes 35:5-6; 61:1;

Luk 4:18   * **7:23:** E nian rəha Iesu, netəmim tepət koatasıpən o Kristo itəm otəpanuwa. Məto nıkılət təht məmə in otol nölən mın itəm tol pısın e nölən mın rəha Iesu. Nıkılət təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluəgınən e kapman rəha Rom.

Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? !Kəp! Netəm itəm koatuwin e napən wir, motagien əm e rəhalat nautə, ilat kotatig e nimə wir min tahmen e rəha kig. ²⁶ ?Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nīpahrienən, məto iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naoa Rəha Uhgīn təmatəghat in məmə, 'Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.'

²⁸ Iatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Məto etəm tətatig ləhau agin e netəmim rafin e nərəməərəən rəha Uhgīn, in ilis taprəkis-in Jon."

²⁹ Nian netəmim əpnəpīn, ne netəmim rəha nosən məni rəha takis kəmotəto nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgīn in suatip ətuatip. Koatən nəhlan məto-inu Jon təmol bəptais rəkis elat. ³⁰ Məto Farisi min ne iəgətun min rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol bəptais elat, kən inəh kəmotərakin suatip rəha Uhgīn e nəmegəhən rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat min məmə, " ?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə tahmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka? ³² Ilat kotahmen-pən əm e nisualkələh itəm nat kit tikə otol nīkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikin, kən motagət əfəməh motaun-in ilat min neen məmə,

‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, məto itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəha nimisən, məto nəsotasəkən kitat min itimat.’

³³ “Iatən min-nulan məto-inu nian Jon Baptais təmuwa, matətuakəm məsunən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənimən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ³⁴ Məto io, Nəti Etənim, emuwa mətagwən matənim wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘! Otəplan-tu, suah əh in etənim rəha nagwən pəkən ne etənim rəha napisən, kən motan kələh ilat netənim rəha nosən məni e takis, ne netənim itəm nol təfagə!’ ³⁵ Nenatigən rəha Uhgən ne nalpəkauən rəhan in tətuatip məmə itimlau Jon ekioal nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netənim itəm kotahatətə lan, tatəgətun məmə inu nīpahrienən.”

Pətan rat kit təmau nelki Iesu e senta

³⁶ Kən Farisi kit, nərgin u Saimon, in təmətapəh o Iesu məmə otuwīn magwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmuwīn latuənu, muwīn e nīpəgnoa nimə rəha Farisi un matəpələh məmə otagwən.†

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmöl e kəpiel itəm nəmtin

---

7:34: Luk 15:2 † **7:36:** Nian min neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepil rəhalat in ləhau ləhau, kən netənim kotəpil e nīkalilat motol nelmilat tatətəu-pər rəhalat kəugə, kənu nelmilat matip tos nagwənən moatun. Kən nelkilat tətəmahl-iarəp katehm wir əm. Inəh Iesu təmol mihin nian pətan əh təmuwa maikuas e nelkin. Əplan narmin e Mat 26.

tiækis, katən mēmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkir o Iesu mətul e nīkali nelkin mətəsək, nahui nəmtin tətouon mətahl-pən e nelki Iesu minol nelkin tinəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki Iesu e noanun, kən mətəafəl nelki Iesu matos-ipən nīsiaiiən kəm in,‡ kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹ Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nīkin mēmə, “Okəmə suah əh in ien pahrien, kən okol in təmitun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, mēmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in mēmə, “Saimon, iakolkeike mēmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən mēmə, “Təgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹ Kən Iesu təmən mēmə, “Suah kəiu, rəhalau məni təsahmenən, kən iərəməərə kit təmos-ipən məni neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpın rəhan məni. Kit təmos faif-hanrīt tenarius, kən kit tos fifti tenarius. § ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nītain, kən iərəməərə təmən mēmə, ‘Uapəs əm nalpınən məni itəm nəmioas.’ ?Kən suah mil u in pəhruən lan otolkeike pīk iərəməərə?”

⁴³ Kən Saimon in təmən mēmə, “Nīkik təht mēmə etəm u itəm in təmos məni tətət, kən iərəməərə təmasəkitun pīk, in otolkeike pīk iərəməərə.” Kən Iesu təmən mēmə, “Nəmən pahrien.”

⁴⁴ Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon mēmə, “?Saimon, natehm pətan

---

7:37: Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3   ‡ **7:38:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mēmə, pətan əh təmek nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtətin mēmə in tatisiai-in pīk Iesu, kən nīkin tagien o natimnat itəm Iesu təmol kəm in.   § **7:41:** Roiu, faif-hanrīt tenarius tahmen e faif-hanrīt-taosan vatu, kən fifti tenarius tahmen e fifti-taosan vatu.

u, o kəp? E nian emuwa imam ikɪn, ik nəməsos-
ipamən nəhau kit o naikuasən e nelkək, məto pətan
u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noa-
nun. ⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən
nəmtətin kit itəm tatəgətun məmə nakolkeike io.
Məto pətan u, tatoafəl nelkək tatuwin əm nulan,
kən nolən rəhan tatəgətun məmə in tolkeike pik io.
⁴⁶ Saimon, ik nəməsauən rəhk-kapə e oel məsin ne,
məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat
kit nəmtin tiəkis. ⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik
məmə, enafəl rafin rəkis rəhan təfagə rat min itəm
tepət tepət, kən tol nəhlan, nolən min əh itəm tatol,
tatəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-
irəkis təfagə rəha etəmim noan məsin, kən kəsi,
rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Re-
ham təfagə rat min, io enafəl rəkis.”

⁴⁹ Kən netəmim neen min itəm kəmotagwən ilat
min, koatən kəm ilat min məmə, “?Etəmim naka əh
itəm tatən məmə tatos-irəkis təfagə rəha etəmim?”

⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə,
“Uhgɪn təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak.
Kən uwɪn, pəs nəməlinuən rəha Uhgɪn tətatig ron
ik.”

8

Nipitan itəm kəmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iesu in taliwək
matuwɪn e taon min neen ne latuənu min
neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgɪn
kən mətamnus-iarəp namnusən təwir rəha
nərəməərəən rəha Uhgɪn. Kən e nian əh, tuelef

apostol min rəhan kəmoatətəu-pən. ² Kən nīpitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikin ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmin rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmin rat min kən təmol-wir rəhalat nīmīsən. Nərgi nīpitan min u Meri u katən məmə Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmin rat sepın lan; ³ ne Joana pətaguıhl rəha Jusa itəm in tətərəmərə e nımə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nīpitan tepət min. Nīpitan min u koatos-ipən rəhalat məni o nos-nəmtinən natımnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

*Nimaa nəghatən e nıməptən
(Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)*

⁴ Nımanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kītəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəən nıkuti wit, təmuwın matərakin nıkuti wit tatisas əpəh e nasumən. Kən neen kəmotisas e suatıp, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən mənig min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶ Kən nıkutin neen kotisas-pən e nısip noan məsın itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwiə, kən motauke məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nıkutin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwiə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nıkutin neen min kəmotisas-pən e nəptən wir motəwiə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

⁹ Kən netəmim rəha Iesu kəmotətapəh ron məmə, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.”

¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat, Ughin tinerəh rəkis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəməərəən rəha Ughin itəm tatəhluaig. Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatehm, məto kotəruru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nikuti wit, inu nəghatən rəha Ughin. ¹² Nikutin min itəm koatias e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Ughin, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Ughin e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nipahrienən lan, kən Ughin otəsosmegəhən ilat.

¹³ Kən nikutin min itəm koatias-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, kən nikilat tətəgien ron. Məto nokilat təseiuauiən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkir əm. Məto nian nəəsəuən, o nərətən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nikutin min itəm koatias-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, məto natimnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotalkeike nautə tepət, o kotalkeike məmə okotəto təwir e rəhalat

nāmegāhən. Kən nāmegāhən rəhalat tāsōe-inən nat təwīr kit e nəghatən rəha Uhgīn. ¹⁵ Məto nīkutin itəm tātisas-pən e nīməptən təwīr, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, kən nīkilat tətuatip kən məwīr, kən ilat kotaskəlīm nəghatən rəha Uhgīn tətətig tiəkis e nīkilat. Kən ilat kotalkut matuwīn matuwīn, kən motōe-in nāmegāhən təwīr.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən māmə, “?Pah tətasiēpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nīpəg pet? !Kəp! Kəsōlən mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tepīl māmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitīəh mīn əm, okəmə suah kit tatəhluaig-in nat kit, məto Uhgīn otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anion kit, məto Uhgīn otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wīr. Etəm itəm tīnitun rəkis nīpətī nəghatən rəhak, in tītun nosən təhmīn mīn. Məto etəm itəm təsītunən, in otəmkarəpən e nat itəm nīkin tatəht māmə tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian mīn
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian mīn kəmotuwa māmə okotehm, məto okol kəsotuwīnən iuəhkīr motehm məto-inu nīmanin netəmim tepət koatətlosig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in māmə, “Mama rəham ne pian mīn ilat əpəh ihluə koatətul, kən kōtolkeike māmə okotehm ik.”

8:16: Mat 5:15; Luk 11:33
Mat 25:29; Luk 19:26

8:17: Mat 10:26; Luk 12:2

8:18:

²¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Netæmim rafin itæm koatæto næghatæn ræha Uhgîn kæn moatætæu-pæn, ilat un ræhak netæmim mîn, ræhak mama ne piak mîn.”

*Iesu tæmæn-iæhau nimætæg asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Nian kit Iesu ne ræhan mîn netæmim kæmotuwîn e pot kit, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Pæs kotuwîn æpæh entænipæn-pæn e lek u.” Kæn kæmotiuw niuwæn motiet. ²³ Nian pot tinætaiu, kæn Iesu tæmuwîn mapil. Kæn nimætæg asol kit tæmeiuaiu-pa e lek u, kæn næhau tæmuwîn e nipægnoa pot, iuæhkir æm pot tætamnim. ²⁴ Kæn kæmotæhgaiir e Iesu kæn motæmæ, “!Ei, Etæm-iasol! !Etæm-iasol! Aiir-ta, okotimis roiu!”

Kæn Iesu tæmaiir mæghat mæn-iæhau nimætæg ne peau-peau asol mîn mæmæ, “! Nahmen, uameg-ta!” Kæn nimætæg tæmurahl nelmin, kæn tinæmælinu tinæmælinu. ²⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro? ?Ræhatæmat hiæ nahatætææn?”

Mæto ilat kînnoatægîn, kæn narmilat tinatiwig mîn, kæn mînoatæn-ipæn kæm ilat mîn mæmæ, “!Ei! ? Etæmim naka u? Nat æpnapîn nimætæg ne næhau, mæto katuætæg-in ræhan næghatæn matioal.”

*Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat mîn e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Kæn ilat kæmotuwa kiet-aræpa ræha netæm Kerasa ikin, inæh entænipæn-pæn e lek u, kæn kæmotuwar æpæh ipar. ²⁷ Nian Iesu tæmuwar, kæn æmun etæmim kit æh-ikin tæmuwa mehm. Suah un, narmîn rat mîn kotatig lan, kæn nuwæh mæsin in tæmæsuwîn-inæn napæn, kæn in tæsapilæn

imə, məto in tətətig əm əh e nıpəg kəpiel mın, ikin katitənım netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmın rat əh tatol in tətəlməl pik, kən netəmim koatəlis nelkin ne nelmin e sen məmə otaskəlim tiəkis moatehm məmə otəsərəkin-rəkinən natımnat. Məto e nian rafin tateatıp-eatıp sen mın əh, kən narmın rat tətəkəike kəm in məmə otiet magım muwın əpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialmə u təmehm İesu, təmearıg əfəməh, muwa morin-pən e nelki İesu, kən mətagət məmə, “! İesu, Nəti Uhgın İlis Agın! ? Nakəmə onakahro io? !Awi, iatətapəh ron ik məmə onəsələn nalpınən asol kit kəm io!” Narmın rat u təmən nəhlan məto-inu İesu tınən rəkis məmə in otiet magım e suah u.

³⁰ Kən İesu təmətapəh məmə, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmə, “Nımanın Tepət.” Təmən nəhlan məto-inu narmın rat tepət kəmotatıg lan. ³¹ Kən narmın rat mın kəmotətapəh əskasik o İesu məmə, “Onəsahl-ipənən itımat e nıpəg itəm nannun tıkə tapınəp, u imə nalpınən.”

³² Kən ikin əh e nıkali nitot, pikəs mın tepət kotagwən motan əh-ikin. Kən narmın rat mın kəmotasək moatən-ipən kəm İesu məmə, “Awi, egəhan-in itımat ekotuwin e pikəs mın əh.” Kən İesu təmegəhan-in ilat kotuwın. ³³ Kən narmın rat mın u kəmotiet e suah un motuwın e pikəs mın, kən pikəs mın ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnım.

³⁴ Nian netəm kotagwən pikəs mın kəmotehm nat u, kəmotiet motagım motuwın moatən-iarəp nannusən rəha natımnat mın u e taon rəhalat ne ikin mın rafin titəlau lan. ³⁵ Kən netəmim kəmotiet

e taon moatuwin mämə okotehm natimnat min əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm min suah un itəm narmin rat min kəmotiet rəkis lan, in tatəpələh iuəhkir e nelki Iesu, tinəsalmələn, kən minuwın-in rəkis rəhan napən. Kən netəmim rəha taon koatəgin.

³⁶ Kən netəmim itəm kəmotehm ətuatip nat u e niganəmtilat, ilat kotamnus tatuwin kəm netəmim neen min moatən-iarəp mämə Iesu təmahro nulan mol-wır suah əh, itəm aupən ikin narmin rat min kəmotatig lan. ³⁷ Kən netəmim rafin u kotatig iuəhkir ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu mämə otiet iməlat ikin, mətə-inu ilat kınəoatəgin pık. Kən əmun in təmuwin e pot mämə okotasuə moatuwin entənipən-pən ikin.

³⁸ Mətə suah u itəm narmin rat min kəmotiet lan, in tətəpələh o Iesu mämə, “!Awı, pəs ekimnə kitat!” Mətə Iesu təmən-ipən kəm in mämə, ³⁹ “İtəlig matuwın imam ikin, muwin mən-iarəp natimnat min itəm Uhgın təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwin ikin min rafin e taon iman ikin matən-iarəp natimnat min rafin itəm Iesu təmol kəm in.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmis

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa min e entənipən-pa lan e lek u, netəmim nıkilat təmagien mämə kınotehm min Iesu, mətə-inu ilat kəmoatəsağın.

⁴¹ Kən etəmim kit təmuwa mehm, nərgin u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən. Təmuwa meiuaiu misin nulin e nisialien, matəkəike e nətəpəhən kəm Iesu mämə in otuwın əpəh iman ikin, ⁴² mətə-inu rəhan

pətan əkəku tatimis pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən timis. In noan kitiəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmaliwək matuwın o pətan əkəku əh, kən nımanin netəmim tepət kəmotuwa kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən. ⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nımisən rəhalat nıpitan nian rafin əm minos nup tuelef, kən təmuwın o netəmim tepət itəm koatol mərisin, məto okol kit təsol-wırən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikın, kən meapən mek nıpəgnəmti nıməhan rəha Iesu, kən əmun roiu agın-əh min əm, rəhan nımisən təmol namnun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nımanin netəmim tepət koatıləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmiet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tınıtun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa mətasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nısiəiən kəm Iesu. Kən e nıganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp min məmə e nian təmek in, kən roiu agın-əh min əm, rəhan nımisən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətəən lak təmol-wır ik. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikın met-

arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətim pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəghatən əh, in təmənipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwır mın.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nimə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwın imə. ⁵² Netənim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpıl əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsan lan məto-inu ilat kotitun məmə pətan əkəku əh tinimis rəkis. ⁵⁴ Məto Iesu təmea-pən mıləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.” ⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh mın mətul. Kən Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.” ⁵⁶ Kən rəhan mama ne tata, narmılau təmiwig pik, məto Iesu tən-ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsüən-iarəpən natimnat mın u kəm suah kit.”

9

Iesu təməhl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp nəməməən rəha Uhgın

(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kən Iesu təmuəfimin rəhan netəm tuelef kotuwa kitiəh, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən mategəhan-in rəhan nepətən o nəməməən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat mın, kən məmə ilat okotol-wır nimisən mın.

² Kən Iesu təməhl-ipən ilat məmə okotən-iarəp

nərəmərən rəha Uhgın, kən məmə okotol-wir netəmim itəm koatimis.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwın, məsotosən natımnat neen rəha naliwəkən rəhatəmat, natımnat itəm kotahmən-pən e kasikin, o kətım, o nagwənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwın e latuənu kit motatig e nimə kit, nimə u inun onəkotatig əm lan mətoarus-pən nian itəmat onəkotiet lan. ⁵ Kən ikin pəhruən onəkotuwın ikin, okəmə netəmim nıkilat təsagienən məmə nakotuwa motatig itəmat min ilat, kən otopapıspis rəkis nımoulul e nelkitəmat motiet. Inu nəmtətin kit tatəgətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgın tərət olat.”

⁶ Kən ilat kəmotiet motaliwək motuwın latuənu min moatamnus-iarəp namnusən təwir, kən ikin min rafin koatuwin ikin, moatəfak o netəmim tərət, kən kotəmegəh.

⁷ Kən Kig Herot Antipas u in iərəmərə e nitən Kalili, in təməto namnusən rəha natımnat min u itəm İesu tatol ilat. Kən təmətəlig-in muwin minəruru əfəməh məto-inu netəmim neen kotən məmə Jon Baptaıs tınəmegəh min, ⁸ kən netəmim neen min kəmotən məmə Elaija tınuwa min, kən netəmim neen kəmotən məmə in ien kit rəha Uhgın aupən ikin itəm təməmegəh min. ⁹ Kən Herot Antipas təmən məmə, “Jon u, io enəmohtıp rəkis rəhn-kapə. ?Məto etəmim pah u iatəto rəhan namnusən?” Kən in təmategəs-in İesu məmə otəplan.

9:5: Luk 10:4-11
Luk 23:8

9:7: Mat 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19

9:9:

*Iesu təmagwən netənim
faif-taosan*

*(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;
Jon 6:1-14)*

¹⁰ Kən aposol min rəha Iesu kəmotitəlig-pa min ron, kən motən-ipən kəm in natimnat rafin itəm kəmotol. Kən in təmit ilat motiet rəkis e netənim, motuwın əpəh e taon pisin kit min, nərgin u Pet-saeta. ¹¹ Məto e nian netənim kəmotəto namnusən məmə Iesu tinuwa, kən kəmotuwa motuarisig-in ilat. Kən Iesu nikin təmagien əm nian in təmehm ilat, kən in tatəgətun ilat e nərəməərən rəha Uhgın, kən matol-wır netəm koatimis kotəmegəh min.

¹² Kən ehnaipən iuəhkır o napinəpən, netəm tuelef rəha Iesu kəmotuwa ron, moatən məmə, “Iərəməərə. Ahl-ipən netənim rafin koatuwin əpəh e latuənu min məmə okotegəs-in ikin təwir kit rəha napılən kən motegəs-in nagwənən itəm okotun məto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəmat əm. Onəkotəgwən netəm min əh.” Kən ilat kotən məmə, “Itimat ekoatos əm pıret faif ne nəm kəiu. ?Tahro? ?Nakolkeike məmə ekotuwin motos-nəmtin nagwənən kit min nigı nımanin netənim min əh rafin?” ¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netənim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafın nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto Iesu tən-ipən kəm rəhan min netənim məmə, “Otuwin motoor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan min netənim kəmotoor ilat mihin nəhlan, kən netənim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kən Iesu təmos pıret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgın o

nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwın nərpilat tasis. Kəmotapəs nımismisi nagwənən, kən netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wır.

Pita təmən məmə

Iesu in Kristo

(Mat 16:13-20; Mak 8:27–9:1)

¹⁸ Kən nian kit, Iesu ne rəhan min əm kotatig, kən Iesu tatəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, “?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Baptais. Kən neen koatən məmə ik ien Elaija. Kən neen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgın aupən ikin itəm tinəmegəh min.” ²⁰ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

²¹ Məto Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə okəsotən-iarəpən nəghatən min əh kəm netəmim.

²² Kən in təmatig mən min kəm rəhan min netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natımnat tepət. Kən netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ilat okotəuhlin məntaalat kəm io, kən motohamnu io, kən ekimis. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgın otol ekəmegəh min e nımisən.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in

io, in otəkəike maluın atıp in, kən e nian rafin in otəkəike mīləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ mətə-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Mətə etəmim itəm otimis o nərgək, kən in otos nəmegəhən lilin. ²⁵ ?Okəmə suah kit tatos rafin natimnat rəha nətueintən u, kən otimis ron, in otıləs nat wir naka? ²⁶ Okəmə nətaulis-in io mətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəha Tata rəhan ne nagelo min itəm kotasim. ²⁷ Mətə iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat neen itəm nəkoatətul ikın-u, uarisig nəpanotimis mətə nako-taupən motehm nərəmərən rəha Uhgın.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(*Mat 17:1-8; Mak 9:2-8*)

²⁸ Uarisig e nəghatən əh rəha Iesu, kən iuəhkir nian eit tınuwa minuwın rəkis, kən Iesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwın əpəh ilis e nitot məmə okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. ²⁹ Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tınuwa minol pisin, kən napən rəhan təmuwa məruən matıpıt-ıpit. ³⁰ Kən əmun Moses ne Elaija kəmuət-arəpa muətul mətəhaləghat iləhal Iesu, ³¹ kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mıtəlau elau, kən kətəhaləghat-in nımisən rəha Iesu əpəh Jerusalem itəm otol

---

9:23: Mat 10:38; Luk 14:27   **9:24:** Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25   **9:26:** Mat 10:33; Luk 12:9

nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan.*

³² Məto Pita ne təs mil, napılən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapıl məsın. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol titəlau e Iesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal Iesu. ³³ Kən nian suah mil kinətuagım minatian isəu o Iesu, kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İərəmərə, təwir məmə itiməhal etəhalatig ukin-u. Pəs ekəhaliləkin makeen kışil, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat əpnapın əm, təsitunən məmə nəghatən naka in tatən. ³⁴ Kən e nian in təmatəghat əh, nımal napuə təmuwa malpin ilat, kən nian napuə təməfətəin iləhal, kəməhaləgin kəməhaləgin. ³⁵ Kən ilat kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən e nımal napuə, tatən məmə, “İnu nətik itəm io emitəpun. ! Əhalətəlig-in wir!”

³⁶ Nian kinotəto rəkis nəwia Uhgın təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm Iesu. Kən e nian min əh, kəsəhalənən natimnat min əh kəm suah kit min, kəsəhaləghat-inən natimnat min u itəm kəməhaləplan.

*Iesu təməhl-iarəp narmın rat e suakəku kit
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)*

³⁷ Kən kəmən lawig in, nian Iesu ne rəhan etəmim miləhal kəmotisi-pər ilis e nitot moteiuaiupa, kən motehm netəmim tepət kəmotuwa ron.

³⁸ Kən netəm min əh kit təmaun-in əfəməh Iesu

---

* **9:31:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otiet magım əpəh Jerusalem.” **9:31:** Luk 9:22 **9:32:** 2 Pita 1:16-18 **9:35:** Luk 3:22

məmə, “Iakolkeike məmə nakuwa masitu e rəhak suakəku iərman, mətə-inu in noanahli iouen kitiah əm. ³⁹ Nian tepət, narmın rat kit tatuwa lan, kən mol in tətəgət pık, kən mol nıpətın tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən mın kotiet, kotahmen əm e sop. Narmın rat əh tatərəkın pık in, kən mətaskəlım in, iuəhkır təsapəsən in. ⁴⁰ Kən io emətapəh o rəham mın netəmim məmə okotəhg-iarəp narmın rat u, mətə okol kəsotəhg-iarəpən.”

⁴¹ Kən Iesu in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, rəhatəmat nahatətəən tikə. Kən rəhatəmat nətəlīgən təsətuatipən. Enəpou-in itəmat. ?Oekatig kitat min itəmat nian kuwəh? It nətım muwa ukın-u.”

⁴² Kən nian suakəku u təmatuwa əh o Iesu, kən narmın rat təmahtigəpis tiet morin-pən e nisip, mol nıpətın tətasiəp-asiəp. Mətə Iesu təməghat əskasik kəm narmın rat un, kən məhg-iarəp narmın rat tiet, kən mol suakəku təwir. Kən təmos-ipən suakəku titəlīg-pən mehm rəhan tata.

⁴³ Kən ilat rafin, narmilat təmiwig o nəsanənən asol rəha Uhgın. Mətə nian netəmim narmilat təmiwig o natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat, kən in təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, ⁴⁴ “Otos nəghatən u tatite mamnım e nikitəmat kən məsotaluinən. Io Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak.” ⁴⁵ Mətə rəhan mın netəmim kəsotitunən nıpəti nəghatən u mətə-inu Uhgın təməhluaig-in nıpəti nəghatən u məmə ilat okəsotitunən, kən ilat kınotaulis-in nətapəh-inən nıpəti nəghatən u o Iesu.

*?Pah in iahgin etəm keike?
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Kən netəmim rəha Iesu koatol nīkilat mīn māmə pah in iahgin etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat. ⁴⁷ Məto Iesu təmītun rəhalat nətəligən mīn, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nīkalin, ⁴⁸ kən tən-ipən kəm ilat māmə, “Okəmə suah kit, nīkin tagien māmə otos suakəku kit mehm wīr, kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm māmə in tatos io, matehm wīr io. Kən etəm tatos io e nīkin agien, in tatos Uhgīn itəm təməhl-ipa io. Inu nīpahrienən məto-inu etəm tatos-iəhau in ləhau agīn, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən māmə, “Iərəməərə. Itimat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nərgəm, kən emotən-iəhau māmə otəsol wəkən məto-inu sənəmə in rəhatat kit etəmim.” ⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in māmə, “Əsən-iəhauən in məto-inu, okəmə suah kit təsolən tikimīr itəmat mīn, kən in iolītəmat.”

Netəm Sameria neen nīkilat təməsagienən o Iesu

⁵¹ Kən tīnuwa iuəhkīr o nian itəm Uhgīn otos Iesu lan muwīn əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-ipən atīp kəm in māmə otəkəike muwīn Jerusalem, kən nat kit tikə māmə otahtosig-in.

⁵² Kən in təməhl-ipən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwīn əpəh latuənu kit Sameria māmə okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ikīn əh, kəsotolkeikeən māmə in otuwīn matig iməlat ikīn məto-inu, ilat kotītun wīr māmə

9:46: Luk 22:24
11:23

9:48: Mat 10:40

9:50: Mat 12:30; Luk

tatuwîn Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mil, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natimnat mîn əh, kən kəmuən məmə, “?Iərəmərə, nakolkeike məmə ekuuun-in nigəm tisi-pən əpəh ilis e nego e neai meiuaiu muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwîn mîn latuənu pişin kit mîn.

Netəmim neen kəmoatən məmə okotuarisig-in Iesu
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan mîn netəmim kəmotaliwək moatuwîn e suatip, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekuarisig-in ik, ikin pəhruən onəkuwîn ikin.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupin mîn, rəhalat nıpəg tatig məmə okotapil ikin. Kən mənig mîn, nimaalat tatig məmə okotapil ikin. Məto io Nəti Etəmim, nimə rəhak tikə o napilən.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit mîn məmə, “Wa, kilau mîn ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən məmə, “Iərəmərə, awi. Egəhan-in io ekuwîn pitən mitənim rəhak tata.” ⁶⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kinotimis rəkis e nikilat, koatitənəm atip ilat mîn. Məto ik, uwîn mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgin.”

⁶¹ Kən kit mîn tatən məmə, “Iərəmərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, əpəs pitən

---

† **9:54:** Naoa oas mîn neen rəha Oltesteman katilpin nəghatən u məmə, “tahmen e Elaija.” Afın-tu 2 King 1:9-16   **9:54:** 2 King 1:9-16

ekitəlig-pən mīn imak ikin mauiatipin rəhak mīn netəmim.”

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah kit tətoun matol wək rəha Uhgīn, məto rəhan nətəligən tatuwin o nat pisin pisin mīn neen, kən suah u təsahmen-pənən məmə Uhgīn otərəmərə lan.”

10

Iesu təmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwir

¹ Uarisig e natimnat mīn əh, Iərəmərə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen mīn rəhan, kən təmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon mīn ne ikin mīn neen mīn itəm Iesu tapanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək mīn noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək mīn tepət məmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwīn, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwīn tahmen-pən e sipsip əlkələh mīn itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupīn mīn. ⁴ Kən onəkətosən kətim əkəku rəha məni, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nimə naka itəm onəkotuwīn ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’

⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham

9:61: 1 King 19:20   **10:1:** Mak 6:7   **10:2:** Mat 9:37-38; Jon 4:35   **10:3:** Mat 10:16   **10:4:** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5

nəfakən otuwa mol nıpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tıka, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa min ron ik. ⁷ Kən otatig əm e nimə kitiaħ əm, sotapılən e nimə pısin pısin min. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ıpinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ıpinə, otənim. Məto-inu in tətuatıp əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətuatıp məmə in otos nətouən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwın taon kit, okəmə nıkilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ıpinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wır netəmim itəm koatimis motatig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəməərəən rəha Uhgın tatuwa iuəhkır otəmat.’ ¹⁰ Məto okəmə nakotuwın e taon kit, kən netəmim nıkilat təsəgienən otəmat, kən otuwın motaliwək e suatıp asol min, kən motən məmə, ¹¹ ‘Nımoulul rəha nisıp itəm tətətig e nelkitimat, ekoatoahapıspis rəkis, in nəmtətin tatəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgın təmapəs itəmat. Məto nəkotəkəike motıtun məmə nəərəməərəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır rəkis.’ ¹² Kən iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, Uhgın otol nalpınən asol kəm ilat taprəkis-in nalpınən rəha taon rat əh Sotom aupən.”

¹³ “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pıspis tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natımnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikın əh kəmotəuhlin rəhalat

nətəligən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natīmnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat mīn. ¹⁴ Məto e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikīn. ¹⁵ ?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgīn otiləs-ipər itəmat e ikīn rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgīn otiləs-iəhau itəmat nakotuwīn ləhau agin, ikīn itəmat onəkotaulis ikīn.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn məmə, “Netəmim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm itəmat, koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm təmahl-ipa io.”

Netəmim rəha Iesu sepīnte-tu kəmoatitəlig

¹⁷ Kən netəmim mīn rəha Iesu ilat sepīnte-tu kəmotitəlig-pa mīn, kən nikilat tətəgien moatən kəm Iesu məmə, “!Iərəmərə, nat əpnəpīn narmin rat mīn, məto nian itəmat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwiətimat!” ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io emehm Setan təmişipər ilis e neai meiuaiu tahmen-pən e nipitən. ¹⁹ Otətəlig-tu. Io enos-ipinə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotitun neguətəinən sinek mīn ne skopion* mīn. Kən nəsanənən itəm iatos-ipinə

10:15: Mat 11:20-24   **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23

10:18: Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10   * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tatəkiəh e nīməptən. Tatus itəm, kən titəhmə titəhmə, taprəkis-in milpat o tīmar.

kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tikimīr rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkīnən itəmat. ²⁰ Inəh nīpahrienən. Məto nəsotaglienən məmə narmīn rat mīn koatol nəwiatəmat, məto otaglien əm məto-inu Uhgīn təməte rəkis nərgitəmat əpəh e neai.”

²¹ Kən e nian əh, Iesu nīkin tətaglien pīk e naglienən itəm tātisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iərəməərə rəha natimnat rafīn ilīs e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaiḡ-in nīpəti natimnat mīn u e nīganəmti netəmim itəm kotenatīḡ motitun wīr nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wīr. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natimnat rafīn e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netəmim neen, ilat mīn əm kotitun Tata. Ilat u netəmim itəm Nətin təmitəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Nəkotatīḡ e nəwīrən pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e nīganəmtitəmat natimnat mīn əh! ²⁴ Iatən kəm itəmat məmə, aupaḡn ikīn ien mīn tēpət, ne kīḡ mīn tēpət, kəmotolkeike pīk məmə okotehm natimnat mīn u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natimnat mīn itəm nakoatəto, məto kəməsotətəən.”

Iesu tæmuah nimaa nəghatən e etəm təwīr kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nian əh, ienatig kit e Lou tæmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wīr o kəp. In təmən məmə, “? Iəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhən lilin?” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafin, kən nīpətin tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-ipən məmə, “Onakəkəike molkeike Iərəmərə rəham Uhgīn e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham; kən molkeike min ik min neen tahmen-pən əm məmə naka-tolkeike atip ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “In ətuatip un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatip, kən in tæmətapəh o Iesu məmə, “? Məto pah min u ilat io min neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Suah kit tæmiet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatip, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkis rəhan natimnat, kən motoh kələhəu timiseah mətaməhl e suatip, kən kotagim motapəs.

³¹ Kən təpəwīr əh, pris kit tatitəp suatip əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in

təmaliwək mawilək-in matuwın. ³² Kən Lifaet† kit titəp mın əm suatıp kitiəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətəməhl, in təmol əm nat kitiəh mın mawilək-in. ³³ Məto etəmim kit rəha Same-ria, itəm koatol tikimır ilat netəm Isrel, in mın titəp suatıp əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nian təməplan, nikin təmahmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwın iuəhkır ron, mafəl rəhan nıməgəm mın e oel ne wain, kən malpin wır ilat. Kən təmiləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən miləs mian əpəh e hotel matehm wır. ³⁵ Kən kəmən lawigin, in təmos məni neen‡ muwın mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wır suah u, kən okəmə nəkətuatin rəham neen məni, kən onakən-ipa kəm io nian ekıtəlig-pa mın, pəs io ekos-ipinə nitain.’ ”

³⁶ Kən nian Iesu tinol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatig e Lou məmə, “?E rəham nətəligən, suah miləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmol təwır kəm suah əh kəmoh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatig e Lou təməpən-ipən məmə, “Etəmim itəm in təmasəkıtun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwın mol mın tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmol mihin ne.”

Iesu təmuwın latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mın netəmim kotaliwək e suatıp, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgin u Mata, təmos Iesu e nikin agien

† **10:32:** Lifaet, ilat netəmim mın u kotasitu e pris mın e wək rəhalat, kən koatol wək pisin pisin mın əpəh e Nımə Rəha Uhgın.

‡ **10:35:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitiəh, kən katətou-in tenarius kitiəh.

muwɪn əpəh e rəhan nimə. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-ikin, nərgin u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkir o nelki Iərəmərə matətəlig-in nəgətunən min rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwɪn pik o nolən nagwənən, kən wək tinatoh in. Kən təmuwɪn o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, tahro? ?Nikim təht məmə tətuatip əm, o kəp, məmə pətan u piak təsasituən lak ne o nolən wək u, kən io pisin əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹ Məto Iərəmərə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pikən natimnat min tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitiəh əm in nat keike, kən Meri in tinitəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”

11

*Iesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgɪn e nəfakən
(Mat 6:9-15; 7:7-11)*

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgɪn e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian təmol namnun rəhan nəfakən kəm Uhgɪn, kən rəhan kit etəmim təmətapəh ron məmə, “Iərəmərə, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgɪn e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptais in təməgətun mihin rəhan min.”

² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgɪn e nəfakən, onəkotən məmə, “Tata Uhgɪn, nərgəm in ilis agin, pəs netəmim okotisiai-in.

Pəs rəham nərəmərəən tuwa matig. ³

Nian rafin, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat mīn mətō-inu itimat esotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwīn ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm mətā oekotakiə motol təfagə rat.’ ”

⁵⁻⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapin, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwīn e nimə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kən ekos muwīn magwən suah kit lan itəm təmişipən isəu muwa imak ikin roiu lapin, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’

⁷ Kən in otuhalpīn-pīnə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwīn, səhgairən etimat, enotapil rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esətul mīnən mos-ipīnə nagwənən kəm ik.’ ⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnapīn ik in kit, mətō suah un təsolkeikeən məmə in otos-ipīnə nagwənən kəm ik. Mətō iatən nīpahrienən, nian nakatəkəike matətapəh ron, kən in otətul mos-ipīnə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgīn o natimnat, kən in otos-ipīnə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan mətō-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm mīn u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

11 “Itəmat tata mɪn. ? Itəmat kit, nian nətɪn tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sɪnek? !Kəp!
 12 ?O nian in tatətapəh-in noanahli-mənig, məto in tatos-ipən skopion?* !Kəp! 13 Nat əpnəpɪn itəmat netəm nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wɪr mɪn kəm nenətɪtəmat mɪn. Məto Tata Uhgɪn əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwɪr pɪk məprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nɪpahrienən, in otos-ipən Narmin Rəhan kəm netəm mɪn u itəm koatətapəh-in ron.”

Netənim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan
 (Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

14 Kən e nian kit, suah kit əh-ikɪn itəm narmin rat tətətig lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat əh, kən suah əh təmətuoun matəghat, kən netənim narmilat təmiwig pɪk ron. 15 Məto netənim mɪn əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmin rat mɪn, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-iarəp narmin rat mɪn e netənim.” 16 Kən netəm pɪsɪn neen mɪn kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pɪspɪs kit e nəsanənən itəm tətisi-pən e nego e neai məto-inu, ilat kotolkeike məmə okotɪtun-tu məmə Iesu in etənim pah.

17 Məto Iesu tɪnɪtun rəkis nətəligən mɪn rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netənim e kantri kit koatoor ilat mɪn, kən okotərəkɪn rəhalat kantri, kən nərəmərəən otisas mɪkə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netənim lan koatoor ilat

* **11:12:** Skopion - afɪn-tu futnot əpəh Luk 10:19   **11:15:** Mat 9:34; 10:25   **11:16:** Mat 12:38

min, kən okotərəkīn aḡin-əh latuənu u. ¹⁸ ? Kən okəmə netəmim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəməərəən otətatiḡ? İatən min-nulan məto-inu nakoatən məmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul. ¹⁹ ? Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim, ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəḡhatən məmə in neiuēiuəən. ²⁰ Məto okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e netəmim e nəsanənən rəha Uhgīn, kən tatəḡətun məmə nərəməərəən rəha Uhgīn tīnuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsanənən tepət tatəmīk natimnat rəha nəluaginən, tatətul matip matehm wīr rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotatiḡ wīr əm. ²² Məto nian etəm pişin kit min itəm rəhan nəsanənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluaginən itəm təmələhəupən rəhan nətəliḡən lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netəmim.

²³ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikiḡmīr. Kən etəmim u itəm təsargətəinən sipsip min, in tatol ilat kotagiḡm atit.”

²⁴ Kən İesu təmən məmə, “Nian narmin rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kəkə-kəkə ikin nəhau təkə lan mateḡəs-in ikin otameḡ ikin, məto təsəplanən. Kən in tatən məmə, ‘Pəs ekitelig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin aupən.’ ²⁵ Kən nian in tatitelig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wīr, kən natimnat rafin koatis wīr. ²⁶ Kən in otuwīn mit

min narmin rat sepin min motuwa itam kotarat kotaprakis-in in. Ken okotuwun min imə motatig e nəmegəhən rəha suah u. Ken suah u, aupən rəhan nəmegəhən tərat, məto roiu tinərat pik agin-əh.”

²⁷ Nian Iesu tatən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwɪrən kəm pətan itəm təmemək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən Iesu təmə, “Nɪpahrienən, məto Uhgın otawte-in rəhan nəwɪrən taprakis kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona
(*Mat 12:38-42; Mak 8:12*)

²⁹ Kən nian netəmim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tepət məsin min, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfagə rat agin. Itəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgın təsos-ɪpinəən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otos-ɪpinə nəmtətin kitiəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona. ³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwun o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitiəh min əm, io Nəti Etəmim ekuwa nəmtətin rəha netəmim u-roiu ne. ³¹ Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwɪn rəha nəptən pis ikɪn, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otɪtun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nɪkalɪn nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wɪr. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprakis-in Kig

Solomon tinuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhg̃in otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmə itəmat nəmotol nolən tərət. Kən ilat kotitun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat m̃in rəhalat. Kən roiu, suah kit ik̃in-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tatəhluaig-in, o tətai-pən e ñipəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e ñipəg noa nimə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natimnat. ³⁴ Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm ñipət̃im. E nian niganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə ñipət̃im tər̃ioah e nəhag-əhagən. Məto nian niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə ñipət̃im tər̃ioah e napinəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wir məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tər̃ioah wir e nəhag-əhagən, napinəpən in otikə agin lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəp̃in wir rafin rəham

---

11:31: 1 King 10:1-10   **11:32:** Jona 3:5-10   **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16   † **11:34:** Ñipət̃in kit rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm ñikim tagien o nasituən netəmim e rəham məñi. Kən ñipət̃in kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit. Ñipət̃in kit m̃in rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, rəham nətəl̃igən kit̃iəh əm o Uhg̃in.

nāmegāhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpən ik.”

Iesu tāməghat əskasik kəm Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu tāməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muagwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwīn əpəh imə matəpələh e nīkali tepīl o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmīn təmiwīg nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmīn uarisīg təpanagwən.

³⁹ Kən Iərəmərə təmən kəm in məmə, “Itəmat Farisi mīn, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nīpəgnoalat, kotapīn. Itəmat nakotərioah e naumisən ne nəratən. ⁴⁰ !Itəmat nakotalməl pik! ?Nikitəmat tatəht o kəp məmə, Uhgīn itəm təmol nīpətītəm, in təmol mīn nikitəm? !Əwəh! ⁴¹ Məto otos-ipən kəm ian-rat mīn e nikitəmat agien, kən natīmnat rafin ihluə ne imə kotətuatīp motəwīr.

⁴² “!Məto itəmat Farisi mīn, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wīr nīmīsmīsī Lou mīn, tahmen e tait rəha nīmali nīg mīn itəm nəmīəwīlat tatəpien o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin mantaatəmat o nat asol mīn rəha Lou, inəh nəsotolən nat itəm tətətuatīp mīn kəm netəmim, kən məsotolkeikeən Uhgīn. Nəkotəkəike motol nolən wīr mīn asol əh, kən məsotaluinən nətəu-pən wīr mīnən nīmīsmīsī Lou mīn rafin.

⁴³ “Itəmat Farisi mīn, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nakotolkeike məmə onəkotuwīn

motəpələh aupən e nimə rəha nuəfiminən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nelmilat kəm itəmat o nisaiiən itəmat.

⁴⁴ “Itəmat Farisi mīn, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu itəmat nəkotahmen e suwīt itəm kotamkimik, məto kəsītun ətuatipən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətamkimik.”‡

⁴⁵ Kən iəgətun kit rəha Lou təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Nian nakatən nəghatən mīn u, kən tatərəkīn mīn itimat.”

⁴⁶ Kən Iesu təmə, “! Iəgətun mīn rəha Lou! Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu, itəmat nakoatəlin-pər nat figəm mīn itəm tiəkis məmə netəmim okoatəmik. § Məto nəsotasituən məsin e noanelmitəmat məmə onəkotasitu elat o nəmīkən natimnat mīn əh.

⁴⁷ “Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu əpəh e suwīt mīn rəha ien mīn rəha Uhgīn aupən, nakoatiləkīn nimə wīr mīn, kən nakoatən məmə nakoatsiai-in ilat. Məto nakoteiuə. Tipitəmat mīn əm kəmotohamnu ilat.* ⁴⁸ Inəh itəmat nakoatən-iarəp məmə nakotegəhan-in natimnat mīn əh itəm tipitəmat mīn kəmoatol aupən, inəh kəmotohamnu ien mīn, kən itəmat nəkoatol nam-nun e rəhalat wək nian nakoatiləkīn suwīt mīn rəhalat.

‡ **11:44:** Lou rəha netəm Isrel tatən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmimis, kən in tamkimik e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wīr e ikin rəha suwīt mīn məmə netəmim kəsotaliwək pikən lan. § **11:46:** “Nat figəm” itəm Iesu tatəghat-in, in lou əlkələh mīn tēpət tēpət rəha noanol rəha Isrel. * **11:47:** Iesu tatəhai Farisi mīn məto-inu koatən məmə koatsiai-in ien mīn aupən. Məto ilat kəsotolən natimnat itəm ien mīn kəmoatən.

49 “Kæn o nat əh, Uhgîn itəm tenatig təmən məmə, ‘Io ekahl-ipən rəhak ien mîn ne aposol mîn kotuwîn motəghat kəm ilat, kæn ilat okotitəp motol nərətən kəm neen, kæn motohamnu neen.’⁵⁰ Tol nəhlan, Uhgîn otakil itəmat tahmen məmə itəmat əm nəmotohamnu ien mîn rafin rəhan, kæn in otol nalpînən kəm itəmat o nimisən rəhalat, ilat itəm kəmotatig e nətuounən rəha nətueintən mətəarus-pa u-roiu,⁵¹ ien mîn rafin itəm kəmotohamnu tətəuoun e Epel mətəarus-pən Sekaraea, itəm təmimis e Nimə Rəha Uhgîn ilugîn e olta ne nimə.† Nipahrienən, itəmat roiu ne, Uhgîn otol nalpînən kəm itəmat.

⁵² “Itəmat iəgətun rəha Lou, nahməən asol otuwa otəmat mətə-inu suatip kit əh-ikin itəm tatəgətun nat naka itəm Uhgîn tolkeike. Itəmat nəkotitun suatip əh, mətə nakotəhluaig-in məmə netəmim kotəruru. Itəmat nəkəsotətəu-pənən, kæn nakah-tosig-in netəmim məmə ilat mîn kotəruru nətəu-pənən.”

⁵³ Nian Iesu təmiet e nimə əh mînataliwək matuwîn, kæn iəgətun mîn rəha Lou ne Farisi mîn, neməha təmöl ilat. Tətəuoun e nian əh, kəmotuwa rəhan tikimîr mîn. Koatərakin-pən nəghatən əskasik tepət kəm in⁵⁴ məmə okoteam-in nipəgnəmtin neen e nəghatən rəhan itəm təsahmenən.

12

Nəghatən mîn rəha nem əskasikən (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

† **11:51:** E Naoa Rəha Uhgîn əpəh e Oltesteman, Epel in ien aupən agin, kæn Sekaraea in namnun. Afin-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22.

¹ Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa kitiah, okol kafin kəruru. Məto netəmim tənepət pik, kən moatəhg-irəkis-əhg-irəkis ilat min. Kən İesu təmətuoun matəghat kəm rəhan min netəmim məmə, “İtəmat, nakoatəto itəmat o is rəha Farisi min, is u in nolən rəhalat itəm rəhalat nənən təwır, məto nıkilat tamkımik. ² Natımnat itəm etəmim tatol anion, Uhgın təpaniləs-iarəpa tagəhag ikin. Kən natımnat itəm etəmim tatəhluaig-in, kən Uhgın təpaniləs-iarəpa, netəmim okotəplan. ³ Natımnat itəm nakoatən e napinəpən, kən netəmim okotəto e nərəuiəgən. Kən natımnat itəm nakoatən anion e nıpəgnoa nimə, kən netəmim kəpanotən-iarəp ihluə, netəmim rafın okotəto.

⁴ “Rəhak min netəmim, ekən kəm itəmat məmə, əsotəginən netəmim itəm kotıtun nohamnuən nıpətıtəmat, məto uarisig, okol kəsotol minən nat kit tərət kəm itəmat. ⁵ Məto iatən-iarəp etəmim u kəm itəmat itəm tətuatıp məmə onakoatəgin. Onəkotəkəike motəgin Uhgın, məto-inu nian in otohamnu suah kit, in titun nərakin-pənən in e nıgəm asol. Əwəh, nıpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgın. ⁶ Mənıg əlkələh min, katol-salım-in ilat tepət nəmtın məni əkəku əm, məto Uhgın təsaluın ağın-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, məto-inu Uhgın tolkeike itəmat taprəkis-in mənıg min tepət. Nıpahrienən, Uhgın təməfın mıtun wır noanutəmat rafın.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e nıganəmti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io min ekən-iarəp e nıganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim.

⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e niġanəmti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e niġanəmti nagelo mīn rəha Uhgīn məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgīn otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmīn Rəha Uhgīn, okol Uhgīn təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e niġanəmti iəramərə mīn, ne netəm-iasol mīn məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nikitəmat təsəht pīkən məmə onəkotahro minnulan kuhalpīn rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatip əh, Narmīn Rəha Uhgīn otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm mīn əh kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İəgətun. Tata rəhak tīnimis rəkis. Awi, uəh niki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatimlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəliġən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wīr itəmat. Otahtosig-in wīr itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis mīn, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nipətın tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atıp kəm in məmə, ‘? Oekahrol min-nulan, mətə-inu rəhak nimə mın kınəsotahmenən məmə ekəlin-pən nigak nagwənən mın lan?’

¹⁸ “Kən in təmən məmə, ‘Təwir məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə mın u, kən ekiləkin nimə neen mın itəm iahgin məsin. Kən ekəlin-pən nigak nagwənən, ne rəhak nautə mın ikın. ¹⁹ Kən ekıtun nənən məmə, rəhak natımnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matətə nagienən təwir əm nulan matuwın.’

²⁰ “Mətə Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘! Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakımis. ?Okahrol rəham natımnat u tatəməhl nəmargətəin?’ ”

²¹ Kən Iesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kotargətəin nautə tepət məmə in rəhalat, mətə nıkin təsəht pikən nolən wir mın itəm Uhgın tolkeike.”

*Əsotətəlig pikən natımnat rəha nipətıtəm
(Mat 6:19-21, 25-34)*

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim mın məmə, “Mətə-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pikən natımnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natımnat rəha nipətıtəmat məmə onəkotuwın-in natımnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pikən mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nipətıtəmat taprəkis-in napən mın rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig mın, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nimə

rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətəgwən ilat. ! Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? ! Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsotitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, təhro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. Ilat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə aupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwiran taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitiah əm, kən olawigin, netəmim kotaan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netəmim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwiran məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotahatətəən e Uhgın, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nərəmərəən rəha Uhgın motol tətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm

itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotatig ahgin rəhan nərəməərən, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotərəməərə itəmat min. ³³ Otoləlim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okol iakləh min kəsotuwinən iuəhkir motakləh-in, kən okol win min kəsotərəkinən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrüən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikın əh.”

Netənim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafın, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatüəp e nian rafın. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iərəməərə kit itəm tatisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koatair moatətul matip nian iərəməərə tatuwa, ilat okotehm motos nəwİRƏn rəha iərəməərə. Nipəhriənən ekən kəm itəmat məmə, in otuwın-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iərəməərə tatuwa lapın e napinəpən tınəlis kinkin lan, e nian mənig

min kinotətuoun kīnoatimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakläh otuwa e rəhan nimə məmə otakläh, kən in okol təsapilən, in tatətul matip matehm wir rəhan nimə məmə iakläh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etənim ekuwa min e nian itəm itəmat nakəsotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təməni-pən kəm in məmə, “Iərəməərə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimat əm, o rəha netənim rafin?”

⁴² Kən Iərəməərə tatən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iərəməərə kit otiləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən niggi iolwək min rafin e nian ətuatip rəhan? ⁴³ Kən nian iərəməərə rəha suah əh tatiət-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iərəməərə in otiləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tinətuoun matoh iolwək min nipitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapis. ?Kən iərəməərə otol naka? ⁴⁶ Iərəməərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən iərəməərə otos-ipən nalpinən asol kəm in,

kən otɪləs-ipən in tuwɪn matig ilat netəm mɪn u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tɪnɪtun rəkis nəghatən rəha iərəmərə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək mɪn əh, kən okoh in tətə nahməən.
⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsɪtunən nəghatən mɪn rəha iərəmərə, kən matol natɪmnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpɪnən ron, kən okoh mətɪg əm iolwək u. Etəmim itəm Uhgɪn tatos-ipən natɪmnat tɛpət kəm in, in otəkəike mol natɪmnat tɛpət. Kən etəmim itəm katələhəu-pən natɪmnat tɛpət e nelmɪn, okatətapəh-in mɪn natɪmnat tɛpət ron.”

Iesu tatol netəmim koator ilat mɪn

⁴⁹ Kən Iesu təmən məmə, “Emuwa məmə ekəhlman nɪgəm e nətueintən, kən okəmə roiu əh nɪgəm əh tɪnatuəp rəkis, kən nɪkik otagian.
⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə baptais kit, kən nɪkik tɪtahmə lan mətoarus-pən tɪnol namnun. ⁵¹ ?Nɪkitəmat təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotoor ilat mɪn. ⁵² Kən tətəuon u-roiu, okəmə netəmim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat mɪn, kɪsɪl katəhaləhai kəiu, kən kəiu katuəhai kɪsɪl.
⁵³ Tata in otəhai nətɪn iərman, kən nətɪn əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətɪn pətən, kən nətɪn əh otəhai rəhan mama. Kən pətən otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

*Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin mīn
(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)*

⁵⁴ Kən in təməghat mīn kəm nīmanin netəmim matən məmə, “Nian nakotehm nīmal napuə mīn okotər, kən nakotən uəhai əm məmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan məmə nuwig təmiləs kərpəp,* nakotən məmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Itəmat nakoatəmə nəkotitun pīk natimnat mīn, kən motitun nehmən nīməptən ne neai, kən nəkotitun məmə nian otuwa minnulan, kən otol nəhlan. ?Məto tahro nakəsotitunən nīpəti nəmtətin mīn itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “?Tahro nakəsotitəpunən suatip itəm tətuatip məmə onəkotətəu-pən? ⁵⁸ Nian suah kit otīlās ik nakuwīn e kot, kən nian natualiwək e suatip, kən təwīr məmə nakuaupən muəghat muən wīr rəhatəmlau nərətən. Okəmə nəkəsioal mihinən, kən otīlās ik muwīn e kot, kən etəm-iasol rəha kot oteghān-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otīlās ik muwīn mahtosīg-in ik e kalapus. ⁵⁹ Iatən kəm ik məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətoarus nakətou rafin aḡin nalpīnən rəham.”

13

Netəmim okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn

¹ Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-īpən kəm Iesu məmə netəm Kalili neen koatoh nat megəh mīn məmə okotol sakrifais lan kəm

---

* **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Nian nakotəto nīmətəg itəm tətisi-pis,” məto-inu əpəh Isrel, nape-apeən tatarisīg nīmətəg itəm tətisi-pis. **12:59:** Mat 5:25-26

Uhgin, kən nian kitiah mīn əm, mopael mīn rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nitalat nat megəh mīn kəmotol əm kitiah kətaiu.* ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro? ?Nikitəmat təht məmə nimisən əskasik tol minnulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmə ilat netəm rat taprəkis-in netənim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! Iatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotimis. ⁴ ? Kən tahro e netəm eitn rəha Saeloam itəm nimə əfəməh təmiet məfətain ilat kotimis? ?Nikitəmat təht məmə natimnat mīn əh tatəgətun məmə nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netənim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! Iatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotimis.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etənim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup mīn neen təmuwa minuwīn rəkis, suah u təmuwīn nian tepət mateam-in noa nig u, məto tikə, məto-inu təsoeən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esəhmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwīrən məmə tatətulosig e niməptən rəha nasumən.’ ⁸ Kən suah u tatehm nasumən tuhalpīn rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitiah mīn əm. Kən ekel nisip mītəlau e nəukətīn, kən masitu lan

---

* **13:1:** Netəm Isrel kəmotaut o nimisən rəha netəm mīn əh məto-inu ilat koatatig e Nimə Rəha Uhgin u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən. **13:2:** Jon 9:2 **13:7:** Luk 3:9

məmki-pən nisip wir. ⁹ Kən okəmә tatoe e nup əh-ikin, kən təwir əm. Məto okəmә kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’ ”

Iesu təmol-wir pətan kit e Sapat

¹⁰ Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netənim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. ¹¹ Kən pətan kit əh-ikin itəm narmın rat tətətig lan e nup eitn, kən tatol məmə məntaan tatəfaiu e nian rafn, kən məsətul ətuatipən. ¹² Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatən kəm in məmə, “Pətan. Io iatikis rəkis rəham nimisən, kol təsaskəlīm minən ik.” ¹³ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin lan, kən əmun roiu agin-əh min əm, təmətul ətuatip minəwir, kən minatənwiwi Uhgın.

¹⁴ Məto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netənim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian min əh məmə in otol-wir itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamən lan.”

¹⁵ Kən İərəməərə təmən-ipən kəm in məmə, “! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ?Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pīlik o togki itəm təməru ətain, masig muwın tətənəm nəhau? !Kəp! Itəmat rafn nəkoatol min-nəhlan. ¹⁶ Məto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitn. Tətuatip əm məmə io ekəike mikis kən mosmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan

tikimír min kəmotaulis. Kən netəmim rafin, nīkilat tətəgien o wək wír aɡin min itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəiu e nərəmərəən rəha Uhgín

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəməərəən rəha Uhgín in tahmen e naka? ?Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? ¹⁹ Nərəməərəən rəha Uhgín, in tahmen-pən e noa nəpik† itəm natiəkəku, kən suah kit təmīləs məfe e rəhan nasumən. Kən nīkutin tīnəwīə mīnol iahgin, kən mənig ilis min kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmin min.”

²⁰ Kən təmən min məmə, “?Iatəgətun nərəmərəən rəha Uhgín məmə in tahmen-pən e naka? ²¹ In tahmen-pən e is noan məsín itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

Toa əkəku

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kən nian Iesu təmaliwək matuwín Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon min ne latuənu min. ²³ Kən suah kit təmətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, netəmim noan məsín əm itəm Uhgín otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Iatən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motalkut pik məmə nakotuwín-pən e toa itəm natiəkəku tatuwín e nego e neai, məto-inu netəmim tepət itəm okotalkut məmə okotuwín imə, məto ko

---

† **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “nīkuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nīkutin in natiəkəku. Tatəwīə əpəh ikin Isrel, məto tikə əpəh Ntən.

kəsotuwīnən. ²⁵ Məto o nian kit, iərəmərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsotuwamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən məmə, ‘Awi, Iərəmərə. !Erəh e toa otimat!’ Məto in otən məmə, ‘Ekəruru aɡin-əh itəmat.’ ²⁶ Kən itəmat nakotətuoun moatən məmə, ‘Iərəmərə, kitat kəmotagwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikin.’ ²⁷ Məto in otən-ipinə məmə, ‘Io ekatən kəm itəmat məmə ekəruru aɡin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat aɡin. !Otuwīn isəu ron io!’

²⁸ “E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien mīn aupən koatatig e nego e neai itəm Uhgīn tatərəmərə lan, məto itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətain nəluitəmat, moatəto tərat. ²⁹ Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, məmə okotuwīn motəpələh motagwən e nego e neai itəm Uhgīn tatərəmərə lan. ³⁰ Kən təwīr məmə nəkotitun məmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwa motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig.”‡

*Herot təmolkeike məmə in otohamnu Iesu
(Mat 23:37-39)*

13:25: Mat 25:10-12   **13:27:** Sam 6:8   **13:28:** Mat 8:11-12
13:29: Sam 107:3   **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8   ‡ **13:30:** Netəm Isrel, nikilat təht məmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nikilat təht məmə Iaihlua mīn kotərat əm. Məto Iesu təmə netəmim tepət rəha Isrel okəsotuwīnən e nego e neai, kən Iaihlua mīn tepət, ilat okotuwīn e nego e neai.

31 Kæn e nian əh, Farisi mɪn neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir məmə nakiet uəhai əm u ikin-u matuwɪn, məto-inu Herot Antipas tolkeike məmə otohamnu ik.”

32 Kæn Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupɪn itəm tətəgwən mɪtə. Otuwɪn motən-ipən kəm in məmə io ekatən məmə, ‘Ehm-tu. Nian əkuəkɪr əm əh-ikin tətətig itəm io ekəhg-iarəp narmɪn rat mɪn e netəmim, kæn matol-wɪr nɪmɪsən rəha netəmim, kæn uarisig e nian kɪsɪl lan, kæn ekol namnun rəhak wək.’

33 “Nat əpnəpɪn Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatɪp matuwɪn u-roiu, ne olawig, ne oniəh muwɪn mɪet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatɪp itəm okotəkəike kɪsɪai-in ien mɪn ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien mɪn rəha Uhgɪn ikin.

34 “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien mɪn rəha Uhgɪn, kæn netəmim itəm Uhgɪn təmahl-ipa kəm itəmat, nəkotahtɪmnu ilat e kəpiel apɪn, inəh netəm u rəha Uhgɪn itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmɪk-əfɪmɪn wɪr itəmat matos wɪr itəmat, tahmen-pən e mənɪg itəm tatu nenətɪn mɪn e nɪkwɪn, məto itəmat nɪkitəmat təsəgienən ron kæn motapəs io. 35 Kæn nəkotɪtun məmə Uhgɪn təmapəs itəmat, kæn iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsotehmən io matuwɪn matuwɪn mətoarus nakotən məmə, ‘! Iərəməərə Uhgɪn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgɪn!’ ”

14

Iesu t̄amuw̄in əp̄əh r̄əha Farisi kit ikin

¹ E nian r̄əha Sapat kit, Iesu t̄amuw̄in e nimə r̄əha etəm-iasol kit r̄əha Farisi m̄in m̄əmə okotagw̄ən, k̄ən net̄əmim koatisilu w̄ir m̄əmə okotehm-tu naka əh otol. ² K̄ən inəh Iesu tat̄əpələh ikin, suah kit tat̄imis e nim̄isən r̄əha kasis-asis, tat̄əpələh iuəhk̄ir əm ron. ³ K̄ən Iesu t̄əm̄əp̄əh o iəḡətun m̄in r̄əha Lou ne Farisi m̄in m̄əmə, “?Tahro? ? Lou tateḡəhan-in m̄əmə suah kit otol-w̄ir net̄əm koat̄imis kot̄əmeḡəh m̄in e nian r̄əha Sapat, o k̄əp?” ⁴ M̄əto ilat k̄əsot̄ənən nat kit ne. K̄ən Iesu t̄əmos suah un, mol n̄ip̄ət̄in t̄əw̄ir m̄in, k̄ən mahl-ip̄ən tatuw̄in.

⁵ K̄ən t̄əm̄ən-ip̄ən k̄əm ilat m̄əmə, “?Ok̄əm̄ə it̄əmat kit, r̄əhan suak̄əku, o r̄əhan kau otiw̄ig-p̄ən p̄ik̄ən e noak̄im̄il asol e nian r̄əha Sapat, k̄ən in otol naka? In ot̄ək̄əike muw̄in m̄iləs-ir̄ək̄is uəhai əm. ?Pah u et̄əmat ot̄əsol mihinən?” ⁶ K̄ən nəghat̄ən r̄əhalat t̄əmik̄ə m̄əmə okot̄ən.

⁷ K̄ən Iesu t̄əmehm net̄əmim neen it̄əm k̄əmaun-in ilat o nagw̄ənən, k̄ən k̄əmotuwa im̄ə mot̄it̄əpun ikin m̄in r̄əha n̄isiaīən m̄əmə okot̄əpələh aup̄ən ikin. K̄ən t̄əm̄ən-ip̄ən k̄əm ilat m̄əmə, ⁸ “Ok̄əm̄ə et̄əmim t̄ətaun-in ik̄ m̄əmə on̄əkuwa o nagw̄ənən kit r̄əha marit, k̄ən nəsuw̄inən m̄əpələh ikin r̄əha n̄isiaīən. M̄əta suah kit in ilis katisiai-in p̄ik̄ tuwa, ⁹ k̄ən et̄əm-iasol r̄əha nimə ot̄ən k̄əm ik̄ m̄əmə, ‘Agim. Pəs suah u in t̄əpələh u ikin-un.’ K̄ən on-akaulis m̄əto-inu nak̄ək̄əike muw̄in m̄əpələh l̄əhau aḡin it̄əm n̄isiaīən tik̄ə ikin. ¹⁰ M̄əto ok̄əm̄ə suah kit t̄ətaun-in ik̄ m̄əmə nakuw̄in magw̄ən e lafet

14:3: Luk 6:9
25:6-7

14:5: Mat 12:11; Luk 13:15

14:8: Prov

kit, kən təwīr mēmə nakitəpun ikin nisiiān tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik mēmə, ‘Rəhak etəmim, uwīn məpələh ilis, ikin rəha nisiiān.’ Kən inu otiləs-ipər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan mətə-inu etəm tatiləs-ipər atip in mēmə in otuwa etəm-iasol, Uhgīn otiləs-iəhau in. Mətə etəmim itəm tatiləs-iəhau atip in, Uhgīn otiləs-ipər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə mēmə, “Okəmə natol nagwənən asol kit e nərəuiəgən o lapin, təsəwīrən mēmə nakaun-in ik mīn neen, ne piam mīn, ne rəham noanol mīn, ne netəm rəhalat nautə tepət itəm kotatig kitəlau lam. Okəmə natol mihin, kən mətə, ilat mīn okotaun-in ik mēmə nakuwīn motagwən itəmat mīn, kən ilat okotalpīn nat nəmōl kəm ilat. ¹³ Mətə nian natol lafet kit, kən onakəkəike maun-in ian-rat mīn, ne netəm nipətīlat məsin tərət, ne ielkin rat mīn, ne netəm niganəmtīlat təpīs, mēmə okotuwa nako-tagwən. ¹⁴ Kən Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm ik, mətə-inu okol ilat kəsotalpīn agin-əhən nat nəmōl kəm ilat. Mətə e namnun nian, nian netəm kotətuatip okoatəmegəh mīn, kən Uhgīn otətou ik lan.”

*Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təmətə nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm Iesu mēmə, “Təwīr pik o etəmim itəm otuwīn əpəh e nego e neai

itəm Uhgın tatərəmərə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmöl nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tepət məmə okotuwa kagwən kələh ilat min. ¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwın mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kagwən, məto-inu enol əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwınən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəmərə məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm nıməptən kit, kən ekəike muwın mətag.’

¹⁹ “Kən kit min təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəmərə məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwın mehm pitən rəhalat min wək.’

²⁰ “Kən kit min təmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəmərə məmə ko esimnən məto-inu, kəmit rəhak pətan ka latuənu əh-roiu.’

²¹ “Kən iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kən etəm-iasol un nikin təmahmə təmahmə, kən təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwın uəhai e suatip ne ikin min neen e taon meam-in ian-rat min, ne netəm nıpətılət məsin tərət, ne netəm niganəmtılət təpis, ne ielkin rat min, kən mit ilat motuwa.’ ²² Kən in təmöl əm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihin ne, kən təmitəlig-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafin itəm nəmən, io enol rəkis, məto

nagwənən tepət əh-ikin kən nimə tahmen e netəmim neen min.’

²³ “Kən etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kən uwın e suatıp, ne ikin min rafın ihluə e taon, kən uwın muəh nıkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nimə u rəhak otəkəike mər wır. ²⁴ Məto ekən kəm ik məmə netəm emaun-in ilat aupən, ko kəsotun asgəwinən nagwənən məsin rəhak.’ ”

Nolən rəha nətəu-pənən Iesu

²⁵ Netəmim tepət tepət koatuarisig-in Iesu e suatıp. Kən in təmeirair mən-ipən kəm ilat məmə, ²⁶ “Okəmə suah kit tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkəike molkeike io maprəkis-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətagwəhl ne nətın min ne pian min ne wınin min, ne in atıp min.* Okəmə təsol mihinən, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim. ²⁷ Kən etəmim pah itəm təsiləsən rəhan nig kəluau mətəu-pa io, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.

²⁸ “Okəmə itəmat kit tolkeike məmə otıləkin nimə asol kit kaifəməh, kən in otaupən məpələh mehm wır məni rəha natımnat min məmə otehm rəhan məni məmə tahmen, o kəp. ²⁹ In tatol nəhlan məto-inu okəmə in təsaupənən mehm wır məni ron, kən in tatətuoun matol fautesen† əm, məto

---

* **14:26:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisig-in Iesu, in tatakəike metəhau rəhan min. Məto nıpəti nat u məmə, kitat okotolkeike rəhatat min, məto kotəkəike molkeike pik agin Iesu. **14:26:** Luk 9:23 † **14:29:** Nəghatən u “fautesen,” tatəghat-in kəpiel min itəm kaupən katəlin o niləkinən nimə.

tinəruru nol rafinən, kən netəmim rafin itəm okotuwə motehm, kən okotalah-əmnu moatən məmə,
³⁰ ‘Əplan-tu. Suah u təmətuoun əm rəhan nimə, məto tinəruru nol rafinən.’

³¹ “Kən okəmə kig kit rəhan mopael ilat tentaosan əm, tatəto namnusən məmə kig pisin kit min itəm rəhan mopael min tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kən otəsuwin uəhaiən o nəluaginən. Aupən ikin, otəkəike məpələh mehm wir məmə in titun nol winən, o kəp. ³² Okəmə titun məmə okol təsəl winən, in otəkəike mahl-ipən netəmim neen kotuwın motehm rəhan tikimir nian in əpəh isəu əh, kən okotəpəh o nəməlinuən. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, itəmat nəkotəkəike motəpələh motehm wir nəmegəhən rəhatəmat. Okəmə itəmat kit təsapəsən əh rəhan natimnat min rafin, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.”

³⁴ “Nian etəmim kit takieh nien, kən nipəti nien in təwir o nawirən nagwənən. Məto nian kinawir rəkis nagwənən lan, kən nipatin təsəwir minən o nunən.‡ ³⁵ Kən okol kəsələn nat wir kit lan, kən netəmim okotərakin əm. Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip

‡ **14:34:** Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, kən nat tikə otol tətehen min.” Məto sol rəha netəmim e nian min əh, in təmol piləh-piləh e nat pisin itəm nətehenən tikə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol piləh-piləh e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosələn mihin. Nian rafin tətehen. **14:34:** Mat 5:13, Mak 9:50

*itəm təmalue**(Mat 18:10-14)*

¹ E nian əh, netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. ² Kən Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat mīn əh, moatən məmə, “Suah əh, nīkin tətəgien əm məmə nol təfagə rat mīn koatuwin ron, kən motəgwən kələh.”

³ Kən e nəghatən mīn u, Iesu təmuəh nimaə nəghatən u məmə, ⁴ “?Itəmat pah u, rəhan sip-sip wan-hanrit, kən kitəh təmalue, məto in nīkin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike məpəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikin, kən in otuwīn mategəs-in itəm təmalue mətoarus-pən in otehm. ⁵ Kən nian in təmehm, təmiləs-ipər məhun, kən nīkin tətəgien. ⁶ Kən nian in təmiet-arəpa latuənu, in otəkəike maun-in in mīn neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh, məto-inu emehm mīn rəhak sipsip itəm təmalue.’ ”

⁷ Kən nian Iesu təmol namnun nimaə nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, təhmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmə iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nəmegəhən kəm Ughin, kən nāgienən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nāgienən o netəmim nainti-nain itəm nīkilat təht məmə kotətuatip məsotolən nat kit tərət itəm okotəkəike motəuhlin nəmegəhən

rəhalat ron.”*

Nimaa nəghatən e məni təmikə

⁸ Kən Iesu təmatig məghat mīn məmə, “?Okəmə pətan kit rəhan məni ten kəmol e silfa, kən in təmikil kitiah, kən in otol naka? In otasiepən e lait kit, kən mol pīrum megəs-in wīr əpəh imə matuwīn matuwīn mehm. ⁹ Kən nian təmehm məni əh, in otaun-in rəhan mīn neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən məmə, ‘Otuwa kotagien kələh məto-inu emehm rəkis məni ilou rəhak təmikə.’ ”

¹⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən ekolkeike məmə ekən kəm itəmat məmə, e nolən kitiah mīn əm, nagienən asol e niganəmti nagelo mīn əpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nətəligən matuwīn o Uhgīn.”

Nimaa nəghatən rəha nəti suah kit iərman itəm təməluə

¹¹ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit, nətin iərman kəiu. ¹² In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata məmə, ‘Tata. Oor nautə mīn rəham, mos-ipa rəhak u-roiu.’ Kən rəhalau tata toor rəhan natimnat mos-ipən kəm ilau.

¹³ “Kən təsuwəhən, nətin in əkəku lan tos rəhan lan muwīn mol-salim-in ilat, kən mos məni e nautə mīn un miet iməlat ikin muwīn e nəptən pīsīn kit mīn isəu. Kən ikin əh, təmatərəkīn rəhan məni e nolən rat mīn matuwīn matuwīn. ¹⁴ Kən nian rəhan məni tinikə rafin, nəumis asol tinitan e nitən əh, kən nəumis tinatus suah un, nigīn nagwənən

---

* **15:7:** Iesu tatəghat-in Farisi mīn itəm koatətəu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətuatip, nat əpnəpīn nəratən tətətig e nikilat rafin.

tinikə. ¹⁵ Kən təmuwɪn matol wək kəm suah kit əh-ikɪn əh, kən suah u təmahl-ipən məmə otuwɪn mətagwən rəhan pikəs mɪn. ¹⁶ Kən nəumis təmus pik məmə in tolkeike məmə otun nagwənən nigɪ pikəs mɪn, məto etəmim tikə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷ “Kən nətəligən wɪr tinuwa mɪn lan, kən matətəlig-in məmə, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək mɪn rəha tata, nigilat nagwənən tepət maprəkis, məto io ekətatig u ikɪn-u, otəsuwəhən kən ekimis e nəumis. ¹⁸ Oekiet u ikɪn-u mɪtəlig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgɪn ne ik. ¹⁹ Roiu əh esahmenən məmə onəkaun-in io məmə nətɪm. Məto aun-in io ekahmen-pən əm məmə io iolwək əm kit rəham.” ’ ²⁰ Kən təmətul maliwək mɪnatuwɪn məmə otehm rəhan tata.

“Məto nian təmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata təmasipən məplan, kən təmasəkɪtun, maiu muwɪn mɪləs muətəin mətagien ron. ²¹ Kən netɪn tən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgɪn ne ik. Roiu əh esahmenən məmə onəkaun-in io məmə nətɪm.’

²² “Məto rəhan tata taun-in rəhan iolwək mɪn mən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Ei! Otuwɪn uəhai motos kot itəm in təwɪr maprəkis motuwa kuwɪn-in-pən kəm in, kən motos rig motarɪgɪn-pən e noanelmɪn, kən motos put ka kuwɪn-in-pən e nelkɪn, ²³ kən motiləs pɪlik itəm tasis-asis məwɪr motuwa koh, pəs kotal kələh lafet lan rəha nətik, ²⁴ məto-inu nətik u, in təhmen əm məmə təmɪmɪs rəkis, məto roiu in tinəmegəh mɪn. In təməluə, məto enehm mɪn.’ Kən ilat kɪnoatol lafet.

25 “Kən e nian əh, netin asol lan in əpəh e nasmən. Kən e nian təmatuwa mīnuwa iuəhkir o latuənu, kən mīnəto netəmim koatol napuən mīn, moatol tanis. 26 Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, ‘?Ei, naka əh netəmim koatol?’ 27 Kən tən-ipən kəm in məmə, ‘Piam təmuwa, kən rəham tata təmoh pīlik itəm tasis-asis mətə-inu piam tīnitəlig-pa mīn, kən in təsanən əm.’

28 “Kən nīkin təmāhmə, kən məmə, ‘Okol esuwīnən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwīn imə. 29 Mətə tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tepət rəkis, kən iatol wək u ikin-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwīam kit ne. ?Mətə tahro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itimat io mīn neen. 30 Mətə nətīm əh itəm təmərəkīn rafin rəham nautə o nətouən nīpitan mīn lan rəha suatip, kən nian tīnitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pīlik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

31 “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau mīn ik kətuatig, kən natīmnat rafin rəhak in rəham. 32 Mətə tətuatip əm məmə okotol lafet u motagien, mətə-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmīmīs rəkis, mətə roiu in tīnəmegəh mīn. In təmīkə, mətə roiu kīnotehm mīn.’ ”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mīn. Kən rəhan

iolwək mīn neen kəmotuwa moatən-ipən nərātən rəha etəm-iasol əh kəm iərəmərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tatərəkīn rəham natimnat.’ ² Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka mīn u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən mīn rəha wək rəham muwa, mətə-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ ‘Kən etəm-iasol əh təmuwīn matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəmərə tolkeike məmə otərakin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nahgik təsahmenən məmə ekel nisip mos mənī ikīn, kən io iaulis pik o neasiə-inən mənī o netəmim. ⁴ !Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmim okotit io motuwīn iməlat ikīn moatehm wīr io nian rəhak iərəmərə otərakin io e rəhak wək.’

⁵ ‘Kən in təmaun-in rafin netəmim itəm kəmotol kaon kəm iərəmərə kotuwa ron kitiah kitiah. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ ⁶ Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmīk tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.’* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

⁷ ‘Kən təmən-ipən kəm suah kit mīn məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmə, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmə, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrit pak wit.’

⁸ ‘Kən uarisig lan, iərəmərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərāt kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neiueiuəən məmə in otehm wīr atip in. Nat u tatəgətun məmə netəmim rəha nətueintən,

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita.

ilat kotenatig wir o nolən min rəha nətueintən nian ilat koatəghat kəm ilat min, taprəkis-in nenatigən rəha netəmim rəha nəhag-əhagən.†

9 “Kən iatən kəm itəmat məmə, otasitu wir e netəmim e məni rəha nətueintən məmə ilat okotuwa iolitəmat min. Kən nian məni rəha nətueintən otikə, kən Uhgın otos itəmat muwın əpəh e nego e neai itəm otətətig lilin.

10 “Okəmə nəkitun məmə suah kit tatehm wir nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in titun nehm wirən nat itəm iahgin. Kən okəmə nəkitun məmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatipən e nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in otol nolən təsətuatipən e nat itəm iahgin. 11 ?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wirən məni rəha nətueintən u, kən pah otegəhan-in itəmat məmə nakotos nat itəm təwir pahrien, inəh natimnat rəha Uhgın? 12 Kən okəmə itəmat nəkəsotehm wirən natimnat rəha suah kit min, kən nikitəmat təsəhtən məmə okosipən əh min kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat məto-inu, katəplan məmə onəkəsotehm wir minən natimnat min əh.

13 “Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitəh əm.”

14 Farisi min kotalkeike pik məni, kən nian kəmotəto nəghatən min u, kən kəmotalah-əsan e Iesu. 15 Məto in təmən kəm ilat məmə, “Itəmat

† **16:8:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə netəmim rəha nəhag-əhagən kəsotolən natimnat itəm Uhgın tolkeike məmə otətul aupən e rəhalat nəmegəhan. Nikilat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgın. **16:10:** Luk 19:17-26 **16:13:** Mat 6:24

nəkoatol nolən mīn itəm koatol netəmim koatən məmə nəkotətuatip. Məto Uhgīn titun nikitəmat məmə kotərat. İatən nəhlan məto-inu nat naka itəm netəmim koatıləs-ipər məmə in nat keike, məto e niganəmti Uhgīn in nat əpnapin əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn mətoarus-pa Jon Baptais, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgīn, kən netəmim rafin kotalkut pīk məmə okotuwin motatig ahgin. ¹⁷ Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təmikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol mīn mətoarus-pən in əkəku agin. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit mīn mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətəkləh-in pətan rəha suah pisin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən İesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir mīn nəgui-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pīk nagwənən wir mīn. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, nıməgəm təmirafin nıpətin. Kən kəmıləs kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latuənu. ²¹ In tolkeike pīk məmə otun nımismisi nagwənən itəm təmisas e

tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mīn, kuri mīn kotuwa moatəpəh-əpəh nīməgəm mīn rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmimīs, kən nagelo mīn kəmotiləs motuwīn əpəh e nīkali Epraham, ikin rəha nisaiiən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimīs mīn, kən kəmitənim. ²³ Kən in tuwīn əpəh e nīgəm asol, kən tatəto nahməən asol, kən nian təmasipər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nīkalīn. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘!Tata Epraham! Awi, asəkitun io. Ahl-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmīn e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, mətə-inu iatəto nahməən asol e nīgəm ukīn-u roiu.’

²⁵ “Mətə Epraham təmə, ‘Nətīk, nīkim təht-tu rəham nəmegəhən aupən. Ik nəmatos natimnat wīr rəham tepət, mətə Lasaros təmatəto nahməən tepət e nīpətīn. Mətə roiu əh, in tatəto təwīr ikin-u, kən ik, natəto nahməən tepət e nīpətīm. ²⁶ Kən nat kit mīn. Ilugin-in kitat, noakimīl asol itəm tator kitat, ik un, kən itimat u. Okəmə itimat kit tolkeike məmə otimnə mehm ik, mətə okol təsimnəən. Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa mehm itimat, mətə okol təsuwamən.’

²⁷ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. Iakatəkəike kəm ik, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwīn e nīmə rəha tata rəhak, ²⁸ mətə-inu piak faif əh-ikin. Təwīr məmə in otuwīn məghat mem əskasik ilat məmə okoatəto ilat məmə okəsotuwamən ukīn-u itəm iatəto nahməən asol aɡīn ikin.’

²⁹ “Mətə Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgīn tətətiɡ. Pəs piām mīn okotəto nəghatən mīn əh.’

30 “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otəmegəh m̄in e n̄imisən otuw̄in məghat kəm ilat, kən n̄ipahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motapəs təfagə rat m̄in rəhalat.’

31 “Kən Epraham təmə, ‘Okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien m̄in rəha Uhgin, kən in nat əpnap̄in okəmə suah kit təmegəh pap e n̄imisən kən muw̄in matəghat kəm ilat, məto okol kəsotən m̄inən n̄ipahrienən lan.’ ”

17

Oatəto itəmat

(Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Kən Iesu təmən kəm rəhan m̄in netəmim məmə, “N̄ipahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət m̄in itəm koatiuw-pən netəmim e nərətən, ilat okotuwa. ! Məto nahməən asol tatuw̄in o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatip̄ rəha nos-ipən-os-ipənən! 2 Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku, məmə otol təfagə rat, kən suah əh, Uhgin otol nalp̄inən asol kəm in. Kən nalp̄inən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamm̄im məmə otamm̄im. 3 Kən tol nəhlan, oatəto moatehm wir rəhatəmat nəmegəhən.

“Okəmə piam tatol təfagə tərət kəm ik, kən ən-ipən rəhan nolən rat e n̄iganəmt̄in, kən okəmə tatəuhlin rəhan nətəligən, kən aluin rəhan nolən rat məsosən tatig e n̄ikim. 4 Kən nat əpnap̄in in tatol təfagə rat kəm ik mau sep̄in e nian kitih, kən

muwa mau sepin mən-ipinə kəm ik məmə, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kən ik onakəkəike maluin rəhan nolən rat mīn, kən məsosən tatig e nīkim.”*

⁵ Kən aposol mīn kəmotətapəh o Iərəmərə məmə, “Ol rəhatimat nahatətəən təkəsik təhmīn mīn.”

⁶ Kən Iərəmərə təmən məmə, “Nat əpnapin okəmə rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin əm tahmen e nīmismisi nīməkləkil, kən nəkotitun nənən kəm nig u neegin məmə, ‘Euw atip ik, kən muwin miwig-pən itəhai,’ kən nig u otol nəwiatəmat.†

⁷ “Ən-tu. ?Okəmə suah kit rəhan iolwək tətəsum, o in tatehm sipsip mīn, kən in tatitəlig-pa latuənu, kən nikitəmat təht məmə etəm-iasol otən kəm in məmə, ‘!Ei! Wa uəhai məpələh mun nagwənən əh’? !Kəp! ⁸ Məto in otən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwin mol nigak nagwənən, kən uwin muwin e rəham napən təwir, kən mos-ipa nigak nagwənən ne nīmək nənīmən. Nian nəmol rafin rəham wək, nəkitun nuwinən magwən kən mənīm.’ ⁹ ?Kən nikitəmat təht məmə etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! ¹⁰ Kən itəmat un, nəkotahmen əm e iolwək mīn rəha Uhgīn. Nian nəmotol rəkis natimnat rafin itəm Uhgīn təmən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm məmə, ‘Itimat iolwək mīn əm. Nolən rəhatimat

* **17:4:** Nipəti nəghatən əh təsənən məmə kitat kotaluin təfagə rat rəha suah kit mau sepin əm, məto kotəkəike motaluin namnun tikə.

† **17:6:** E nəghatən ətuatip rəha Iesu, in tatəghat-in nikuti mastat u in natiəkəku agin, ne nig kit itəm nəukətīn təmeiuaiu agin, nərgin u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21

təsahmenən o nənwiwiən. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’ ”

Iesu təmöl-wir netəmim ten itəm leprosi təmöl ilat

¹¹ Nian Iesu təmaliwək matuwın Jerusalem, in təmaliwək muwın-pən ilugin i nəptən mil u Same-ria ne Kalili. ¹² Kən nian in təmiet-arəpa latuənu kit, netəmim ten itəm nımısən u leprosi təmöl ilat kəmotuwa motətul isəu məsin, ¹³ kən motaun-in məmə, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkitun itimat!”

¹⁴ Kən nian in təmehm ilat, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotuwın o pris məmə in otehm nıpətıtəmat.”‡ Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatıp, kən kəmotəwir, nımısən təmikə.

¹⁵ Kən ilat kit təməplan məmə leprosi rəhan tınikə, kən in təməuhlin mıtəlig-pən o Iesu, matən əfəməh məmə, “!Iatənwiwi Uhgın! !Iatənwiwi Uhgın!” ¹⁶ Kən in təmeiuaiu e nelki Iesu misin nulin nıpınəgin tatek nisip, kən matən kəm Iesu məmə nikin tətagien məmə in təmöl-wir rəhan nımısən. Kən suah u in etəm Sameria. § ¹⁷ Kən Iesu təmən məmə, “?Emöl-wir netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nımısən, o kəp? ?Məto nain hiə? ¹⁸ ? Suah u in iapispis əm, məto in pisin əm təmıtəlig-pa matənwiwi Uhgın?” ¹⁹ Kən Iesu təmən kəm suah u

---

17:13: Lev 13:45-46 ‡ **17:14:** Nian nımısən leprosi təmöl suah kit, Lou tatən məmə in tamkımik. Nian nımısən təmikə, in təike muwın mehm pris məmə in otən-iarəp kəm netəmim rafin məmə nımısən tikə ne namkımikən tikə. Nian Iesu təmən məmə ilat okotuwın motehm pris kit, in təhmen məmə in təmən məmə in otöl-wir ilat. **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § **17:16:** Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afın nıpətin e tiksonari.

məmә, “Ətul maliwək matuwın. Rəham nahatətəən təmol-wır ik.”

Nuwamən rəha nərəməərəən rəha Uhgın
(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Farisi min kəmotətəpəh o İesu məmә, “?Onəghan nərəməərəən rəha Uhgın otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nərəməərəən rəha Uhgın otəsuwamən məmә netəmim okotehm e niğanəmtilat. ²¹ Kən etəmim tikə itəm otən məmә, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ mətə-inu nərəməərəən rəha Uhgın tınuwa rəkis mətətig e nikitəmat.”

²² Kən İesu təmən kəm rəhan min netəmim məmә, “Nian min koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmә onəkotehm nian min rəha Nəti Etəmim, mətə okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat məmә, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Mətə əsotuwinən motətəu-pən ilat, ²⁴ mətə-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e niṗitən itəm tatṗit kən mətəsiəgəṗin neai e nikalın kit mətəarus-pən nikalın kit min, kən netəmim rafin koatəplan motitun. ²⁵ Mətə aṗən, io ekəkəike mətə nahməən tēpət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin məntaalət motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aṗən, itəm netəmim kəmoatol natimnat min məsotitunən məmә Uhgın otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotagwən, moatənım, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətəarus-pa nian itəm Noah tınuwın imə e

nɪpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuən təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlɪmɪn rafɪn netəmɪm itəm kəsotuwɪnən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmɪm kəmotagwən, moatənɪm, moatol-salɪm-ɪn natɪmnat mɪn, moatos-nəmtɪm natɪmnat mɪn, moatasum, moatiləkɪn nɪmə mɪn, ɪnəh natɪmnat rafɪn kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot təmɪet lan e taon əh Sotom, kən nɪgəm ne kəpiel mɪn itəm koatuəp kəmotɪsɪ-pər e neai motoamnu ɪlat rafɪn əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmen əm e nian ɪo Nətɪ Etəmɪm oekuwa mɪn lan kən Uhgɪn otol əp ɪo kəm netəmɪm. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ɪhluə e rəhan nɪmə, pəs ɪn otagɪm məsuwɪn mɪnən ɪmə məmə ɪn otos rəhan natɪmnat, kən okəmə suah kit ɪn əpəh e nasumən, pəs ɪn otagɪm məsuwa mɪnən latuənu. ³² ! Onəkəsotaluɪnən pətaguɪhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike məmə ɪn otaskəlɪm rəhan nəmegəhən e nətueɪntən u məsətəu-pa-mən ɪo, ɪn otəsosən nəmegəhən lɪlɪn. Məto etəmɪm itəm tətəpəs natɪmnat rəha nəmegəhən e nətueɪntən u kən matətəu-pa ɪo, ɪn otos nəmegəhən lɪlɪn. ³⁴ ɪatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapɪn, etəmɪm kəɪu okətuapɪl e pet kitɪəh əm, kən okos-ɪrəkɪs kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəɪu okətɪoal nagwənən, kən okos-ɪrəkɪs kit, kapəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan ɪolwək mɪn kəmotən-ɪpən kəm ɪn məmə, “?ɪərəməərə, onəkuwa hɪə?”

17:28: Jen 18:20; 19:25   **17:31:** Mat 24:17-18   **17:32:**

Jen 19:26   **17:33:** Luk 9:24   * **17:35-36:** E kopi oas mɪn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmɪlpɪn nəghatən mɪn u rəha ves 36: Etəmɪm kəɪu okatuasum, kən okos-ɪrəkɪs kit, kapəs kit.

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotitun əm. Tahmen e nian ligkai mın koatiwig ilis moteiuaiu moatər itəhəi, kən nəkotitun məmə nəm mın əh-ikin əh.”†

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tətəşək o nasituən

¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nıkilat otatite. ² In təmən məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikin rəha nələhəuən nəghatən mın. Kən təsisiai-inən Uhgın, kən təsisiai-in mınən netəmim. ³ Kən e latuənu əh, nəutahlimis kit əh-ikin, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tikimır tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwınən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wır nəratən əh rəha nəutahlimis. Məto pətan əh təmətapəh o suah əh nian rafin matuwın matuwın, kən ien tınətətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpın esisiai-inən Uhgın, kən məsisiai-in mınən netəmim, ⁵ məto pətan əh tatən nat kitəh mətaləkiamtə io o rəhan nəghatən, matuwın matuwın. Io ekəkəike muwın mən wır rəhan nəratən kən mələhəu nəwırən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwın matuwın kən ekəpou in.’ ”

⁶ Kən nian İərəməərə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu

† **17:37:** E nian İesu otuwa mın, netəmim rafin okotəplan ikin İesu otuwa mihin. Nəghatən ətuatıp rəha İesu tatən məmə, “Tahmen e nat megəh təmamis mətaməhl, kən kuweria mın kotuwa katon kələh.” **18:1:** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

nəghatən rəha ien əpəh itəm tərət təhmīn. ⁷ ? Məto tahro e Uhgīn? In təmītəpun rəhan mīn netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafin e nərauiəgən mīn ne lapīn mīn rafin. ?Kən nīkitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsahgin pitən?’ Kəp. ?Kən nīkitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan mīn? ⁸ Iatən kəm itəmat məmə nīpahrienən, in otasitu uəhai əm e rəhan mīn, kən mol-wīr rəhalat nəratən. ? Məto nian io Nəti Etəmim oekitəlig-pa mīn lan e nətueintən, oekehm netəmim neen itəm koatahatətə e Uhgīn, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos məni rəha takis

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netəmim neen itəm nīkilat tatəht məmə ilat kotətuatip taprəkis-in netəmim rafin, kən motasil-iəhau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mil kəiu kəmian əpəh e Nimə Rəha Uhgīn məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul məteiuə məmə in tatəfak kəm Uhgīn, məto nīpahrienən tatən atip in, matən məmə, ‘Uhgīn, iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəmol məmə ekol etəm pīsīn lak, inəh io mīn neen kotolkeike pīk məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərət, kən motakləh-in pətan rəha etəm pīsīn. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəiu e wik kitiah, iatətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natimnat ten, ekatos-irəkis kitiah matos-ipinə kəm ik.’

13 “Məto suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətaulis məsasipərən e neai məfak. Kən nikin tatitəgıt mətasək mətaht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgın, io etəm tərət. ! Asəkitun io!’ ”

14 Kən İesu təmə, “İaten kəm itəmat. Nian suah mil u okatiatəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatip e niganəmti Uhgın. Məto Farisi təsol mihinən, məto-inu etəmim itəm tatiləs-ipər atip in, Uhgın otiləs-iəhau, məto etəmim itəm tatos-iəhau atip in, Uhgın otiləs-ipər.”

*Nisualkələh kəmotuwa o İesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

15 Kən netəmim neen kəmotəmik rəhalat nisualkələh mətmətig motuwa kəm İesu məmə in otələhəu-pən nelmin elat kən məfak olat. Məto nian rəhan min netəmim kəmotehm ilat, kən kəmotən-iəhau ilat. 16 Məto İesu təmatən-iarəp məmə nisualkələh min un okotuwa ron, kən təmənipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Əsotahtosiginən nisualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, məto-inu nərəməərən rəha Uhgın in rəha netəmim itəm kotahmen e nisualkələh min u. 17 Okəmə suah kit tolkeike məmə in otuwa matig ahgin nərəməərən rəha Uhgın, kən in təike muwa tahmen e suakəku. Məto okəmə təsol mihinən, kol in təsuwamən.”

*Suah kit rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

18 Kən etəm-iasol kit təmənipən kəm İesu məmə, “İəgətun, ik etəm təwir. ? Oekol naka məmə

ekos nāmegāhən lilin?” 19 Kən Iesu tāmən-ipən kəm in māmə, “?Tahro nakatən kəm io māmə io etəm təwir? Suah kit tikə in etəm təwir, mətə Uhgīn əm in təwir. 20 Ik nəkitun nəghatən mīn e Lou rəha Uhgīn koatən māmə, ‘Əsakläh-inən pətan pīsīn, əsohamnuən etəmim, əsakläh-inən natimnat, əseiueiuəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.’”

21 Kən suah u tāmən māmə, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematəkəku mətəarus-pa u-roiu.” 22 Nian Iesu təmətə nəghatən əh, tāmən-ipən kəm in māmə, “Nat kitiah əm əh-ikīn itəm ik nāməsələn əh. Uwīn mol-salīm-in nautə rafin rəham, kən mos mənī lan muwīn mos-ipən kəm ian-rat mīn, kən ik onakos natimnat wīr əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io māmə ik rəhak etəmim.”

23 Mətə nian təmətə nəghatən mīn əh, nīkin təməpou mətə-inu rəhan nautə tepət. 24 Kən Iesu təmasipən məplan, tāmən māmə, “!Awi, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tepət māmə in otuwīn matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgīn! 25 Tiəkis māmə kau otuwīn-pən e nīpəg nitel, mətə tiəkis pik māmə etəm rəhan nautə tepət otuwīn matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgīn.”*

26 Kən netəm kəmotətə nəghatən əh kəmotən māmə, “?Okəmə in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, mətə pah əh in tahmen māmə otos nāmegāhən əh?”

27 Mətə in tāmən māmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, mətə Uhgīn in titun nolən.”

18:18: Luk 10:25   **18:20:** Eks 20:12; Dut 5:16-20   * **18:25:** Nəghatən Kris ətuatip tatən māmə, “Tiəkis māmə kamel otuwīn-pən e nīpəg nitel.” Kamel in nat megəh asol taprəkis-in kau.

28 Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “? Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisig-in ik.”

29 Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian mın, o rəhan tata ne mama, o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəməərən rəha Uhgın, 30 kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat mın u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos mın nəmegəhən lilin.”

*İesu təmən-iarəp mın
rəhan nimisən
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

31 Kən İesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nımanın netəmim motuwa kitiaş kuəfimin ilat mın, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat mın itəm ien mın rəha Uhgın aıpən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nıpahrienən. 32 Netəmim okotegəhan-in-pən io e nelmi İaihlua mın, kən netəmim okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nıpətik. 33 Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kışil lan, oekəmegəh mın.”

34 Məto kəsotitunən rəhan nəghatən mın. In tahmen-pən e nəghatən itəm nıpətin tatəhluaig, kən kəsotitunən nıpəti nəghatən mın əh.

*Iesu təmöl-wir
iganəmtin əpis kit*

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkir o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikin tatəpələh e nikali suatip. Nian rafin in tateasiə-in mənı o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtin əpis təməto məmə netəmim tepət kotaliwək e suatip, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!Iesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm mın u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin mın məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkir, Iesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “!Ərəmərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətən təmöl-wir niganəmtim.” ⁴³ Kən roiu agin-əh mın əm, təmaiir mınatehm nat, kən mınatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmaliwək muwın imə e taon u Jeriko matuwın məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin.

² Kən e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgın u Sakias.

In etəm-iasol kit rəha netəm koatos məni rəha takis, kən rəhan nautə tepət. ³ Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə Iesu in pah, məto təruru nəplanən məto-inu in natiəkuəkir, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴ Kən in təmaiu aupən muwın maiu e nig kit, nərgin u sikamo, məmə otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kən nian Iesu təmuwa ətuatip əh in ikin, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eiuaiu uəhai, məto-inu roiu ekəkəike muwın matig əpəh e rəham nimə.” ⁶ Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikin imə, kən nikin təmagien.

⁷ Məto nian netəmim kəmotəplan natimnat min əh, kən koatasiwən-in nolən min əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwın e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kinotuwın e nipəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “Iəramərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat min. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham min, məto-inu ik min, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha iəramərə rəhalat

11 Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu in tinatuwa iuəhkir o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nərəmərəən rəha Uhgın otəsuwəhən tuwa. 12 Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwın isəu məplan kig asol agın məmə kig asol otıləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kən otəpanitəlig-pa mın. 13 Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiəh kitiəh kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətain mətoarus-pən io ekitəlig-pa mın.’

14 “Məto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agın məmə, ‘Itimat esotolkeikeən məmə suah u otərəməərə etimat.’ 15 Məto kəmıləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa mın. Kən in təmaun-in rəhan iolwək mın itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

16 “Kən etəm tətəupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəməərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni ten mın.’ 17 Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək təwır, nəmol wək itəm in təwır. Məto-inu nəmol wək təwır o nehm wırən nat itəm natiəkəku, kən roiu oekəgəhan-in mın ik məmə onəkərəməərə taon ilat ten.’

18 “Kən etəm tətuarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘Iərəməərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh

---

* **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiəh kitiəh kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiəh in tahmen-pən e wan-hanrit-taosan vatu. **19:17:** Luk 16:10

e nelmək, kən emol win e mənı faif mın.’
 19 Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik onakərəmərə e taon ilat faif.’

20 “Kən iolwək kit mın təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘İərəmərə, inu rəham mənı. Eməlis ətain e napən, kən məhluaig-in wir, 21 məto-inu io iatəgin ik itəm rəham nolən tiəkis. Nakatos natımnat itəm kəsənəmə rəham, kən matəulək e nasumən mın itəm ik nəməsəfeən ilat.’

22 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək rat! Nəghatən əm rəham tatəgətun məmə nəmol tərət aɡın. Nınitun rəkis məmə io etəm-iəkis, kən iakatos natımnat itəm kəsənəmə rəhak, kən iatəulək e nasumən mın itəm eməsəfeən ilat. 23 ? Tahro nəməsosən rəhak mənı muwin mələhəu-pən e pag, kən nian ekıtəlig lan, ekıtun nosən rəhak mənı ilau profit rəhan?’

24 “Kən təmən-ipən kəm rəhan mın əh məmə, ‘Otos-irəkis rəhan mənı, kən motos-ipən kəm suah u rəhan mənı ten.’

25 “Kən ilat kəmotən məmə, ‘! İərəmərə, təsətuatıpən məto-inu rəhan mənı ten rəkis!’

26 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatos nat kit, kəpanos-ipən mın neen mın. Məto etəm rəhan nat kit tikə, kəpanos-irəkis rəhan natımnat rafın. 27 Kən roiu, rəhak tikimır mın itəm kəməsotolkeikeən məmə ekuwa kig rəhalat, onəkotit ilat motuwa, kən onəkotohamnu ilat e nıganəmtək.’ ”

Iesu təmuwin Jerusalem
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;
Jon 12:12-19)

28 Kən nian Iesu tāməghat rəkis un, kən in tāmaliwək maupən matuwın Jerusalem, kən netəmim koatuarisig in. 29 Nian kınotuwa iuəhkır o latuənu mil u kəiu, Petfas ne Petani e Nitot Rəha Nig U Olif, kən in təmən-ipən kəm rəhan mil etəmim kəiu məmə, 30 “Ian əpəh latuənu itəm kotisi-pən ikın. İkın əh, onakuehm nəti togki kit itəm kəsasuəən əh lan. İakis nol lan muasig muea ikın-u. 31 Kən okəmə suah kit tətəpəh otəmlau məmə, ‘?Nakətiakis togki o naka?’ kən onəkuən-ipən kəm in məmə, ‘İərəmərə rəhatat, in tolkeike məmə otol nat kit lan.’ ”

32 Kən kəmian muehm nətımnat rafin tol əm məmə inu Iesu təmən mihın ne. 33 Kən nian kəmətiakis nəti togki, kən netəmim mın rəha togki kəmotətəpəh olau məmə, “!Ei! ?Nətiakis nəti togki o naka?” 34 Kən ilau kəmuən-ipən məmə, “Kəp. İərəmərə tolkeike məmə otol nat kit lan.” 35 Kən kəmuasig muea kəm Iesu, kən kəmuapeg rəhalau kot muəfətain məntaa nəti togki lan, kən muasitu e Iesu tər masuə e nəti togki. 36 Nian təmasuə lan mınatuwın, kən rəhan netəmim kotapeg rəhalat mın kot motəpen-pən e suatip.

37 Nian Iesu tınatuwa iuəhkır o Jerusalem mətasuə e togki mateiuaiu e Nitot Rəha Nig U Olif, kən netəmim rafin rəhan nıkilat tətəgien, kən mınətuoun moatənwiwi Uhgın motagət əfəməh o nat pispis mın itəm kəmoatehm in təmatol. 38 Kən koatən məmə,

“!İərəmərə Uhgın tətətig ilau Kig u itəm tatuwa e nərgin!

!Pəs nəməlinuən tətətiḡ əpəh e nego e neai, kən əpəh ilis ilis aḡin e nego e neai, katiləs-ipər nərgi Iərəmərə Uhg̃in!”

³⁹ Kən Farisi m̃in neen itəm kəmotatiḡ əh-ikin kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəḡətun. Ən-iəhau rəham m̃in netəmim məmə okotakəm nohlilat.”

⁴⁰ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəm m̃in u kəsotagətən, kən kəpiel m̃in u, ilat okotagət əfəməh.”

Iesu təmasək o netəm Jerusalem

⁴¹ Kən nian Iesu təmuwa iuəhk̃ir təmehm taon əh Jerusalem, kən təmasək o netəm m̃in əh-ikin əh. ⁴² Kən tatən məmə, “Ei, nat əpnəp̃in nəmotapəs natimnat itəm tatos-ipa nəməlinuən mətoaruspa u-roiu, məto okəmə nəkotitun ilat roiu əm, kən Uhg̃in otos-ipinə kəm itəmat. Məto kəp. Natimnat m̃in əh koatəhluaig okol nəkəsotehmən.

⁴³ Məto e nian m̃in itəm tatuwa otəmat, rəhatəmat tikimir m̃in okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel niməptən kətu-pər kol əpət̃in rəhatəmat taon, kən motahtosiḡ-in itəmat lan məmə nəkəsotietən.

⁴⁴ Kən ilat okotərəkin rafin nimə e taon rəhatəmat, kən okotohamnu itəmat rafin təlmin nisualkələh m̃in rəhatəmat. Okol kəpiel kit ne rəha nimə m̃in osətətulən. Natimnat rafin u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uhg̃in təmuwa məmə in otosmegəh itəmat lan.”

Iesu təməhg̃-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nimə Rəha Uhg̃in

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kæn Iesu tæmuwîn minatæhg-iaræp netæmim itæm koatol maket e Nimæ Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmæte rækis e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Ræhak nimæ, in nimæ ræha næfakæn kæm io,’ mæto itæmat ninoatol tinuwa in ‘nimæ kit itæm iaklæh mîn koatæhluaig ikin.’ ”

⁴⁷ Kæn uarisig lan, e nian mîn rafin, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn pris asol mîn, ne iægætun mîn ræha Lou, ne netæm-iasol mîn ræha noanol mîn ræha Isrel, kæmotegæs-in suatip mæmæ okotohamnu Iesu, ⁴⁸ mæto kæmæsothmæn suatip kit mæto-inu netæmim rafin kotalkeike pik mæmæ okoatæto næghatæn mîn ræhan, kæn næghatæn ræhan tætaskælim wir ræhalat nætæligæn.

20

Nætapæhan mæmæ pah tæmegæhan-in Iesu mæmæ otol wæk

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu tæmatægætun netæmim æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha Uhgîn kæm netæmim. Kæn pris asol mîn, ne iægætun mîn ræha Lou, ne netæm-iasol mîn ræha noanol ræha Isrel kæmotuwa kehm in, ² kæn kæmotæpæh ron mæmæ, “?æn-tu kæm itæmat mæmæ pah tæmegæhan-in ik nakatol natimnat mîn æh? ? Kæn pah tæmegæhan-in nepætæn æh, Uhgîn o etæmim æm?” ³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tæwir æm. Io ekætæpæh-in mîn næghatæn kit kæm itæmat, kæn itæmat onækotaupæn motuhalpîn-pa kæm io. ⁴ ?

Pah tãmegãhan-in nepãtãn kãm Jon mãmã in otol baptais e netãmim, Uhgìn o etãmim ãm?”

⁵ Kãn kìnõatãn-ãn nãghatãn u kãm ilat mìn, mìnõatãn mãmã, “Okãmã kotãn mãmã Uhgìn tãmegãhan-in, kãn in otãn mãmã, “? Mãto tahro nãkãsõtãnãn nìpahrien e Jon?” ⁶ Mãto okãmã kitat kotãn mãmã netãmim ãm kãmõtegãhan-in, kãn netãm mìn ãh okõtaht kitat e kãpiel mãto-inu ilat kìnõtãn rãkis nìpahrienãn e Jon mãmã in ien kit rãha Uhgìn.” ⁷ Kãn ilat kãmõtuhalpìn mãmã, “Itĩmat esõtĩtunãn mãmã pah tãmegãhan-in.” ⁸ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Kãn io mìn, ko esãnãn mãmã pah tãmegãhan-in nepãtãn kãm io mãmã ekatol natĩnnat mìn u.”

Nimaa nãghatãn rãha nasumãn rãha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kãn Iesu tãmuãh nimaa nãghatãn kit kãm netãmim mãmã, “Etãm-iasol kit tãmãfe nol u krep e nasumãn asol rãhan. Kãn in tãmãlãhãu-pãn nasumãn u e nelmi netãmim neen, kãn ilat okõtol wãk lan, kãn nian rãha nãulãk-inãn, okõtos-ipãn mãsìn kãm in. Kãn tãmuwìn ãpãh e nĩmãptãn pĩsìn kit matig mĩnos nian tepãt. ¹⁰ Kãn nian krep tãmol noãn kãn kìnõtãmarãg, etãm-iasol in tãmahl-ipa rãhan kit iõlwãk mãmã in õtuwìn mehm netãm kõtõtol wãk e rãhan nasumãn mãmã okõtãhl noa krep, kãn mõtõõr kos-ipãn rãha etãm-iasol neen. Mãto netãm mìn ãh kãmõtãtul mõtãht iõlwãk ãh, kãn mõtãhl-ipãn tĩtãlig mãsõtãmki-pãnãn noa krep neen ne kãm in. ¹¹ Kãn etãm-iasol tãmahl-ipa mìn rãhan kit iõlwãk mìn. Kãn ilat kõtãht mìn,

motol naulisən rat kəm in, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹² Kən in tahl-ipən mīn kit mīn, kən ilat kəmoatoh katoḥ kos-ipən nīməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwīr məmə ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pīk, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴ “Məto nian netəm mīn əh kəmotəhm, kəmotən kəm ilat mīn məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwīn motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’ ¹⁵ Kən kəmotaskəlim motewkəkan motuwīn əpəh ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iərəməərə otol naka kəm netəm mīn əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mīn əh kotimīs, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwīn e nelmi netəm pišin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən məmə, “!Pəs okol kəsol agin-əhən nat əh!”

¹⁷ Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nīmə kəmotərakin, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nīmə.’

“?Məto nəghatən u nīpətīn naka? ¹⁸ Netənim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nīmismīsīn. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwītə mərat agin.”

¹⁹ Kæn iægætun min ræha Lou, ne pris asol min kæmotitun mæmæ nimaa næghatæn ræhan tatæn ilat, kæn tol næhlan, kæmoategæs-in suatip mæmæ okotaskælim uæhai æm, kilæs-ipæn e kalapus, mæto kînoatægin netæmim, kæn motapæs.

? Tætuatip mæmæ netæmim okotætou takis kæm Sisa, o kæp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kæn iægætun min ræha Lou, ne pris asol min koatalkælik wir o Iesu, moatolkeike mæmæ okotætupæn nipægnæmtin min neen e næghatæn kit ræhan mæmæ okotilæs-ipæn in e nelmi etæm Rom, kapman ræhalat. Kæn kæmotahl-ipæn netæmim neen mæmæ ilat okotuwîn motol kæut kæsua kæm Iesu.

²¹ Kæn kæut kæsua min kæmotuwîn motætapæh o Iesu mæmæ, “Iægætun. Itimat ekotitun natimnat min itæm nakatæn ne natimnat itæm nakægætun netæmim lan, kotætuatip wir. Ik onakæsolæn nolæn pisin kæm suah kit, kæn matig mol pisin min kæm suah kit. Mæto onækol tahmen ahmen æm kæm ilat rafin. Kæn ik nakatæghat-in æm nipahrienæn matægætun netæmim e suatip ræha Uhgîn. ²² ?æn-tu kæm itimat mæmæ, tætuatip e Lou ræhatat mæmæ okotætou takis kæm Sisa u in kapman ræha Rom, o kæp?”

²³ Mæto Iesu tæmitun æm mæmæ koatol kæut kæsua kæm in, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ,

²⁴ “Otægætun-tu mæni kit kæm io. ?Narmi pah u tåtati e mæni u? ?Kæn nærgi pah u tåtati e mæni u?” Kæn kæmotæn mæmæ, “Narmi Sisa, ne nærgi Sisa.”

25 Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

26 Kən e nıganəmti netəmim rafın, nəghatən mın itəm koatətapəh-in, okol kəsotıləs-iəhauən İesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm İesu təmuhalpın, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etəm otimis kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Kən Satusi mın neen kəmotuwa o İesu. İlat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh mınən. 28 Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm İesu məmə, “İəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguihl tətətig məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh mın okotaskəlim nərig mın rəha etəm tikə.

29 “Tol nəhlan, pian ilat sepın. Kən itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig timis, məto kəsialəsən nətilau kit. 30 Pian itəm tatarisig in, təmit mın nəutahlimis un, məto in mın təmimis, kən kəsialəsən nətilau kit. 31 Kən uarisig lan, pialat kit mın tit mın nəutahlimis un, məto təmimis mın. Kən pian mın əh ilat rafın sepın kəmotit pətan un, məto kəsotıləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafın. 32 Kən uarisig lan, nəutahlimis təmimis mın. 33 Inəh netəm sepın, ilat pialat mın kəmotit pətan əh. ? Məto e Namnun Nian, nian netəmim okotəmegəh mın e nımisən, pətan əh in rəha pah lan?”

34 Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nıpitan koatol marit.

³⁵ Məto e nian rəha natigən wi, netəmim itəm Uhgın nıkin tətəgien olat məmə ilat okotəmegəh mın e nımısən kən mos ilat muwın kotatig e natigən wi, ko ilat kəsotol mınən marit. ³⁶ İlat okol kəsotımıs mınən məto-inu ilat okotahmen əm e nagelo mın. Kən ilat nenəti Uhgın məto-inu in təmöl ilat kotəmegəh mın e nımısən. ³⁷ Kən kotıtun məmə inu otuwa mol nıpahrienən lan məto-inu, naoa rəha Moses tatəgətun mın məmə nian netəmim okotımıs, ilat okotəmegəh mın. E namsu rəha nıg itəm nıgəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in İərəmərə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’ nat əpnəpın iləhal kəməhalımıs rəkıs nuwəh məsın. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, məto sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotımıs, məto-inu in tatehm netəmim rafın məmə ilat koatəmegəh, nat əpnəpın okəmə kəmotımıs rəkıs o koatəmegəh əh.”*

³⁹ Kən iəgətun mın rəha Lou neen kəmotən-ıpən kəm İesu məmə, “İəgətun, nəmuhalpın wır pahrien.” ⁴⁰ Kən kəmotəgın o nətapəh-inən nəghatən kit mın tol mın-nəhlən.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Tahro netəmim koatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in mıpı Kig Tefit rat? ⁴² Məto-inu

---

20:37: Eks 3:6 * **20:38:** Nat əpnəpın nıpəti etəmim təmımıs, məto narmin tatəmegəh əh.

e Naoa Rəha Napuən Mìn,† Kig Tefit atip əm təmən məmə,

‘Iərəmərə Uhgın təmən kəm rəhak Iərəmərə Kristo məmə, “Əpələh e nıkalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən,

⁴³ mətoarus-pa io ekos-iəhau rəham tıkimir mìn, mol ilat kotahmen e nıməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” †

⁴⁴ Kig Tefit atip təmən məmə Mesaea in rəhan Iərəmərə. ?Kən okəmə mipi Tefit atip əm, kən tahro matol rəhan Iərəmərə?”

Iesu təməghat-in iəgətun mìn rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netəmim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ıpən kəm rəhan mìn netəmim məmə, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatəto wır itəmat kən məsotətəu-pənən nolən mìn rəha iəgətun mìn rəha Lou. Nıkilat tətəgien məmə okoatuwin-in napən əfəməh mìn rəha nausitən məmə netəmim okoatehm ilat ron. Kən nıkilat tətəgien nian netəmim koatos-ıpər nelmilat e maket e nisaiiən kəm ilat. Kən əpəh imə e nımə rəha nuəfiminən, kotolkeike məmə okotəpələh əpən əpəh təwir ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwın kəpələh-pən əpən ikin rəha nisaiiən. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nımə mìn rəha nəutahlımis mìn. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm məmə

† **20:42:** “Naoa rəha Napuən Mìn” in “Ol Sam” e Bislama Baebol

‡ **20:43:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tıkimir mìn ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfıpər nelkəm lan,” kən nıpətın u məmə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tıkimir mìn.”

20:43: Sam 110:1

netəmim okoatəplan ilat ron. Nalpɪnən rəha netəm mɪn u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlɪmɪs kit təmos-ɪpən rəhan mənɪ kəm Uhgɪn

(Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wɪr netəm rəhalat nautə tepət itəm koataii-pən mənɪ e pokis rəha mənɪ əpəh e Nimə Rəha Uhgɪn, ² kən in təmehm nəutahlɪmɪs kit ian-rat təmaii-pən mənɪ əkəku kəiu əm.* ³ Kən Iesu təmən məmə, “Nɪpahrienən iatən kəm itəmat məmə, mənɪ itəm pətan u təmaii-pən, in taprəkis-in rəha netəmim rafɪn, ⁴ məto-inu netəm rəhalat nautə tepət kəmotaii-pən mənɪ neen məto in nat əpnapɪn əm olat, rəhalat tepət mɪn əh-ikɪn. Məto nəutahlɪmɪs u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ɪpən rafɪn mənɪ rəhan o nos-nəmtɪnən nɪgɪn nagwənən, kən tikə mɪn əh-ikɪn.”

*Nəmtətɪn mɪn rəha
Nəmnun Nɪan*

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kən rəhan mɪn neen netəmim koatəghat-in Nimə Rəha Uhgɪn itəm rəhan kəpiel asol mɪn kotəwɪr, ne natɪmnat wɪr mɪn əh imə itəm netəmim kəmos-ɪpən kəm Uhgɪn. Kən Iesu təmən məmə, ⁶ “Itəmat nakoatehm natɪmnat mɪn əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotohalkin-ohalkin kəpiel mɪn rəha nɪmə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikɪn tatətul ikɪn roiu.”

---

* **21:2:** Mənɪ u tahmen-pən e tuente fatu.   **21:3:** 2 Kor 8:12
21:6: Luk 19:44

⁷ Kən kəmotətapəh ron məmə, “Iəgətun. ? Natimnat mīn əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətin naka otəgətun məmə otəsuwəhən natimnat mīn əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmə, “Onəkotəkəike moatəto wīr itəmat məmə suah kit otəseiua-inən itəmat, məto-inu netənim tepət okotuwa motən məmə, ‘! Io, io Kristo u!’ kən neen okotən məmə, ‘Nian rəha natimnat əh tīnatuwa iuəhkir.’ Məto əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto nam-nusən məmə netənim koatəluagin, o netənim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, məto itəmat onəsotəginən. Natimnat mīn əh okotaupən ka pitən, məto sənəmə in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol mīn neen okotoh noanol pīsīn neen mīn, kən kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol mīn okotan, kən nəumis otan ikin mīn tepət e nətueintən, kən nīmīsən əskasik mīn okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netənim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətin asol mīn e neai.

¹² “Məto nian natimnat mīn u okəsotuwamən əh, netənim okotaskəlim itəmat, kən motoh itəmat, kən motiləs itəmat kan əpəh e nimə mīn rəha nuəfiminən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e niganəmti kig mīn ne netəm-iasol mīn rəha kapman məto-inu itəmat nakoatos nərgək moatən nīpahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatip məmə nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴ Məto əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ məto-inu io ekos-ipinə nəghatən

ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimīr mīn okol kəsotuhalpīnən, kən okol kəsotənən məmə nakoateiuə. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama mīn, ne piatəmat mīn, ne rəhatəmat noanol mīn, ne iolitəmat mīn okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimīr mīn. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netəmim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik motahatətə lak e nian iəkis mīn itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael mīn okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkin aɡin taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motaɡim motuwīn motəhluaig əpəh nitot mīn. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin mīn titəlau e taon əh, onəkəsotuwīn mīnən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgīn otol nalpīnən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəməte-pən e naoa rəhan tuwa mol nīpahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama mīn itəm nərpiilat əh-ikin, ne itəm mīn u koatapinahin nisualkələh, məto-inu nərətən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn otuwīn kəm netəmim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okagimnu netəmim e naip, kən nian rəhalat tikimīr mīn kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwīn ikin pişin pişin mīn kən

21:15: Wək 6:10
46:10; Hos 9:7

21:16: Mat 10:21-22

21:22: Jer 5:29;

ilat okotuwa slef min rəhalat. Kən Iaihlua min okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motiləs-iauhau netəmim ikin itəm koatatig əh, motərəməərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau min. Kən ikin-u e nətueintən, netəmim rafin okotəgin nərkərikən rəha nitəhai ne peau-peau asol min. ²⁶ Netəmim okotəgin pik moatimiseah o nəratən asol min itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, məto Uhgın otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etəmim tateiuaiu e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat min u kinotətuoun moatuwa katol nıpahrienən lan, otətul motasıpər e neai, məto-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpıl min, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitiah əm, okəmə nakotehm natimnat min u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nərəməərən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nıpahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel‡ otəsikəən mətoarus-pən

---

† **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopaél min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netəmim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahmen netəmim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel tatuwin muwin isəu.

natimnat rafin əh okotol nıpahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən mın rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkınən rəhatəmat nian mın o nolən əmən lafet, motapıs lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwırən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat təhmen-pən məmə noanıkulu təmohasın itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh otuwa mıləs netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike moatətul matıp, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən təhmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otəgien otəmat nian onəkotətul e nıganəmtın.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən lapın mın in tiet muwın əpəh Nıtot Rəha Nıg U Olif mətapıl əh-ikın. ³⁸ Kən nian mın rafin laulaugin agın, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-

53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tınatuwa iuəhkır, kən in tınətuoun e lafet rəha Nuhəgego-inən. ² Kən pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou koateam-in anion suatıp məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatıp məto-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətəh

nīmanin netəmim okotəmou okəmә kotitun mәмә kәmotohamnu Iesu.

³ “Kән Setan tәmos niki Jutas, u nәrgin kit mīn u Iskariot, in e netәм tuelef rәha Iesu. ⁴ Kән in tәmuwīn matәghat kәм pris asol mīn ne netәмiasol mīn rәha mopael rәha Nimә Rәha Uhgīn, mateam-in suatip mәмә otegәhan-in Iesu tuwīn e nelmilat. ⁵ Kән nīkilat tәmagien, kән kәmotәn-iәkis mәмә okotos-ipән mәni kit kәм in. ⁶ Kән Jutas tәmegәhan lan mәмә in otol, kән mateam-in suatip mәмә otegәhan-in Iesu tuwīn e nelmilat nian netәмim okotikә lan.

Etәmim kәiu rәha Iesu kәmioal әpen-әpenә o lafet rәha Nuhagego-inән

(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

⁷ Kән nian rәha lafet rәha Pret U Is Tikә Lan tinuwa, kән e nian әh, netәмim okotәkәike motoh nәti sipsip rәha lafet rәha Nuhagego-inән. ⁸ Kән Iesu tәmaun-in Pita ne Jon, kән mән-ipән kәм ilau mәмә, “Ian kән mioal әpen-әpenә nagwәнән rәha lafet rәha Nuhagego-inән mәмә okotuwīn motagwән ikin.”

⁹ Kән kәmuән-ipән kәм in mәмә, “?Nakolkeike mәмә itәmlau oekian hiә mioal әpen-әpenә e nagwәнән ikin?”

¹⁰ Kән tәmән-ipән kәм ilau mәмә, “Uәtәlig wirtu. Nian itәmlau onakuet-arәpән e taon, kән onakuehm suah kit tatәhun pәtәl asol kәmәtupән nәhau lan. Kән nәkiauarisig-in mәhaluwīn e nimә kit itәм otuwīn ikin. ¹¹ Kән nәkuән-ipән

kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “?Iəgətun təmahl-
ipa itımlau məmə ekuea muətapəh ron ik məmə
noan u in hiə itəm in ne rəhan mın netəmim
okotuwa motol nagwənən ikın rəha lafet rəha
Nuhagego-inən?” ¹² Kən in otit itəmlau nakian əpəh
e noan ilis ikın itəm kınəlın wır rəkis natimnat rafin
rəha nagwənən əh-ikın. Kən nakioal əpen-əpenə
nagwənən əh-ikın.”

¹³ Kən kəmian muehm natimnat rafin tah-
men əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən
kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikın rəha lafet
rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan mın

¹⁴ Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwın
məpələh e tepıl ilat rəhan aposol mın. ¹⁵ Kən təmən-
ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhən, okol nahməən
kəm io. Məto nıkik tınolkeike pık məmə okotaupən
kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.
¹⁶ İakolkeike pık məmə kitat okotagwən min-nulan
məto-inu, okol esagwən mınən e nagwənən rəha
Nuhagego-inən mətoarus nıpəti lafet u tuwa mol
nıpahrienən lan e nərəməərəən rəha Uhgın.”

¹⁷ Kən Iesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm
Uhgın, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən
motənim, ¹⁸ məto-inu roiu iatən kəm itəmat məmə
esənimən wain mətoarus-pən nian natimnat rafin
kotatig ahgın nərəməərəən rəha Uhgın.”

¹⁹ Kən təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın,
kən məmkas mos-ipən kəm rəhan mın netəmim,
kən mən məmə, “İnu nıpətik itəm iakatos-ipinə
otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə
nıkıtəmat tatəht io.”

20 Kæn e nolæn kitiah æm, nian kæmotagwæn rækis, Iesu tæmos kap wain kæn tæmæn mæmæ, “Kap wain u in nitak itæm otaiu otæmat, kæn tatægætun næniækisæn wi ræha nasituæn ræha Uhgîn kæm netæmim. 21 Mæto onækotætælig wir-tu. Suah kit ukîn-u kotagwæn kitat min e tepil, kæn in otæpanegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak min tikimîr. 22 Io Næti Etæmim oekækæike mimis mæmæ inu Uhgîn tæmæn mihin ne. !Mæto awe, nahmææn asol tatuwîn o etæm tategæhan-in-pæn io e nelmi tikimîr min!” 23 Kæn kînoatætapæh-ætæpæh olat min mæmæ, “?Kitat pah otol nat æh?”

24 Kæn nat kit min, ilat kînoatol nikilat min mæmæ pah u in ilis pik taprækis-in ilat. 25 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kig min ræha nætueintæn u koatæramæra e netæmim e ræhalat næsanænæn, kæn koataun-in atip ilat mæmæ ilat ‘Netæm ræha Nasituæn.’ 26 Mæto itæmat onækæsotolæn min-næhlan. Okæmæ itæmat kit in ilis, in otîlæs-iæhau in tahmen-pæn e suakæku. Kæn okæmæ itæmat kit tatætul aupæn, kæn in otuwa iolwæk æm kit. 27 ?Pah u in ilis pik, etæmim itæm tætagwæn e tepil, o iolwæk itæm tatos nagwænæn matuwa? Nækotitun mæmæ etæm tætagwæn e tepil in ilis taprækis. Mæto io, etæm-iasol ræhatæmat, nian emætaliwæk kitat min itæmat, emahmen-pæn e iolwæk æm kit.

28 “Itæmat u, nian rafin nækotatig iuæhkîr ron io e nian ekætatig e nian æskasik min. 29 Kæn tahmen-pæn æm mæmæ Tata ræhak tatîlæs-ipær io mæmæ ekuwa kig, kæn io min iatîlæs-ipær itæmat mæmæ

22:21: Sam 41:9; Jon 13:21-22   22:24: Luk 9:46   22:25: Mat 20:25-27; Mak 10:42-45   22:26: Mat 23:11; Mak 9:35   22:27: Jon 13:12-15

nakotuwa kig min, ³⁰ māmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotagwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa motətul aupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəməərə elat.”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm Saimon Pita māmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tınətapəh rəkis o Uhgın māmə otegəhan-in māmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat māmə otəgətun rəhatəmat nahatətəən in təkaskik lak o kəp. ³² Məto enəfak rəkis ron ik māmə rəham nahatətəən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onakəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəskasik.”

³³ Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in māmə, “Iərəməərə. Iatətul matip māmə ekimmə kilau min ik e kalapus, kən mīmīs kilau min ik.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in māmə, “Pita, ekatən kəm ik māmə, o lapın huə, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onakən mau kisil māmə nəkəruru io.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənī e paos, ne kətim, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən māmə, “Kəp.”

³⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat māmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan mənī e paos o kətim, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha

nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. ³⁷ İatən kəm itəmat məmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkəike mol nıpahrienən. In tatən məmə, ‘Netənim nıkilat təht məmə in etənim kit itəm tatərəkın Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən məmə, “İərəməyə, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in təmən kəm ilat məmə, “Ah, nahmen. Otapəs-ta.”

*Iesu təmuwın matəfak əpəh e Nıtot Rəha Nıg U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ Kən İesu təmıet e taon muwın əpəh e Nıtot Rəha Nıg U Olif tahmen-pən əm məmə in tatol mihin e nıan rafın, kən rəhan mın netənim koatətəu-pən. ⁴⁰ Kən nıan in təmuwın mətoarus-pən əh-ikın əh, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike moatəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətən otatite lak.”

⁴¹ Kən in təmalıwək mapəs ilat muwın məsın, kən mısın nulan matəfak matən məmə, ⁴² “Tata, okəmə nıkim tagien, awı, os-irəkıs nahməən mın u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³ Kən nagelo kit təmısi-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm İesu. ⁴⁴ Kən məto-inu nıkin tıtahmə pık, kən rəhan nətəligən tınatol wək pık, kən təməfak əskasık pık, kən noəh təmaıu lan məhl matəht nısip tahmen e nıta.*

22:37: Aes 53:12 * **22:44:** E kopi oas mın neen rəha Nıutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 43-44 tıkə. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təməte ves 43-44, məto suah kit mın itəm təməte kopi kit rəha naoa u.

⁴⁵ Nian tәмәfak rәkis, in tәмәtul mitәlig-pән mәмә otehm rәhan mін netәmim, kән tәмәplan ilat kінotapıl rәkis. Kінotәpou mәto-inu nіkilat tіtahmә. ⁴⁶ Kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “? Tahro nakotapıl? Otaiir motәfak mәмә nat kit otәsos-ipән-os-ipәнән kәм itәmat motol rәhatәmat nahatәtәән otatite lak.”

*Tikimır mін rәha Iesu kәmotuwa kılәs
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;
Jon 18:2-11)*

⁴⁷ Nian Iesu tәmatәghat әh, nіmanin netәmim kәmotiet-arәpa ikin әh, kән suah әh Jutas, u in etәmim kit e netәm tuelef rәha Iesu, in tәmit ilat motuwa, kән tәmuwa iuәhkır mәмә otatuilim e Iesu. ⁴⁸ Mәto Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, “? Jutas, io Nәti Etәmim, mәto tahro nәmuwa mәмә onәkatuulim-pa lak kән e nolән әh megәhan-in-pән io e nelmi rәhak tikimır mін?”

⁴⁹ Kән nian netәmim mін rәha Iesu kінotehm natimnat mін әh mінotitun mәмә naka әh okul, kәmotән-ipән kәм in mәмә, “? Iәrәmәrә, oeko-tahro? ?Ekotәte ilat e naip, o?” ⁵⁰ Kән ilat kit tәmoahin naip tәte-rәkis matәlgin matip rәha slef rәha pris asol agin.

⁵¹ Mәto Iesu tәмә, “!Ei! !Nahmen, otapәs әm!” Kән in tәmәlәhәu-pән nelmin e matәlgі suah u, kән mol-wır mін.

⁵² Kән Iesu tәmәghat kәм pris asol mін, ne netәm-iasol mін rәha mopael rәha Nimә Rәha Uhgın, ne etәm-iasol mін rәha noanol rәha Isrel, u kәmotuwa mәмә okotaskәlim Iesu. In tәмән mәмә, “?Tahro, nәman? ?Nikitәmat tәht mәмә io emit netәmim muwın kotәluagin o kapman, o kәм-naka io iohamnu itәm kit, kән nakotәmik

naip asol min rəha nəluaginən ne nəlnal min moatuwa məmə onəkotaskəlim? ⁵³ ?Nian rafin etan əm kitat min itəmat e Nimə Rəha Uhgın, məto təhro nəsoṭaskəlimən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha napinəpən in tatərəmərə.”

*Pita təmən məmə
in təruru Iesu*

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlim Iesu motiləs mo-tuwın e latuənu rəha pris asol agın. Kən Pita tu-arisig-in ilat məto təsuwınən iuəhkir olat. ⁵⁵ Netəm min əh kəmotahl nigəm kit əpəh e iat rəha pris asol agın, kən motəpələh kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol agın, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nigəm tətasiəgəpın in, kən nigənəmti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in min ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit min tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik min, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tınuwa minuwın rəkis, kən suah kit təməghat əskasik kəm ilat məmə, “! Nıpahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “!Ei! !Esitun agın-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmımnən. ⁶¹ Kən

Iærəmərə təməuhlin masipən ətuatip matehm Pita. Kən Pita, nikin təməht nəghatən rəha Iærəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapin əm u, nian mənig otəsimnənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwın ihluə, təmasək təmasək.

*Netəmim kəmotəsan-əsan
e Iesu*

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlim Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain niganəmtin kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tatoh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tepət moatərəkın in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin ağin, netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou kəmotuwa kuəfimın e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e niganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətapəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nəsotənən nıpahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsotuhalpınən. ⁶⁹ Məto tətoun roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikın rəha nəsanənən ne nisaiien, inəh e nıkali Uhgın matip, Uhgın u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik Nəti Uhgın?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Tahro kitat koateam-in nəghatən kit mīn məmə otasitu e rəhatat nəghatən? Kīnotəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu təmätul e
niganəmti Pailat*

*(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
Jon 18:28-38)*

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwīn kəm Pailat. ² Kən moatən-iarəp nīpəgnəmtin mīn itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim mīn, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəligən koatol tīkimir ilat kapman rəha Rom, mətəhtosigin itimat məmə esotətouən takis kəm Sisa itəm tatərəmərə e nīməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa məmə in kīg kit.”

³ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik kīg rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəmən mihin.”

⁴ Kən Pailat təmən-ipən kəm pris asol mīn ne netəmim rafin məmə, “Esehmən nīpəgnəmtin kit ne, itəm tatən məmə suah u təmərəkin lou.”

⁵ Məto ilat kotagət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tətən əpnəpīn matəgətun netəmim rafin ikīn mīn əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətəorus-pa ukīn-u, kən mol nətəligən rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn əh, tæmætəpəh mæmə, “?Tahro? ?Suah u in etəm Kalili?” ⁷ Kæn nian tæmæto mæmə Iesu tæmiet ikin əh itəm Herot Antipas tatərəməərə ikin, in tæmahl-ipən Iesu mæmə otuwın mehm Herot, mæto-inu e nian əh, Herot mın in tətətig Jerusalem.

Iesu tæmætul e niganəmti Herot Antipas

⁸ Kæn nian Herot Antipas tæmehm Iesu, nıkin tæmagien pik, mæto-inu nuwəh məsın in tæmolkeike mæmə otehm. Herot tæmatəto əm namnusən rəhan, kæn in tæmolkeike pik mæmə in otehm Iesu otol nat pıspıs kit. ⁹ Kæn o natımnat mın u, Herot Antipas tæmætəpəh-in næghatæn mın tepət kəm Iesu, mæto Iesu tæməpnəpın əm məsuhəlpınən rəhan næghatæn. ¹⁰ Kæn pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou kəmotətul motəghat əskasik e nıpəgnəmtın mın rəhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kæn uarisig lan, Herot Antipas ne rəhan mın mopael kotagət ausit e Iesu, kæn moatəsan lan. Kæn Herot təmən-ipən kəm rəhan mopael mın mæmə okotuwın-in-pən kot wır kit rəha kig kəm in, kæn motit motuwın mın kəm Pailat.

¹² Aupən ikin, Herot Antipas ne Pailat kəmətıoal tıkimır kəm ilau mın, mæto e nian əh, ilau kəmuea mınıoalkeike ilau mın.

*Pailat təmən mæmə Iesu otəkəike mımıs
(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;*

Jon 18:39-19:16)

¹³ Kæn Pailat təmaun-in pris asol mın, ne netəmiasol rəha netəm Isrel, ne netəmım rafın, kæn ilat rafın kəmotuwa kitiəh. ¹⁴ Kæn in təmən-ipən kəm ilat mæmə, “Suah u, nəmotıləs motuwa

tatul e niganəmtək, kən nəmotən məmə tatəuhlin nətəligən rəha netəmim rəhatəmat koatol tikiṃir kəm kapman. Məto emakil rəkis nətəligən u e niganəmtitəmat, kən məsehmən məmə təmətgəhl lou kit, kən nṃpəgnəmtin min itəm nakoatən lan təsolən nṃpahrienən. ¹⁵ Kən Herot Antipas min, in təmakil mehm məmə nolən rat kit təsəkul-pənən lan. Tol nəhlan, in tahl-ipa tuwa min o kitat, kən təpiə əm məmə suah u in təməsolən nat kit itəm tərət məmə in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kən o nat əh inəh, rəhak min mopael okotalis əm, kən uarisig kotahl-iarəp tatuwin.”*

¹⁸ Məto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Otiləs-iarəp suah un kən kohamnu! !Məto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmiləs-ipən e kalapus məto-inu in təmol netəmim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

²⁰ Məto Pailat in tolkeike məmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat min kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəməh pik məmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat təməghat min kəm ilat minətau kisil lan əh-roiu məmə, “? Tahro? ? Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmə in təmol nat kit itəm tətuatip məmə in otimis ron. Məto rəhak mopael min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

---

* **23:16-17:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min ikin-u tatən məmə, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkəike mahl-iarəp rəhalat kit etəmim otiet e kalapus.”

²³ Mæto ilat koatakæike motəghat əskasik, kən motagət əfəmäh e Pailat mämə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kınol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat təkakil Iesu mämə otəkæike mımis tahmen-pən mämə inäh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmöl nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u aupən in təmətətig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto təmegəhan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael min mämə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nımanin netəmim.

*Kəmit Iesu kan mämə otimis
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Jon 19:17-27)*

²⁶ Kən nian mopael min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwegin mämə otıləs, kən motən-ipən mämə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nımanin netəmim tepət kəmotaliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nıpitən tepət min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat mämə, “Nıpitən Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nenətəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən mämə, ‘!Otəgien itəmat netəm nəsotəməkən o nəsotəpinəhinən suakəku!’ ³⁰ E nian əh, netəmim okotən-ipən kəm nıtət əsol min mämə, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-ipən kəm narit min mämə, ‘Awi, otəfətain

itimat.’ ³¹ ?Mæto okəmæ nigəm tatuəp nəhlan nian nig nimalin tətamiəmitə əh, kən tahro e nian nig tinəmətu?”†

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

³² Kən mopael min kəmotiləs suah mil kəiu itəm kəmuətəghl lou kan məmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətəghl lou mil əh-ikin, kit e nikalī Iesu matip, kən kit e nikalīn mol. ³⁴ Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat min itəm koatol kəm io, kən məsalpinən, mətə-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmoor rəhan natimnat moaturin taes ron.

³⁵ Kən netəm min u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat min u, mətə etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netənim tepət rəkis. Mətə okəmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa, kən in Etəm Uhgīn Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”

³⁶ Kən mopael min, ilat min koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkīr ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagin,‡ ³⁷ moatən məmə, “! Okəmə nīpahrienən ik kīg rəha noanol min rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

23:30: Hos 10:8; Nəl Əpən 6:16 † **23:31:** “Nig nimalin tətamiəmitə əh” tətəpsen-pən Iesu itəm tətətip agin, mətə tatos nalpinən. Inu tahmen e nigəm itəm tatuəp. Kən “nig tinəmətu” tətəpsen-pən iol təfagə rat min. Kən uarisig lan, Uhgīn otol nalpinən asol kəm ilat. Inu tahmen e nigəm asol agin.

Afin Luk 21:20-24. **23:34:** Sam 22:18; Aes 53:12 **23:35:** Sam 22:7-8 ‡ **23:36:** Wain u itəm tagin, in nənimən rəha ian-rat min.

23:36: Sam 69:21

³⁸ Kən nəghatən kit əh-ikın kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e İesu, matən məmə, “!Ei! ? İk Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, o kəp? !Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh mın itımlau!”

⁴⁰ Məto iətgəhl lou əh kit mın təmən-ıpən kəm in kit, kən mahtosig-in məmə, “?Tahro? ? Nəsəginən Uhgın, nat əpnəpın onakımıs? Nəlpınən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm. ⁴¹ Məto təmətuatıp əm məmə kilau okıamıs o rəhalau nolən rat mın itəm kəmıoal. Məto suah u, in təsolən nat tərət kit ne.”

⁴² Kən təmən-ıpən kəm İesu məmə, “İesu, o nian onəkuwa matol kig lan, kən nıkim otatəht io.”

⁴³ Kən İesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Nıpahrienən iatən kəm ik, məmə roıu əm kilau mın ik əpəh e nego e neai.”

İesu təmımıs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kən iuəhkır tuelef klok e nərauıəgən, mıt nəsasıəən, kən nəpınəpən tınan rafın ikın əh mətoarus-pən tri klok ehnaıpən. Kən nıməhan itəm tatəkulosig-in-pən İkin Tasım Ağın İkin e Nımə Rəha Uhgın, təməhap məsın kəıu. ⁴⁶ Kən İesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. İatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkıs nəghatən əh u, kən rəhan namegən tıet.

47 Kæn nian etəm-iasol ræha mopael min ræha netəm Rom tæmehm natimnat min əh, kæn in tæmænwiwi Uhgîn matæn mæmə, “! Nîpahrienən, suah u in tətuatip pahrien!”
 48 Kæn netəmim itəm kəmotuwa ikin əh mæmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat min əh, kəmoatuwin moatəto tərat e nîkilat, kæn motahtaht manîkiləhalat. 49 Kæn ioli Iesu min, ne nîpitan itəm kəmotisi-pæn Kalili motətəu-pæn Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsîn kæn moatehm natimnat min əh.

Josep təmitənim Iesu

*(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;
 Jon 19:38-42)*

50-51 Kæn etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgîn u Josep. Aramatia in taon kit ræha Isrel, kæn suah əh in etəmim kit ræha kaonsel ræha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətuatip, kæn in etəmim kit təmatəsahgîn mæmə otəplan nərəmərəən ræha Uhgîn. Kæn in təməsegəhanən e nəghatən ræha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu mæmə okoh. 52 Kæn in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron mæmə otegəhan-in nîpəti Iesu tos. 53 Kæn Josep təmuwin mīləs-iahau nîpəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpin e nīməhan wir kit, nərgîn u linen. Kæn təmīləs muwin mələhəu-pæn e nîpəg kəpiel itəm kinəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsītənimən əh suah kit ikin. 54 In əh e nian ræha noanol min ræha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian ræha Sapat, kæn iuəhkîr Sapat tətouun.

55 Kæn nîpitan itəm kəmotisi-pæn Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pæn suah un, motuwin motəplan nîpəg kəpiel, kæn motəplan

nolən itəm in tataləhəu-pən min Iesu ikin. ⁵⁶ Kən uarisig, nīpitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwilat təwir məməə okol-pən e nīpəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

*Iesu təmamegəh min
e nīmīsən
(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;
Jon 20:1-10)*

¹ Kən e Sante laulaugin aɡin, nīpitan kəmotuwīn əpəh e suwīt, motəmīk nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwīt, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nīpəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwīn e nīpəg kəpiel, məto kəsotehmən nīpəti Iərəməərə Iesu. ⁴ Kən ilat kīnotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuətul ilat min nīpitan, kəmian e napən itəm tatipit-īpit. ⁵ Kən nīpitan kəmotəgin pīk, kəmotisin nulilat motasil-iahau moatehm nīməptən, kən suah mil kuəmə, “? Tahro nakoategəs-in etəm tatəmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimis? ⁶ In tikə ukin-u. !In tinəmegəh min! Nīkitəmat otəkəike mataht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in təmətətig əh əpəh Kalili məməə, ⁷ ‘Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nīpahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etəmim tuwīn e nelmi iol təfagə rat min, kən okətu-pər e nīg kəluau tīmīs,

mæto e nian tatol ksil lan, kæn in otæmegæh min.' ”

⁸ Kæn nikilat tinæht næghatæn ræha Iesu.

⁹ Kæn kæmotiet e suwit motuwîn motæn-ipæn natimnat min æh kæm netæm lefen ræha Iesu, ne ræhan min rafin. ¹⁰ Kæn nipitan min æh itæm

kæmotæn-iaræp natimnat min u kæm aposol min, inæh Meri Maktala, Joana, Meri mama ræha Jemes, ne nipitan neen min itæm kæmotuwîn e suwit.

¹¹ Mæto aposol min kæmotæto næghatæn æh tahmen-pæn æm e næghatæn almæl kit itæm nipætîn tikæ, kæn mæsotænæn nipahrienæn lan.

¹² Mæto Pita tæmætul maiu muwîn æpæh suwit ikin, moeg-oeg masipæn e nipæg kæpiel kæn tæmehm æm napæn itæm kæmalpin nipæti Iesu lan, mæto nat kit min tikæ æh-ikin. Kæn in tæmaliwæk mitælig minatuwîn latuænu, kæn matætælig-in pik natimnat min æh.

E suatip tatuwîn Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ E nian æm æh inæh, suah mil kæiu ræha Iesu kæmualiwæk mætian latuænu kit, nærgin u Emeas. Latuænu un mætoarus-pæn Jerusalem, in iuæhkîr o lepen kilometa. ¹⁴ Kæn e nian ilau kæmualiwæk

mætian, kæn ilau kæmatuæghat-in natimnat min itæm kæmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kæmatuæghat næhlan, kæn Iesu tæmuwa iuæhkîr olau, mæhlaliwæk kælæh mætæhaluwîn. ¹⁶ Mæto kæmæsiatunæn mæmæ pah æh ilæhal min kæmætæhlaliwæk mæto-inu Uhgîn tæmahtosig-in nætæligæn ræhalau.

¹⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Tæs mil. ?Naka un nakatuæn?”

Kæn æmun kæmuelahl muætul, nigænæmtilau tæmæpou. ¹⁸ Kæn suah mil æh kit, nærgin u Kleopas,

təmən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat mīn itəm kəmōl ilat e nian mīn itəm kīnotuwīn rəkis.”

¹⁹ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Natimnat naka mīn əh?”

Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “Natimnat mīn itəm kəmōl e etəm Nasaret əh Iesu. In ien kit rəha Uhgīn, kən rəhan wək təsanən wīr ne rəhan mīn nəghatən kotəfigəm, kən niki Uhgīn ne niki netəmim tətəgien lan. ²⁰ Məto rəhatimat pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotilas-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kən kəmotətu-pər e nig kəluau tīmis.

²¹ “Məto itimat emotələhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətig əskasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol mīn rəha Isrel e nelmi tikimīr mīn rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisil lan. ²² Kən nat kit mīn, nīpitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugīn agīn-əh, kəmotuwīn əpəh e suwīt itəm kəmitənim Iesu ikin, ²³ məto kəməsotehmən nīpətin. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilairən, inəh nagelo mil kəiu katuən-ipa kəm itimat məmə Iesu tatəmegəh.’ ²⁴ Kən rəhatimat neen netəmim kəmotuwīn e suwīt, kəmotehm natimnat rafin agīn tətətip tahmen-pən əm e nəghatən əh nīpitan mīn əh kəmotən mihīn ne, məto kəsotehmən Iesu.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ! Rəhatəmlau-kapə tikə, kən nakatiaiuw nifagə matialəs pik o nənən nīpahrienən o natimnat itəm

ien min rəha Uhgın kəmotən! ²⁶ ?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nıpətın, kən uarisig lan, in təpanuwın əpəh e nego e neai mos nərgın rəha nısiailən?” ²⁷ Kən Iesu təmən-ipən wır kəm ilau Naoa Rəha Uhgın itəm koatəghat-in in, təmətuoun e naoa rəha Moses kən muwın mətəarus-pən naoa min rəha ien min rəha Uhgın.

²⁸ Kən kınətəhaluwa iuəhkır o latuənu itəm suah mil katian ikin. Kən kənuəplan məmə Iesu tınətaliwək minatuwin məsətulən, ²⁹ mətə ilau kətiauəh nıkin məmə, “Ei, təwır məmə nəkətətig kitəhal min ik, mətə-inu tınəpinəp rəkis, otəsuwəhən roiu mıt taht.” Kən təmuwin minəhm ilau mətəhaləpələh.

³⁰ Kən kınətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. ³¹ Kən əmun Uhgın təmöl kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmıkə min, kən kənəsəplanən. ³² Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “!Ei! ?Nian in təmatən-ipa wır Naoa Rəha Uhgın kəm kilau e suatıp, kən katuətə təwır lan nıkilau tətəgien pık, o kəp?”

³³ Kən roiu agın-əh min, kəmuətul miaiet ikin əh miatəlig-pən min Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netəmim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, ³⁴ kən moatən məmə, “!Nıpahrienən! !Iərəmərə təməmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” ³⁵ Kən ilau kəmuən-ipən rafin

---

24:26: Luk 9:22   **24:27:** Sam 22:1-21; Aes 53   * **24:34:**
Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Saimon.”   **24:34:** 1 Kor 15:4-5

natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-
ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in
təmatəmkas p̄iret matos-ipən kəm ilau.

Netəmim rəha Iesu m̄in kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

³⁶ Kən nian katuən əh nəghatən m̄in əh, Iesu
təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə,
“Nəməlinuən tətatiḡ otəmat.”

³⁷ Məto ilat kəmotaut lan kən m̄inoatəgin, n̄ikilat
təht məmə k̄inotəplan narm̄in kit. ³⁸ Məto in təmən-
ipən kəm ilat məmə, “?Tahro rəhatəmat nətəligən
tətərat nəhlan? ?Tahro rəhatəmat nətəligən tətətul
pagpag? ³⁹ Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io
əm u. Otea-pa motek n̄ipətik kən motitun məmə
io. Narm̄i etəmim n̄ipət̄in ne n̄ikilk̄il̄in t̄ikə, təsolən
məmə inu nakoatehm io, n̄ipət̄ik ne n̄ikilk̄ilik əh-
ikin.”

⁴⁰ Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelm̄in ne
nelk̄in kəm ilat. ⁴¹ Ilat kəsotən w̄irən n̄ipahrienən
lan məto-inu n̄ikilat tətəgien p̄ik, kən narm̄ilat
tatiwig. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?
Nəgwənən kit un nakoatos, o?” ⁴² Kən kəmos
nəm məs̄in itəm kəmwaan rəkis motos-ipən kəm in,
⁴³ kən e n̄iganəmt̄ilat, təmos mun.

⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən
ikin, nian emətatiḡ əh kitat min itəmat, emən
nəghatən u kəm itəmat məmə, natimnat raf̄in itəm
koatəghat-in io e Naoa Rəha Uhḡin, okotəkəike mo-
tuwa motol n̄ipahrienən lan, inəh nəghatən m̄in e

naoa rəha Moses, ne naoa mīn rəha ien mīn rəha Uhgīn, ne Naoa Rəha Napuən Mīn.”

⁴⁵ Kən in təmerəh e rəhalat nətəligən məmə okotitun nəghatən mīn itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgīn. ⁴⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə netəmim okotol tərət kəm Kristo itəm Uhgīn təmahl-ipa, motol tatəto nahmən e nīpətīn matuwīn matuwīn tīmīs, mətō e nian itəm tatol kisil lan, in otəmegəh mīn e nīmīsən. ⁴⁷ Kən e nərgi Kristo itəm Uhgīn təmahl-ipa, netəmim okotəkəike motən-iarəp nəghatən əh məmə netəmim okotəkəike motəuhlin kən motitəlig e rəhalat təfagə rat mīn, kən Uhgīn in otəsalpīnən nītai təfagə, kən maluin rəhalat nolən rat mīn. Nəghatən u otəkəike muwīn kəm noanol mīn rafin əpəh ikīn mīn rafin, otətuoun Jerusalem kən muwīn mətōahgin-pən ikīn mīn rafin e nətueintən. ⁴⁸ Itəmat nəmotehm natīmnat mīn u, kən onəkotən-iarəp ətuatīp nəghatən mīn lan. ⁴⁹ Kən ekahl-ipa suah u itəm rəhak Tata təmən-iəkīs məmə in otahl-ipa kəm itəmat, inu rəhan Narmīn. Mətō onakoatəsahgin e taon əh mətōahgin-pən nakotos nəsanənən rəha Narmīn Rəha Uhgīn, kən tərīoah e nəmegəhən rəhatəmat.”

*Uhgīn təmīləs Iesu
muwīn e neai
(Mak 16:19-20)*

⁵⁰ Kən Iesu təmit ilat motiet e taon motuwīn əh latuənu Petani. Kən təmīləs-ipər nelmīn məfak olat. ⁵¹ Kən nian təmatəfak olat, kən təmapəs ilat

nian Uhgín tәмilәs mınatuwın әpәh ilis e nego e neai. ⁵² Kән kәмoteiuaiu motәfak-pән kәм in, kән uarisig lan, kotitәlig-pән Jerusalem nıkilat tәtagien. ⁵³ Kән nian rafın, koatuwın e Nimә Rәha Uhgín moatәнwiwi Uhgín.

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b